

Riksdagens protokoll

2005/06:20

Tisdagen den 25 oktober

Kl. 13.30 – 14.00

14.30 – 15.57

18.00 – 19.52

Protokoll
2005/06:20

1 § Justering av protokoll

Justerades protokollen för den 18 och 19 oktober.

2 § Meddelande om frågestund

Talmanen meddelade att vid frågestunden *torsdagen den 27 oktober kl. 14.00* skulle följande statsråd närvara:

Statsrådet Ulrica Messing, justitieminister Thomas Bodström, statsrådet Carin Jämtin, statsrådet Morgan Johansson och statsrådet Sven-Erik Österberg.

3 § Svar på interpellation 2005/06:24 om ombildning av hyresrätter till bostadsrätter

*Svar på
interpellationer*

Anf. 1 Samhällsbyggnadsminister MONA SAHLIN (s):

Herr talman! Nina Lundström har frågat mig dels om vilka åtgärder jag avser att vidta för att inte bostadskonsumentens vilja att äga sin bostad stoppas genom lagstiftningen, dels om jag avser att verka för ett avskaffande av lagen om allmännyttiga bostadsföretag.

Jag vill redan från början klargöra att jag inte delar Nina Lundströms uppfattning om att bostadskonsumentens möjligheter att äga sin bostad på något vis har stoppats genom lagstiftningen. Det finns i dag fyra olika, genom lagstiftningen tydligt reglerade, sätt att disponera sin bostad: att äga den direkt, indirekt ägande i form av bostadsrätt och kooperativ hyresrätt samt att hyra. Mindre än hälften av bostadsbeståndet utgörs i dag av hyresrätter, ca 15 % är bostadsrätter och resterande utgörs av egna hem; kooperativ hyresrätt finns huvudsakligen inom Stockholms Kooperativa Bostadsförening.

I nyproduktionen utgörs fortfarande den större delen av direkt eller indirekt ägda bostäder, även om andelen hyresbostäder ökar. För den som vill äga sin bostad finns det således ett brett utbud av egna hem och bostadsrätter att välja på.

Men vad Nina Lundström syftar på är att de boende ska ha ovillkorlig företrädesrätt att köpa det hus där de bor för ombildning till bostadsrätt. Det är här som lagen om allmännyttiga bostadsföretag, allbolagen, kom-

mer in i bilden, eftersom det krävs tillstånd för att förvärva en bostadsfastighet som ägs av ett kommunalt bostadsföretag. Nina Lundström tycker att detta är ett hinder för bostadskonsumenternas vilja att äga sin bostad. Det *kan* beskrivas så. Men ett annat sätt att beskriva det är att det värnar om hyresrätten och därmed också om valfriheten. Inte alla kan eller ens vill äga sin bostad. För många passar det bättre att hyra. För alla dem är det viktigt att det finns ett brett utbud av hyresbostäder, annars finns det ingen valfrihet för dem.

Man ska också komma ihåg att tillståndsplikten i allbolagen inte innebär något totalförbud mot försäljning av bostäder som ägs av kommunala bostadsföretag. Tillstånd för förvärv är avhängigt att det finns ett tillräckligt bestånd av kommunala bostäder för att bruksvärdessystemet och de kommunala bostadsföretagens hyresnormerande roll inte ska undermineras. I fall där detta inte innebär något problem kan förvärv medges. Det finns även möjligheter för regeringen att medge undantag, vilket gjordes när det gällde ett antal småhusfastigheter som ägdes av Tomtberga Hüge.

Värnandet av valfriheten på marknaden kan innebära begränsningar i det enskilda fallet. Men fortfarande består större delen av bostadsbeståndet av egnahem och bostadsrätter. Detta om något visar att bostadskonsumenternas möjligheter att äga sin bostad definitivt inte missgynnas genom lagstiftningen. Som svar på Nina Lundströms första fråga vill jag därför säga att det inte finns någon anledning för mig att vidta några åtgärder när det gäller hur lagstiftningen påverkar bostadskonsumenternas möjligheter att äga sin bostad.

När det gäller allbolagen har jag redan varit inne på avsikten med denna och jag ser ingen anledning att avskaffa den. Däremot kan det finnas skäl att se över lagstiftningen. Boverket påpekade till exempel i en rapport häromåret att regelverket kanske inte tillämpas enhetligt i olika delar av landet. Regeringen bedömde då att det var för tidigt att göra några förändringar i regelverket. Sedan dess har många olika frågor kommit upp som berör allmännyttans och de kommunala bostadsföretagens förutsättningar, varför det finns anledning att göra en större översyn av regelverket. Regeringen har därför den 20 oktober i år låtit tillkalla en utredare med uppgift att se över allmännyttans villkor och förutsättningar.

Anf. 2 NINA LUNDSTRÖM (fp):

Herr talman! Jag skulle vilja börja med att berätta om skälet till att jag återigen väcker en interpellation som handlar om ombildning av hyresrätter till bostadsrätter. Jag besökte för någon vecka sedan Östberga. Så har jag också gjort i andra fall där boende har velat ta mer makt över sin tillvaro. Jag kunde konstatera att det de facto är så att lagstiftningen stoppar ombildning. Jag menar, till skillnad från statsrådet, att det är så. Denna lagstiftning förhindrar ombildning. Jag kunde också konstatera, när jag gick in på länsstyrelsens hemsida i dag, att länsstyrelsen här i Stockholm exempelvis skriver så här: "Riksdagens och regeringens avsikt med reglerna är att försvåra att kommunalt ägda bostäder övergår till andra ägare." Där anges också Östbergafallet mycket tydligt.

Jag menar att det också är viktigt att diskutera den här bakgrundsinformationen. Hur ser bostadsmarknaden ut i Sverige? Jag kan konstatera

att den är vad man kallar segmenterad. Det betyder att i vissa stadsdelar i inte minst de stora städerna finns det en väldigt hög koncentration av hyresrätter. Ett exempel är en av stadsdelarna här i Stockholm, som har 98 % hyresrätter. 2 % är bostadsrätter. Då menar jag att om man har lagstiftning som förhindrar någon form av ombildning försvårar man också möjligheterna för boende att själva kanske påverka de strukturer som man bor i.

Det är också intressant att notera om de siffror som statsrådet anger om hur det ser ut med ägandet i Sverige att ja, i glesbygd i Sverige, exempelvis i norra delarna av Sverige, äger 70 % av de boende sina hem. Men i storstäder, exempelvis här i huvudstaden, äger 32 % av de boende sina hem. Det finns en väldigt stor skillnad i vilka möjligheter man har att äga sin bostad. Det gäller inte minst de så kallade förorter där man har kommunalt ägda bostadsföretag som dominerar fullständigt, där man tillsammans med de övriga hyresrätterna faktiskt definitivt dominerar hela stadsbilden.

Jag kan också konstatera att i ytterstaden Stockholm är det över 70 % som är hyresrätter. Det är en väldigt liten andel småhus över huvud taget. Av de utrikes födda i Sverige äger bara 31 % en bostad. Tittar man på förorterna är procentsatserna än mindre. Och jag menar att frågeställningarna hänger ihop. Jag menar att lagstiftningen förhindrar en utveckling på bostadsmarknaden, och jag skulle vilja se en förändring av den. Jag vill till och med avveckla den.

Varför kan inte kommunerna tillsammans med de boende, de förtroendevalda i kommunerna, de boende och bostadsföretagen, själva få avgöra hur den lokala bostadsmarknaden ska se ut? Varför ska riksdagen och myndigheter i Sverige förhindra de möjligheter som borde finnas också inom det lokala och kommunala självstyret? Den frågan får jag väldigt ofta av de boende i olika kommuner i Sverige som just drabbats av lagstiftningen. Varför ska riksdagen besluta om detta? Varför kan vi inte få bestämma själva?

Samhällsbyggnadsministern anger i sitt svar just Tomtberga Hüge. Det är också en debatt som försiggick här i riksdagen under ett och ett halvt år. Jag har debatterat frågan med föregående statsråd och också med Mona Sahlin. Det gladdde mig att regeringen faktiskt där kom till en annan slutsats efter en mångårig kamp från de boende. Men jag tycker ändå att det är viktigt att ytterligare en gång ställa frågan till samhällsbyggnadsministern. Vad kan samhällsbyggnadsministern tänka sig att göra för att öka människors möjligheter att äga sin bostad i förorter som fullständigt domineras av hyresrätter?

Anf. 3 MARIETTA DE POURBAIX-LUNDIN (m):

Herr talman! Ordet "valfrihet" är för mig ett väldigt positivt och fint ord, som står den enskilde väldigt nära. Men i svaret här försöker Mona Sahlin göra ordet till något helt annat. Nu handlar det om kollektiv valfrihet. Det är det som gäller. Då får den enskildes valfrihet stå åt sidan. Det är det som alla som nu vill omvandla sina hyresrätter till bostadsrätter och som har fått nej ska veta. Eftersom den nya kollektiva valfriheten är bra för kollektivet så får du som individ stå tillbaka.

Jag undrar om Mona Sahlin någon gång har funderat på varför folk vill ombilda sina hyresrätter till bostadsrätter. Varför väljer man bort

hyresrätten? Den tanken måste väl ändå ha funnits i Mona Sahlins huvud. Varför gör folk detta?

Jag kan säga varför jag tror att folk gör det. Det handlar om boendeinflytande. Och det blev väldigt klart när det gäller just Östberga som fick nej, och som jag tycker är det exempel som mest sticker i ögonen. Det var folk som kom från andra länder till Sverige och som under många år hade engagerat sig för att få omvandla sina hyresrätter till bostadsrätter. Då handlar det om boendeinflytande.

Sedan handlar det för många också om att kunna göra en boendekarriär. Och där hoppas jag att vi är överens om att det är bra att folk kan göra boendekarriärer.

Sedan visar det sig också i de flesta fall att bostadsrätten är billigare än hyresrätten.

När det togs beslut om denna stopplag, eller lagen om allmännyttiga bostadsföretag, var Lagrådet väldigt kritiskt och sade att lagen kommer att lämna utrymme för godtycke, och jag vill tillägga rättsosäkerhet. Och jag tycker att vi har sett bevis på att det är så. Det är väldigt godtyckligt när det gäller vilka som får ombilda sina hyresrätter till bostadsrätter och vilka som inte får det.

Dessutom har kammarrätten i Jönköping sagt, när man har prövat detta, att det strider mot Europakonventionen att man inte kan överklaga ett myndighetsbeslut till en domstol, utan det är Boverket, men man kan sedan inte överklaga till domstol. Det gör den lagstiftning som vi har ännu mer märklig.

Vi har fått höra att motivet till lagen är att man måste ha tillräckligt många allmännyttiga bostäder för att de ska kunna ingå i bruksvärdessystemet och man ska kunna ha jämförelsehyror. Då måste Mona Sahlin ha satt i halsen när hennes partikamrat här i Stockholm, Annika Billström, föreslog att Stockholms alla allmännyttiga bostäder ska ombildas till kooperativa hyresrätter. Kooperativa hyresrätter ingår nämligen inte i bruksvärdessystemet. Det betyder att 100 000 lägenheter här i Stockholmsområdet är borta från bruksvärdessystemet. Då har egentligen hela motivet, i alla fall här i Stockholm, för denna stopplag fallit samman.

Min stora fråga är: Vari ligger vinsten att hindra enskildas valfrihet för att uppnå någon form av kollektiv valfrihet, vilket Mona Sahlin talar sig väldigt varm för?

Som moderat vill jag att det ska finnas valfrihet. Jag tycker att alla typer av upplåtelseformer ska finnas – hyresrätter, bostadsrätter och kooperativa hyresrätter. Jag tycker att det även ska få finnas ägarlägenheter om folk efterfrågar sådana. Men det har vi inte i Sverige. Men jag tycker inte att jag som lagstiftare ska stoppa och hindra människor från att uppfylla sina livsdrömmar. Och det är just det som denna lag gör.

Anf. 4 Samhällsbyggnadsminister MONA SAHLIN (s):

Herr talman! Nina Lundström säger att lagen är till för att förhindra eller försvåra utförsäljning. Och det är riktigt. Man kan också säga att den är till för att försvara hyresrätten. Man kan alltså säga att den är till för att i praktiken och i realiteten försvara den valfrihet som alla vi tre här säger oss vilja uppnå men som uppenbarligen i två av fallen inte berör hyreslägenheterna. Det tänker jag fortsätta att hävda vad än Nina Lundström eller Marietta de Pourbaix-Lundin säger eftersom detta hand-

lar om en politisk värdeuppfattning där det skiljer sig åt mellan vad ni två tycker och vad jag och regeringen står för. Jag tänker därför inte ta några som helst initiativ för att avveckla allbolagen. Det har jag sagt i svaret, och jag upprepar det.

Jag vill också uttrycka det på följande sätt: Det finns bevisligen en efterfrågan på hyreslägenheter. Det är bevisligen så att det behövs hyreslägenheter för att valfriheten på bostadsmarknaden ska vara komplett.

Om man vill ha valfrihet, och om det är det som man verkligen står för, varför ska i så fall just de som har fått ett hyreskontrakt just i dag ta bort den möjligheten från dem som i framtiden vill ha hyreskontraktet? Var finns valfriheten i det?

Om jag köper en bostadsrätt och ångrar mig och egentligen vill att det ska vara en hyreslägenhet i stället, ska jag då ha en ovillkorlig rätt att omvandla min bostadsrätt till en hyresrätt?

Om jag köper en bil och sedan ångrar mig och hellre vill hyra den, ska jag då ha en ovillkorlig rätt till det? Om man ingår ett avtal om att hyra en lägenhet, så är det den upplåtelseformen som gäller, och det är det avtalet som gäller. Därför ska den upplåtelseformen också finnas som en möjlighet för framtidens bostadskonsumenter och inte bara för den som just nu har fått hyreskontraktet.

Det är på det sättet som jag vill fortsätta envisa med att försvara hyresrätten och därmed försvara allbolagens plats i en, enligt min uppfattning, komplett bostadspolitik genom att inte acceptera att omvandlingarna ska gå ut över den reella valfriheten på bostadsmarknaden. Det är inte minst viktigt i en region som Stockholm.

Anf. 5 NINA LUNDSTRÖM (fp):

Herr talman! Samhällsbyggnadsministern väljer att inte svara på min fråga som handlar om hur man ska öka egenmakten för de boende. Det finns människor som har flyttat in i ett bostadsområde där det är upp till 98 %, och i vissa fall 100 %, hyresrätter. Vad man har sett under årens lopp är att det också påverkar strukturerna för övrigt i ett samhälle eftersom man vet att rörligheten vanligtvis är betydligt större i fråga om hyresrätter.

I många av dessa områden skulle de boende vilja bo kvar, men de kanske vill äga sin bostad tillsammans, kollektivt, i ett kooperativ såsom också bostadsrättsföreningen är, där man tillsammans äger en fastighet och har nyttjanderätten till en bostad.

Jag vill även införa ägarlägenheter för att ytterligare öka ägandet.

Men vad är samhällsbyggnadsministerns alternativ till detta? Människor har flyttat in i dessa hyresrätter. Men om området inte erbjuder någon annan boendeform, får man en rad konsekvenser.

Jag tycker att detta framför allt är en fråga för de kommunala politikerna och för det lokala självstyret. Jag tror också att det vore viktigt att ge ett verktyg, nämligen att om man vill sälja av en fastighet till de boende kan man använda pengarna för att bygga nytt.

Många av de problem som vi ser på marknaden hänger också ihop med att det finns en omfattande bostadsbrist. Jag hävdar bestämt att lösningen inte är att fokusera på att sortera köer och att stoppa utveckling. Tvärtom ska man skapa och ge nya möjligheter för att få till stånd en bra utveckling i många förorter som i dag kämpar med sin tillvaro. Jag tycker

att även dessa människor borde ges en möjlighet. Jag ser inte bostadsbeståndet som något statiskt. Jag tror att det går att öka människors egna möjligheter.

Kvar står framför allt frågan varför riksdagen och regeringen är bäst på att avgöra vad man kan göra och inte göra på den lokala nivån. Jag hävdar att det går att göra mycket.

Det finns också förorter där man arbetar mot segregation och där människor ropar efter ökad egenmakt. De vill själva förvalta och ha möjlighet att styra i vilken takt som fastigheterna renoveras. Många vill ta över och själva göra en insats. Varför ska riksdagen omöjliggöra detta? Jag har inte fått svar på frågan, och jag skulle gärna vilja ha svar på just detta.

Jag ska slutligen säga något ytterligare om frågan om upplåtelseformer och blandade upplåtelseformer. Hur vill samhällsbyggnadsministern åstadkomma förorter som har blandade upplåtelseformer? Ibland hör vi ju i debatten att det också inom socialdemokratin anses vara en nyckel. Men hur gör man? Många av dessa förorter har inte särskilt mycket mark att bebygga. Man kan visserligen bygga på en våning. Men om man har 98 % hyresrätter och 2 % bostadsrätter och i vissa fall inga bostadsrätter alls, hur går man då till väga?

Om samhällsbyggnadsministern har en lösning på detta som jag inte har identifierat så lyssnar jag gärna. Men min målsättning är att i varje steg se över möjligheten att flytta ut makt från riksdagen, bidra till utvecklingsmöjligheter i fastighetsförvaltning, öka egenmakten och införa en ny upplåtelseform. Kanske är det också så i framtiden, när nya generationer av politiker kommer, att man kommer att välja att riva någon fastighet för att bygga nytt, vilket man gör i en del andra länder. Men det är en fråga för den lokala nivån och för kommunerna själva att avgöra. Men jag tycker att vår uppgift borde vara att skapa de möjligheter som de behöver.

Anf. 6 MARIETTA DE POURBAIX-LUNDIN (m):

Herr talman! Om hyresrätten är attraktiv och det finns en efterfrågan kommer den att finnas kvar i framtiden, och då behövs det ingen lagstiftning uppifrån för att den ska finnas kvar. Den kommer att finnas kvar därför att folk efterfrågar den.

Jag har läst i protokollet från debatten som hölls för några år sedan då man antog den här lagen, och det var ganska tydligt vilka motiven var. Ett av motiven var det som vi har varit inne på och det hänger ihop med bruksvärdessystemet, men det kommenterade Mona Sahlin över huvud taget inte. Sedan medger socialdemokratiska riksdagsledamöter i debatten att denna lag kommer att hindra kommunpolitiker att utöva det kommunala självstyret. De säger att det är väl en biverkning som man får ta.

Vi upplever väldigt ofta här i riksdagen en total misstro mot kommunalpolitiker när det gäller att veta vad som är bäst för kommuninvånarna i respektive kommun. Den här lagen styr kommunerna ganska rejält. En kommun kan behöva sälja ut en del av sitt bostadsbestånd för att klara andra verksamheter, men detta ska också prövas och krånglas med innan de får göra det.

Det har nyligen gjorts en del undersökningar som visar att det är väldigt bra med blandade upplåtelseformer speciellt i förorterna för att mot-

verka den segregation som finns. Det är ju just i förorterna – vi pratar nu om Stockholmsområdet – som man har stoppat flest ombildningar från hyresrätter till bostadsrätter. Det motverkar egentligen det som jag trodde att vi alla var ute efter, att få en bra blandning av upplåtelseformer. Detta stoppas nu i och med det här förslaget.

Jag tycker att det är beklämmande att Mona Sahlin och Socialdemokraterna inte kan inse att det inte är fler stopplagar som vi behöver i Sverige, utan det vi behöver på olika områden är att riva hindren. Det skulle göra det möjligt för människor att växa och kunna förverkliga sina drömmar. Stopplagen på bostadsområdet är en lag som förhindrar människor att förverkliga drömmar och som hindrar kommunpolitiker att ta kommunens verksamhet i egna händer.

Anf. 7 Samhällsbyggnadsminister MONA SAHLIN (s):

Herr talman! Låt mig börja så här: Jag är med på – och det har jag också uttryckt i diskussioner som vi har haft här tidigare – att det är viktigt att sträva efter blandade upplåtelseformer, inte minst i kampen mot segregationen.

Jag vill återigen betona att det inte är tvärstopp för omvandlingar. Denna stopplag sätter inte stopp för allting. I områden där det är hundra procent hyreslägenheter är det inget hot mot bruksvärdessystemet om man omvandlar delar av det beståndet.

Staten har också andra metoder som man kan titta på i praktiken. I till exempel Sundbyberg växer det nu upp ett mycket spännande område som heter Ursvik. Där har staten använt sin mark på ett mycket spännande sätt. Det är ett område med alla olika upplåtelseformer som nu växer fram. Så vi är överens om den strävan.

Men det som gör att jag känner mig beklämd, Marietta de Pourbaix-Lundin, är att det här resonemanget bara gäller förorterna. Ett område i innerstan med bara bostadsrätter, är det också ett hot mot segregationen? Ska vi göra allt vi kan för att omvandla de bostadsrätterna till hyreslägenheter så att det blir mer blandade upplåtelseformer?

Eller jag kan fråga Nina Lundström – Marietta har ju inte rätt till någon ytterligare replik, ursäkta mig – eftersom hon förde samma resonemang: Varför är det bara i förorterna som det är så viktigt att blanda upplåtelseformer? Någonstans haltar det principiella resonemanget. Det är hyreslägenheterna som man vill åt. Människor som vill bo i hyresrätter kan uppenbarligen inte förverkliga sina drömmar och få utlopp för sin egenmakt. Man bortser från att det är en eftertraktad boendeform som det är viktigt att bevara.

För framtida hyresgäster är det inte rimligt att de som bor där just nu ska ha ovillkorlig rätt att ta över dessa lägenheter med ägande. Då förstör man förutsättningarna för en reell valfrihet. Och varför är det i så fall inte intressant att driva en ovillkorlig rätt att omvandla andra ägarformer? Varför gäller det bara hyreslägenheterna?

Jag tycker att man bortser från den oerhörda vikt som den upplåtelseformen har, inte minst i storstadsregionerna, och från varför det är så viktigt att man med allbolagen försvarar och värnar den reella valfriheten på bostadspolitikens område som jag och regeringen menar är nödvändig att ha också när det gäller hyreslägenheter.

Därför står vi på olika sidor i denna diskussion, och därför tänker jag inte avveckla lagen utan jag ser nu fram emot en viktig översyn som regeringen beslutade om i förra veckan. Sedan hoppas jag också att det blir en viktig fråga i valrörelsen, hur och på vilket sätt den reella valfriheten på bostadsmarknaden också ska innefatta hyreslägenheter i framtiden.

Anf. 8 NINA LUNDSTRÖM (fp):

Herr talman! Ja, hyresrätten behövs på bostadsmarknaden. Jag har i upprepade debatter med samhällsbyggnadsministern påvisat hur ett sådant räddningspaket skulle kunna se ut. Men jag menar att det inte är rimligt att man från riksdagens sida förhindrar de lokala möjligheterna att utveckla de förorter som i dag kämpar med ett mycket ensidigt bostadsbestånd. Jag anser att hyresrätten ska räddas.

Allbolagen har ju riktats specifikt mot Stockholm, men den har drabbat alla i hela landet. Men jag kan konstatera att här finns det fortfarande 50 % hyresrätter i innerstan. Tittar man på nyckeltalen verkar det som att hyresrätten är helt och hållet försvunnen, men det är den inte. Och det är bra för den behövs på marknaden.

Det finns i dag 2,7 miljoner hyresrätter i Sverige och det finns 101 454 hyresrätter i Stockholm. Antalet har minskat med 791 sedan 2003. Så retoriken med att vi ska rädda hyresrätten genom att stoppa kommunernas möjligheter att jobba med sitt bostadsbestånd är inte rimlig.

Sedan gläder det mig att samhällsbyggnadsministern nämner Stora Ursvik. Jag väckte personligen en motion i Sundbybergs kommunfullmäktige 1996 om att Stora Ursvik skulle bebyggas. Det har visserligen tagit många år innan det har kommit till skott, men det gläder mig att samhällsbyggnadsministern har varit där och tagit det första spadtaget.

Men jag vill upprepa att jag tror att det är väldigt olyckligt att lagstiftningen förhindrar möjligheter och bygger upp hinder i stället för att skapa möjligheter och utrymme för lokal utveckling. Fortfarande kan jag inte förstå hur samhällsbyggnadsministern ska kunna uppnå målet om blandade upplåtelseformer i förorter där majoriteten av upplåtelseformerna består av hyresrätter. Varför ska inte de boende ges chansen?

Anf. 9 Samhällsbyggnadsminister MONA SAHLIN (s):

Herr talman! Vi kan ju glädjas gemensamt över Ursvik. Det är ett mycket spännande område. Jag vill också ge en eloge till de lokala politikerna från alla partier för det sätt på vilket de gemensamt har arbetat genom åren med det området. Det är ett område som jag ofta nämner eftersom det har kommit till utan överklaganden. Det betyder också att kommunen har jobbat på ett spännande sätt med planerna och fått förståelse bland medborgarna för ett väldigt stort och intressant bygge.

Men jag hoppas att vi återkommer till diskussionen om stopplagen. I slutet av sitt inlägg sade Nina Lundström att hon också ville ha något slags stopp för utförsäljningen. Alla som vill ska ha rätt att köpa sin lägenhet, men gäller det bara några? Tänk om alla vill köpa den, då blir det inga hyreslägenheter kvar alls. Därmed blir det ingen valfrihet. Någonstans finns det uppenbarligen en gräns också för Nina Lundström där det är viktigt att hyreslägenheterna får finnas kvar.

Skillnaden mellan oss är att jag inte kan förstå att det bara ska handla om hyreslägenheter om det ska vara ovillkorlig rätt. Varför pratar man bara om segregation när det gäller förörterna och inte de områden i Stockholm där det bara är ägande som gäller?

Så jag tycker att vi behöver fördjupa den här diskussionen. Vi har gjort klart vårt ställningstagande beträffande allbolagen. Den kommer att finnas kvar, om det fortfarande är en socialdemokratisk regering efter valet. Sedan får vi fördjupa diskussionen om hur man åstadkommer en rimlig och riktig icke-segregation i både förörterna och innerstan, och där tror jag att hyreslägenheterna har sin alldeles speciella roll.

Tack för en intressant diskussion – som alltid.

Överläggningen var härmed avslutad.

Ajournering

Kammaren beslutade kl. 14.00 på förslag av talmannen att ajournera förhandlingarna till kl. 14.30 då justitieminister Thomas Bodström skulle besvara interpellationer.

Återupptagna förhandlingar

Förhandlingarna återupptogs kl. 14.30.

4 § Svar på interpellation 2005/06:6 om människohandel

Anf. 10 Justitieminister THOMAS BODSTRÖM (s):

Herr talman! Helena Bargholtz har frågat mig om jag avser att – före utgången av 2005 – presentera ett nytt lagförslag där det inte ställs krav på att gärningsmannen ska ha använt otillbörliga medel för att kunna dömas för människohandelsbrott, om jag avser att lägga fram lagförslag som möjliggör för polisen att använda sig av hemlig rumsavlyssning, så kallad buggning, bevisprovokation och infiltration i kampen mot människohandel och vilka nya, ytterligare, åtgärder jag avser att vidta för att stärka rättsväsendets arbete mot människohandel.

Låt mig börja med att säga att bekämpande av människohandel har mycket hög prioritet för regeringen, vilket avspeglar sig både i de åtgärder vi redan har vidtagit och i de åtgärder vi har för avsikt att vidta.

Skyddet mot människohandel har år 2004 stärkts och omfattar nu både handel med människor för sexuellt utnyttjande och människohandel som syftar till andra former av utnyttjande, till exempel tvångsarbete. Dessutom behöver handeln inte längre vara gränsöverskridande för att vara straffbar. Regeringen har också nyligen, genom ändringar i sexualbrottslagstiftningen som trädde i kraft den 1 april i år, höjt maximistraftet för grovt koppleri från sex till åtta års fängelse.

Frågan om straffansvar för människohandel utan krav på otillbörliga medel diskuterades både vid kriminaliseringen av människohandel för

sexuella ändamål och vid reformen år 2004. I det senaste lagstiftningsändamålet aviserade regeringen en översyn av människohandelsbrottet.

Bestämmelsen har nu varit i kraft en tid och regeringen har sedan en tid förberett för att under hösten 2005 tillsätta en utredning som ska överväga bland annat om utformningen av straffansvaret för människohandel är ändamålsenlig och då särskilt överväga möjligheten att utmönstra kravet på otillbörliga medel.

När det gäller de brottsutredande myndigheternas verksamhet vill jag nämna att vi i syfte att ge polis och åklagare bättre förutsättningar för att utreda vissa mycket allvarliga brott bedriver ett arbete för att införa hemlig rumsavlyssning, så kallad buggning, som ett nytt hemligt tvångsmedel.

Polisen har alltid använt sig av dold spaning, också i utredningar om människohandel. Man använder sig då även av särskilda spaningsmetoder av vilka infiltration och bevisprovokation är ett par exempel. För att ytterligare öka förutsättningarna för att använda metoderna planeras till årsskiftet en lagrådsremiss med förslag till en ny lag om skyddsidentiteter för bland annat poliser. Avsikten är att under nästa år presentera ett förslag till reglering av vad som ska vara tillåten provokation i brottsutredningar.

Regeringen arbetar för närvarande med att ta fram handlingsprogram för det fortsatta arbetet med att bekämpa människohandel. Programmet kommer att bestå av två delar. Den första delen är en handlingsplan för arbetet med att bekämpa prostitution och handel med människor för sexuella ändamål, särskilt kvinnor och barn, som kommer att färdigställas under 2005. Den andra delen är en handlingsplan för arbetet med att bekämpa människohandel för arbetskraftsexploatering samt handel med organ och andra former av utnyttjande.

Anf. 11 HELENA BARGHOLTZ (fp):

Herr talman! Jag får tacka justitieministern för svaret på min interpellation. Vi kan konstatera att dagens relativt nya lagstiftning inte är tillräcklig när det gäller att bekämpa det avskyvärda brott som människohandel för sexuella ändamål innebär. Som villkor för det föreslagna brottet uppställs att en person med olaga tvång, vilseledande eller utnyttjande av någons utsatta belägenhet eller annat otillbörligt medel förmår någon att bege sig till ett annat land i syfte att den personen där ska utsättas för sexuell exploatering. Har dessa medel använts mot en person saknar den personens eventuella samtycke betydelse. Det är fråga om straffbar människohandel.

Men det finns en stor skillnad om det gäller personer under 18 år. Då behöver inga sådana medel ha använts för att brott ska kunna föreligga. Begreppet ”otillbörliga medel” är, som framgår av de domstolsutslag som kommit i frågan, mycket svårtillämpat. Detta sägs också av Rikspolisstyrelsen, som gjort en rapport om det, liksom av åklagare som jag talat med. De anser att det är ett mycket knepigt och besvärligt begrepp att använda.

Det innebär att om dessa handlare, män eller kvinnor – för tyvärr är även kvinnor människohandlare; vad jag förstår är de i stort sett lika många som männen – förmår kvinnor som redan arbetar som prostituerade, eller inom annan sexuell verksamhet, att samtycka till detta omfatt-

tas handlingarna inte av brottet i fråga om inte ovanstående villkor, det vill säga otillbörliga medel, uppfylls.

Visserligen kan den person som tjänar pengar på att någon ”frivilligt” och på eget initiativ ägnar sig åt prostitution redan i dag dömas för koppleri, men koppleribrott bedöms betydligt mildare än det föreslagna brottet människohandel, trots att straffsatsen för koppleri höjts till sex år och för grovt koppleri till åtta år. Det är i och för sig bra, men detta kan jämföras med människohandelsbrottet där det handlar om ett maxstraff på tio år.

För att de män och kvinnor som handlar med kvinnor ska kunna dömas för människohandel måste de kvinnor som det handlas med kunna styrka att de utsatts för olaga hot eller olaga tvång, vilseledande eller på annat sätt lurats till prostitution. Naturligtvis förnekar mannen att han rekryterat henne på ett otillbörligt sätt och hävdar i stället att hon mycket väl visste vad det handlade om, att hon var införstådd med det hela. Detta gör att bevissituationen för den utsatta kvinnan blir mycket besvärlig. Hon ska alltså bevisa att hon blivit utsatt för till exempel olaga tvång. Och då blir hon ifrågasatt av mannen, eller dennes ombud, och troligen också av domstolen. Man kan dra paralleller till rättegångar där kvinnor blivit utsatta för våldtäkt.

Om kvinnan är under 18 år ställs inte krav på särskilda otillbörliga medel för att människohandelsbrottet ska bli tillämpligt. Därför undrar jag varför vi ska ha åldersgränsen. Varför ska det spela roll om en kvinna är 17 år och 11 ½ månad eller om hon är 18 år och 1 vecka? Det är lika avskryvbart för henne vilken situation hon än befinner sig i.

Min lösning på problemet är mycket enkel: Ta bort åldersgränsen! Sedan kan vi köra samma paragraf oavsett ålder. Man ska komma ihåg att det vanligen handlar om kvinnor under 30 år. Det handlas knappast med kvinnor i min ålder. Jag vill därför fråga justitieministern om vi inte kan ta bort åldersgränsen. Det är jättelätt, och då behöver vi inte vänta. Det är bara att stryka paragrafen.

Anf. 12 CECILIA MAGNUSSON (m):

Herr talman! Tack, Helena Bargholtz, för att du ställt den här viktiga interpellationen. Det är förvånande att justitieministern kan uttrycka sig som att frågan om människohandel är prioriterad, för justitieministerns handlande tyder inte på att det är en prioriterad fråga.

I maj månad 2004, för snart ett och ett halvt år sedan, fattade riksdagen beslut om den nya lagstiftningen kring människohandel. Regeringen hade i den proposition som låg till grund för beslutet ett resonemang om att begreppet ”otillbörliga medel” var svårt och ett dåligt verktyg för polisen. Detta instämde justitieutskottet i, men utskottet sade dessutom i betänkande 2003/04:20 följande:

”Med hänsyn till att den knapphändiga rättspraxis som finns pekar på att det är förenat med stora svårigheter att styrka att otillbörliga medel använts bör detta arbete sättas i gång snarast; människohandel är ett mycket allvarligt brott och det är angeläget att lagtexten ges en ändamålsenlig utformning utan att avkall görs på det krav på tydliga bestämmelser som bör ställas i ett rättssamhälle.”

Alltså: Riksdagen fattade beslut om att regeringen snarast skulle låta utreda hur en ny regel om människohandel bör utformas där det inte ställs upp formuleringar som att gärningsmannen använt otillbörliga

Prot. 2005/06:20
25 oktober

Svar på
interpellationer

medel. Snarast. Det var för ett och ett halvt år sedan! Inte heller i dagens svar säger Thomas Bodström att ja, nu ska vi göra det, att det är jätteviktigt – och bråttom – att åklagare och polis får möjligheter att faktiskt sätta fast människohandlare för de grova brott de begått.

Varför, Thomas Bodström, har du inte låtit utreda detta som är så viktigt som verktyg för polis och åklagare för att bekämpa människohandel? Varför är det inte tillräckligt prioriterat när riksdagen begärt att vi ska få detta med snabbast möjliga retur?

Anf. 13 MARIETTA DE POURBAIX-LUNDIN (m):

Herr talman! Att människohandel är ett avskryvligt brott är vi alla överens om. Det behöver vi inte diskutera. De som utför detta brott är hänsynslösa förövare. Det är ofta organiserad brottslighet som för flickor, kvinnor och även pojkar över gränserna till andra länder.

För att detta ska kunna ske måste flickorna, kvinnorna och pojkarna rekryteras någonstans. De ska transporteras, man ska ordna någonstans där de ska bo, och sedan ska de säljas. Det jag vill ta upp är en bit i lagstiftningen som gör att man missar att det är väldigt många led som är inblandade innan någon blir utsatt för det sexuella utnyttjandet.

I dag är lagstiftningen sådan att det finns straffbarhet när handeln har skett i ett direkt syfte. Men som jag uppfattar det finns det ingenting som gör att alla led som har varit inblandade i den organiserade människohandeln kommer att bli dömda. Beviskraven är väldigt högt ställda.

Det kommer alltid att finnas de som kommer att hävda: Nej, jag visste inte om detta när jag körde den här flickan över gränsen. Jag förstod ingenting när jag upplät ett boende. De argumenten använder man alldeles för mycket i domstolar, och det vet jag.

Därför tycker jag att man måste göra någon lagändring när det gäller de subjektiva rekvisiten. Det gäller att kunna binda gärningsmannen som har en faktisk koppling till ett av leden. Det måste ändras så att det blir lättare att sätta fast alla dem som har deltagit i människohandeln. Det är inte lätt i dag.

Min fråga till justitieministern är om han är beredd att se över även detta så att alla åker dit, för det bör de göra. Jag vet att det är alldeles för lätt att vränga lagen och säga: Nej, jag hade inte en aning. Jag körde henne bara över gränsen i all välvilja. Det är min konkreta fråga till justitieministern.

Anf. 14 Justitieminister THOMAS BODSTRÖM (s):

Herr talman! Jag vill tacka så mycket för debatten. Det här är en fråga som har diskuterats tidigare.

Det är väldigt viktigt att man har klart för sig att alla övergrepp mot kvinnor finns på någon form av en skala. Det börjar med sexköpslagen. Det innebär också ett utnyttjande av kvinnor. Det går vidare till det vi i dag kallar för koppleri, och sedan är det människohandel.

Det har diskuterats om man ska ta bort människohandel. Ska man i stället säga att det är koppleri? Tar man bort ”otillbörligen” blir det ett koppleri. Det kanske är så vi ska göra. Vi kanske ska ha det på det sättet.

Det har nu gått ett och ett halvt år. Vi vill se de frågor som alltid kommer upp när det är nya innovationer på lagstiftningsområdet. Vi har

nu kunnat se att det trots allt fungerar bra. Det är inte så att gärningsmännen inte döms, men de döms för koppleri.

Då kommer frågan upp: Ska vi sänka kravet på ”otillbörligen” eller ska vi ta bort det helt? Det är i dag åtta års maxstraff för grovt koppleri, och det är tio års maxstraff för människohandel. Ska vi ändra och ta bort brottet människohandel och höja maximistraffet för grovt koppleri från åtta till tio år? Det är kanske det enklaste. Ska vi i så fall döpa om koppleri till människohandel? Eller ska vi ha kvar brottet människohandel men ta bort otillbörlighetskravet? Det är ganska tekniskt. Det kan mycket väl vara på det sättet att man ska ta bort brottet, höja straffet, eller låta det bli ett och samma brott.

Det har gått ett och ett halvt år. Vi är i slutfasen av det arbete som har pågått. Vi kommer att före årets slut kunna presentera ett förslag till utredningen som ska se vilken lösning man ska välja. Det är förstås viktigt. Det är en viktig del i lagstiftningens utveckling att hela tiden se över den. Det har vi också gjort på alla andra områden.

Det handlar egentligen om att man ser på förhållandet mellan grovt koppleri och människohandel och vilket man ska döma för. Skillnaden är i dag inte större än från åtta år till tio år och det krav som finns. Men det är möjligt att det ska ändras. Vi får se.

Däremot är det viktigt att man ser just den kopplingen. Jag tror att vi är överens med Folkpartiet att det är en kränkning. Det är bra att vi har två moderater med här i debatten. Jag vill fråga er följande.

För det första: Delar ni uppfattningen att det är en kränkning och att det finns ett stort samband mellan sexköpslagen, som vi har i Sverige, och brottet människohandel, som polisen säger? Frågan är då: Varför röstade ni nej till sexköpslagen? Anser ni att prostitution ska vara förbjudet eller tillåtet?

Det andra är kanske ännu viktigare. För att bekämpa den här typen av brottslighet behöver polisen ordentliga verktyg. Det är ett internationellt brott. Personer är i kontakt med varandra i Sverige men också i andra länder. Det gäller att kartlägga de personerna och få fram bevis.

Vi arbetar nu med detta i EU. Vi har i Sverige denna möjlighet – det ska vi komma ihåg – och polisen använder den. Vid i stort sett vart och vartannat grovt brott har man möjligheten, och man använder den på ett bra sätt. Men risken är att det försvinner därför att människor går över till månadsvisa abonnemang. Från Sveriges sida har vi, tillsammans med Folkpartiet, drivit linjen att vi måste få en reglering, eftersom polisen behöver dessa verktyg. Det gäller kanske främst vid brott som människohandel.

Då är frågan: Delar dagens meddebattörer i interpellationsdebatten den inställning som Moderaterna har gett uttryck för tidigare, nämligen att polisen inte i framtiden kommer att få använda sig av den här framgångsrika metoden? Hur motiverar man det i så fall, om man nu verkligen tänker på de flickor och pojkar som utnyttjas?

Det är två konkreta frågor som jag nu gärna vill ha svar på.

Anf. 15 HELENA BARGHOLTZ (fp):

Herr talman! Jag var med i den utredning som lade fram förslaget om det nya brottet *trafficking*, som kom med som en stor nyhet i lagstiftningen om sexbrott. Redan då insåg jag att brottet skulle bli väldigt svårt att

bevisa, därför att man hade så stora krav på att man skulle bevisa att det handlade om *trafficking*, eller människohandel.

Jag tror dock att det är väldigt bra att ha kvar det brottet. Det är ett brott som har fått en internationell prägel. Jag tycker att man ska se det så. Om Sverige skulle gå ut med att man ska avskaffa det skulle det bli väldiga diskussioner om hur vi egentligen ställer oss till det brottet.

Jag tycker inte att jag fick något svar på frågan: Varför har man olika tillämpningar beroende på om offret, det vill säga kvinnan, är över eller under 18 år? Det är den springande punkten. Det skulle vara mycket lättare att döma för *trafficking* om också de fall där kvinnan är över 18 år räknas med.

Visst kan man döma för koppleri, men det räcker inte. Det sätt som handlarna behandlar de här kvinnorna är lika avskryvart oavsett vilken ålder de har. Därför är återigen mitt förslag att man skulle kunna ta bort åldersgränsen. Det är såvitt jag vet ingen åldersgräns när det gäller koppleri. Jag känner inte till att det skulle vara det.

Jag förstod inte riktigt vad justitieministern sade. Är det så att det kommer förslag till direktiv före årsskiftet, eller är det så att det kommer ett förslag före årsskiftet? Det är väldigt viktigt att veta. Blir det förslag till direktiv och det ska tillsättas en utredning kan det ta alldeles för lång tid innan det händer någonting viktigt.

Anf. 16 CECILIA MAGNUSSON (m):

Herr talman! Till skillnad från justitieministern ska jag besvara frågorna. Eftersom Thomas Bodström inte besvarade min fråga vill jag bara tala om att i justitieutskottets betänkande från 2003/04 som riksdagen antog skrev vi moderater ett särskilt yttrande. Där ville vi ha en tidsplan för förslaget från regeringen vad gäller otillbörliga medel.

Vi ville att regeringen skulle återkomma till riksdagen senast våren 2005. Ni som lyssnar här har hört justitieministern säga att han kanske vid årsskiftet 2005/06 ska tillsätta en utredning. Det visar hur viktig lagstiftning mot människohandel är för justitieminister Thomas Bodström. Det är cyniskt. Hemma i Göteborg skulle vi säga att det är skämmigt.

Nu går jag över till justitieministerns frågor. Det är faktiskt inte förbjudet med prostitution i det här landet. Det är förbjudet att köpa sex. Det är just därför som vi moderater också var emot sexköpslagen; det var en av anledningarna. Man kan inte kriminalisera en del utan att också göra någonting åt den andra delen när det gäller sexköpslagen.

Regeringen har inte velat utvärdera lagstiftningen. Det måste man göra för att se om den har haft någon verkan. Verksamma poliser säger att prostitutionen har gått under jorden i stället.

Jag vill gärna besvara det här med trafikdatalagring. Justitieministern vet ju inte vad det kommer att innebära och vad det kostar. Ta fram underlag som vi kan ta ställning till!

Anf. 17 MARIETTA DE POURBAIX-LUNDIN (m):

Herr talman! Cecilia Magnusson har svarat på de två frågor som justitieministern ställer till oss som moderater. Men precis som Cecilia Magnusson sade så svarade justitieministern inte på våra frågor.

Jag tog upp en annan del av *trafficking* som jag tycker är viktig, nämligen att man ska kunna sätta dit alla led som deltar i att transportera hit

flickor, pojkar och kvinnor. Man skulle kunna försöka ändra lagstiftningen så att man kunde göra detta. Jag fick inget svar; jag fick över huvud inte höra någonting om detta från justitieministern. Jag har ändå en förhoppning om att vi alla är överens om att *trafficking* måste bekämpas med många olika medel. Lagstiftning är ett av de medlen.

Därför kvarstår min fråga till justitieministern. Är justitieministern beredd att titta över lagstiftningen för att det ska bli lättare att sätta dit alla de olika led som deltar i ett hitförande av de stackars flickor, kvinnor och pojkar som blir utsatta för *trafficking*?

Det gäller alla från dem som lurar dem i början till dem som transporterar dem. Det gäller dem som ser till att de får bo här och sedan säljer dem på olika sätt. Vi vet att det är svårt att sätta dit dem i dag, för alla kommer att hävda att de inte hade någon aning om att de körde flickan över gränsen för detta ändamål. Ändå är alla dessa en del av *trafficking*.

Jag vill tillägga något om sexköpslagen, även om Cecilia tog upp det också. Det har visat sig att det är ganska svårt att sätta dit någon för att ha begått ett brott mot den lagen. Jag tycker att en utvärdering av lagen, som ändå har funnits sedan 1999, är på sin plats. En sådan utvärdering kan säkert få Moderaterna att komma på andra tankar. Men jag tycker att man måste se vad den har lett till. Det är precis som Cecilia Magnusson sade; det är ju bara förbjudet i det ena ledet och inte i det andra. Det är det här som haltar.

Samtidigt vet vi att många ideella organisationer säger att prostitutionen har gått under jorden. Det är inte så jättebra för dem som är utsatta för det hela.

Jag såg att justitieministern skrattade. Jag tror inte att han ska dra för långtgående slutsatser av att jag säger att alla led ska kriminaliseras i och med detta. Det jag säger är att det är bra att få se en utvärdering. Sedan får vi se om man kan förbättra den lagstiftning som finns i dag.

Anf. 18 Justitieminister THOMAS BODSTRÖM (s):

Herr talman! Det som ska göras, vilket jag också har sagt tidigare, är naturligtvis att se efter vilket som är det bästa alternativet. Det finns flera olika alternativ. Antingen tar man bort detta helt och hållet, och då har man koppleri. Då har man två olika paragrafer, fast det egentligen är samma gärning. Då har man koppleri med människohandel, och då kanske man ska låta det bli *ett* brott. Man kan också höja straffet för koppleri och döper om det till människohandel, till exempel. Då har man möjligheten att döma till två–tio år, som det är nu. Det kanske är lösningen.

Men det vore ganska oprofessionellt att bara säga detta härifrån eller om jag bara skulle bestämma det. Det handlar om att man ska hitta den bästa modellen. Jag tror inte att detta är det allra viktigaste lagtekniskt sett, för det handlar om att det straff som finns i dag på åtta år ska ges på tio år. Men självfallet måste man göra en översyn av det här för att kunna välja den bästa vägen. Lagstiftning är ändå så pass viktigt.

Jag tror att vi är överens i det här fallet, och jag tror att vi över huvud taget är ganska överens med Folkpartiet när det gäller den här saken.

På frågan som ställdes om alla delar kan jag svara att det självklart är så att alla som deltar uppsåtligt i en brottslig gärning ska kunna dömas för det. En annan sak är att det inte alltid är så lätt att kunna bevisa de här

sakerna. Men det är just därför det är så viktigt att vi får den här internationella regleringen av personer som har varit i kontakt med varandra.

Det är också därför det är så obegripligt att Moderaterna är emot det. Här har vi just ett verktyg för att kunna sätta dit alla de olika delarna i en kedja som kanske ägnar sig åt människohandel. Om man menar allvar med att vilja bekämpa den här typen av grov brottslighet så kan man inte säga nej till det bara för att man säger att man inte har fått något kostnadsförslag – vilket man dessutom har fått, och det är på 12 miljoner kronor. Mer än så kostar inte svensk polis.

Här har du alltså precis det verktyg som du efterfrågar, nämligen att kunna kartlägga kontakterna mellan de olika personerna i en organisation, som beskrivs på just det sättet. Men om du inte får den här möjligheten och om vi tar ifrån polisen den så kommer det att bli betydligt fler personer som kommer undan i framtiden. Det är därför jag verkligen skulle välkomna att Moderaterna ändrade inställning i den här frågan så att vi får en möjlighet att se till att de här personerna ställs till ansvar.

Jag fick också en kommentar om sexköpslagen. Jag uppskattade att jag fick svar, men det var nog inte alldeles genomtänkt. Man sade att man inte kan genomföra detta därför att det bara är en del som är straffbelagd. Prostitution är ju tillåtet. På så sätt var man emot sexköpslagen. Men hur är det då med människohandel? Är det inte exakt samma sak där? Det är ju bara en person som är kriminell, och inte den andra. Det var alltså inte riktigt genomtänkt, men du ska få en chans till, Cecilia Magnusson.

Anf. 19 TALMANNEN:

Nej, jag anser inte att debatten ska förlängas. De deltagande moderaterna ställde frågor även i sina sista inlägg och justitieministern svarade på dem. Jag kan inte bevilja ytterligare inlägg.

Anf. 20 HELENA BARGHOLTZ (fp):

Herr talman! Jag tackar justitieministern för debatten, för jag tycker att den är så oerhört väsentlig.

Den grundläggande frågan är naturligtvis: Varför köper män sex? Kan justitieministern svara på det så vore det bra. Man kommer en lång väg om man kan bekämpa det den vägen, för det är naturligtvis det som det handlar om.

När det gäller gränsdragningen mellan koppleri och *trafficking* så skulle jag inte alls ha någonting emot att man avskaffade brottet koppleri och använder det svenska uttrycket för allting, nämligen människohandel. En kopplare ägnar sig också åt att handla med människor. Precis som justitieministern framhöll och som jag också sade så förekommer det ingen åldersgräns där.

Då är det rimliga att man i så fall ersätter brottet koppleri med människohandel och har samma straffsats för det. Det är lika avskyvärt oavsett om det är gränsöverskridande eller om det sker i Sverige. Vi vet nu att människohandelsbrottet också är tillämpligt på brott som utförs här i Sverige. Det tycker jag skulle vara bra, men det brådskar!

Jag blir lite orolig, för jag trodde att vi skulle kunna få ett förslag om det här ganska snart. Men det låter som om det ska tillsättas en utredning som grubblar, med direktiv och hela baletten. Vad kan det bli för utred-

ning? Blir det en parlamentarisk utredning eller blir det en departementspromemoria? Och med vilken tidsplan ska utredningen arbeta? Vi är många som är angelägna om att detta snarast kommer till en lösning.

Prot. 2005/06:20
25 oktober

---

*Svar på
interpellationer*

Anf. 21 Justitieminister THOMAS BODSTRÖM (s):

Herr talman! Om det bara handlade om det lagtekniska så vore allting väl, Helena Bargholtz. Det gäller bara att hitta den bästa lösningen, för det finns flera olika alternativ. Även om jag är jurist och har arbetat i tio år som advokat så tycker jag att det är lämpligt att man får en professionell översyn så att man får se vilket som är det bästa alternativet. Det kommer vi att kunna få.

Det är inte så att allting avstannar, utan det pågår för fullt. Vi får ökade möjligheter genom de metoder som polisen får och genom de sätt på vilka polisen utvecklar sig själv och förbättras.

Sedan får vi se om det handlar om att höja straffen från åtta till tio år, om det handlar om att det ska bli ett och samma brott eller om man ska sänka kraven på otillbörlighet och ha kvar två olika brott. Detta är alltså en lagteknisk fråga, och jag tror att vi alla är överens om att vi ska hitta den lösning som är den bästa lagtekniska lösningen men ändå uppnå syftet.

Man ska inte underskatta betydelsen av att vi har rubriceringen människohandel. Även om det skulle bli ett enda brott i framtiden så kan det vara värt detta eftersom vi fick med oss alla andra länder i EU på det här. Jag anser detta fortfarande vara vår absolut viktigaste sak under Sveriges ordförandeskap, och definitivt den viktigaste på vårt område. Vi fick alltså en överenskommelse om människohandel.

Här har vi dock – det ska vi vara helt ärliga och medvetna om – stora skillnader när det gäller synen på sexköp. Jag diskuterar ofta den saken. Man har inte alls synen att prostitution på något sätt skulle ha med människohandel att göra. Så där har vi en lång väg att gå, men vi kanske har banat väg för det genom att ta vägen via människohandel och sedan låta det bli ett och samma brott. Kanske har det varit nödvändigt. Det vet jag inte. Låt oss se till så att det här arbetet fortsätter och mycket mera, inte minst det med den sista frågan, varför efterfrågan är så stor. Om vi inte hade efterfrågan skulle vi inte behöva ha de här interpellationerna och kvinnor skulle inte utsättas på det sätt som sker.

Överläggningen var härmed avslutad.

5 § Svar på interpellation 2005/06:7 om rättspraxis efter Göteborgshändelserna

Anf. 22 Justitieminister THOMAS BODSTRÖM (s):

Herr talman! Kalle Larsson har frågat mig om jag avser att se till att en översyn av reglerna om upplopp genomförs och att åtgärder vidtas med anledning av översynen under denna mandatperiod. Vidare har Kalle Larsson frågat vilka åtgärder jag avser att vidta för att klargöra rättsläget när det gäller polisens befogenheter att frihetsberöva personer i preventivt syfte.

Frågan om översynen av reglerna om upplopp har Kalle Larsson ställt två gånger tidigare. Denna översyn har utlovats och kommer också att genomföras. Det krävs noggranna förberedelser och överväganden inför ett sådant arbete. Detta gäller speciellt när det inte är uteslutet att en bredare översyn måste göras som tar sikte på fler straffbestämmelser än de som Kalle Larsson nämner. Som Kalle Larsson väl känner till pågår inom Justitiedepartementet många omfattande och politiskt prioriterade straffrättsliga lagstiftningsprojekt där vi för övrigt samarbetar med Vänsterpartiet och Miljöpartiet.

I sin interpellation har Kalle Larsson också frågat mig vad jag avser att vidta för åtgärder för att klargöra rättsläget när det gäller polisens befogenheter att frihetsberöva personer i preventivt syfte. Jag drar av det som nämns i interpellationen slutsatsen att frågan tar sikte på bestämmelserna i polislagen om särskilda befogenheter för polisen i den skyddande och förebyggande verksamheten.

Som ett led i samhällets verksamhet för att främja rättvisa och trygghet ska polisens arbete syfta till att upprätthålla allmän ordning och säkerhet samt att i övrigt tillförsäkra allmänheten skydd och annan hjälp. I uppgiften att upprätthålla allmän ordning och säkerhet ligger en skyldighet för polisen att förebygga brott och lämna allmänheten det skydd och den hjälp som kan behövas.

I polislagen finns en särskild reglering av vilka befogenheter som tillkommer polisen vid denna verksamhet. Polisen har således rätt att – om det finns risk för att ett brott som innebär allvarlig fara för liv eller hälsa eller för omfattande förstörelse av egendom kommer att förövas på en viss plats – bland annat avstänga, utrymma eller förbjuda tillträde till ett hus, rum eller annat ställe. Den har också rätt att bereda sig tillträde till ett hus, rum eller annat ställe för att söka efter sprängmedel, vapen eller något annat föremål.

Med anledning av den friande dom i hovrätten som Kalle Larsson nämner har JO begärt att den nämnda bestämmelsen i polislagen ska ändras på så sätt att det ska förtydligas att det ska finnas en geografisk anknytning mellan å ena sidan det brott som kan komma att förövas samt å andra sidan de skyddande och förebyggande åtgärderna.

Om och i så fall hur man ska införa en sådan bestämmelse är föremål för beredning inom Regeringskansliet.

Då Kalle Larsson, som framställt interpellationen, anmält att han var förhindrad att närvara vid sammanträdet medgav talmannen att Rolf Olsson i stället fick delta i överläggningen.

Anf. 23 ROLF OLSSON (v):

Herr talman! Jag vill tacka justitieministern för svaret på interpellationen. Jag beklagar att Kalle Larsson, som har ställt interpellationen, har fått förhinder och inte kan delta.

Vänsterpartiet har på många olika sätt genom motioner, reservationer och interpellationer drivit frågorna om rättspraxisen efter de så kallade Göteborgshändelserna. Det handlar i vårt fall om en översyn av brottsbalkens bestämmelser om upplopp respektive våldsamt upplopp. Det handlar också om bestämmelserna i polislagen som reglerar omhändertar-

ganden. Det handlar i första hand om bestämmelserna om preventiva möjligheter till sådana omhändertaganden.

När det gäller bestämmelserna om upplopp tar jag mig friheten att citera vad ministern själv har sagt vid en tidigare debatt i detta ämne. ”Vi är överens om att lagen bör ses över. När jag säger att det är fråga om ett ålderdomligt språk innebär det inte att det är något oviktigt. I juridik är varje ord tekniskt av stor betydelse. Det handlar inte bara om någon slags språklig kosmetika. Orden i en lagtext är oerhört viktiga. Jag vill understryka det. Det är därför det finns ett behov.”

Det där var viktiga ord, tycker jag. De uttalades i en interpellationsdebatt den 30 september 2003. Diskussionen hade då redan pågått i flera år om behov av en ändring i de här lagbestämmelserna. När ministern vid det tillfället uttalade sig såsom jag har återgett är vi väl många som hade hoppats på att något mer substantiellt skulle ha kommit ut från departementet i denna mycket viktiga principfråga. Ministern säger här allmänt att det är mycket att ta hänsyn till när ändringar ska göras, och det är förvisso sant. Inte desto mindre gäller dessa bestämmelser fortfarande, och nya liknande händelser kan mycket väl inträffa där bestämmelserna kan komma att tillämpas där rättsläget fortsatt är oklart. Jag måste få tillåta mig att säga att i andra lagstiftningsärenden, till exempel förslag om ständigt fler och ständigt nya tvångsmedel, är produktionstakten påfallande hög. Varför händer det inget när det gäller bestämmelserna om upplopp efter dessa år? Anser inte ministern att detta förändringsarbete också är viktigt och måste bedrivas skyndsamt med tanke på de brister som vi tycks vara överens om?

Anf. 24 Justitieminister THOMAS BODSTRÖM (s):

Herr talman! Jodå, Rolf Olsson, jag tycker att det är viktigt. Men kanske har det ändå funnits ännu mer prioriterade frågor, framför allt de som vi nämnde här tidigare i debatten, att vi fått ett nytt brott för människohandel. Det är en del andra saker som inte finns, där det gäller att införa nya möjligheter. Det har naturligtvis gått före. På ett sätt är det lämpligt att det är Rolf Olsson som deltar i den här diskussionen, för Rolf Olsson är ju mer än Kalle Larsson involverad i diskussionerna om vad som ska prioriteras. Jag vill noga understryka att vi har ett väldigt bra samarbete på vårt område. Vi har under den här mandatperioden på flera olika områden lyckats flytta fram positionerna. Det är klart att man alltid skulle önska ännu mer. Men det finns trots allt inte en fullständigt obegränsad möjlighet att göra en översyn av allting. Vi har haft diskussioner under den här mandatperioden. Vi har också haft det internt i den politiska ledningen. Vi har sett den här frågan i sin komplexitet tillsammans med andra översyner och i vilken ordning vi i så fall ska göra det. Så det är inte så att ingenting har hänt. Men det är alldeles riktigt att det inte har påbörjats ett konkret arbete. Jag får svara som jag sade inledningsvis. Det här är en viktig fråga, men det är ingen tvekan om att det har funnits ännu mer prioriterade frågor som vi har tagit itu med, i många fall tillsammans med Vänsterpartiet och Miljöpartiet. I en del andra fall har vi arbetat själva. Vi får väl ta upp det i de diskussioner som kommer att fortsätta att föras mellan våra partier om de prioriteringar som kan göras.

Anf. 25 ROLF OLSSON (v):

Herr talman! Tack, ministern för kommentarerna! Jag vill också understryka att vi har haft ett bra samarbete på många områden, dock inte på alla justitieområden. Det här är ett sådant område där vi uppenbarligen inte har riktigt samma uppfattning om takten i förändringsarbetet. För oss är det här lagbestämmelser som det är oerhört viktigt att förändra snart. Det handlar om tilltron till rättsväsendet. Det är oerhört viktigt, inte minst bland de unga människorna.

Som jag nämnde i mitt första anförande och som framgår av interpellationen har Vänsterpartiet som sin mening att bestämmelser som medger omhändertagande i så kallat preventivt syfte också bör ses över. Vi har i interpellationen tagit upp att polismästaren i Göteborg 2001 beordrade omhändertaganden av 650 personer utan koppling till våldsamma handlingar. De spärrades in i så kallat preventivt syfte. Polismästaren friades från åtal i såväl tingsrätt som hovrätt. Hovrätten fastslog att dessa personer varit frihetsberövade men menade att rättsläget när det gäller polisens befogenheter vid dessa situationer är oklara. Domen ska i det enskilda rättsfallet självklart respekteras. Den ligger fast. Men vi i Vänsterpartiet kan konstatera att den oklarhet i rättsläget som hovrätten ger uttryck för måste leda till någon form av handling. Rättsläget bör klargöras.

Också JO har denna åsikt och har lämnat förslag på hur förändringar skulle kunna ske. Det tycker vi är viktigt. Det är möjligt att de förslagen måste ses över, men det är viktiga förslag som JO har lämnat i de här frågorna.

Jag tycker att de svar som ministern har lämnat på interpellationen i just det här avseendet inte är särskilt klargörande när det gäller den politiska viljeinriktningen, men här har ju ministern chansen att tala om vad han vill med framtiden för de här bestämmelserna. Det är naturligtvis också viktiga politiska frågor.

Anf. 26 Justitieminister THOMAS BODSTRÖM (s):

Herr talman! Om Rolf Olsson hade väntat sig ett slags schema blir han nog besviken. Men jag tror inte att Rolf Olsson hade väntat sig det. Vi har ju, som sagt regelbundna kontakter. Det här är saker som vi kan diskutera på ett annat sätt, till exempel över blockgränserna.

Låt oss i stället fortsätta diskussionerna.

Viljeinriktningen är det inget fel på från min sida. Jag tycker att det vore väldigt bra med en översyn av detta, men också på andra områden.

Det handlar alltså om att försöka hinna med så mycket som möjligt. Vissa frågor kommer direkt från riksdagen som ett absolut krav på tillkännagivanden och annat. Det kan också dyka upp saker som man måste arbeta med.

Det kan också vara så att vi har infört saker som tidigare inte har funnits. Då kan till exempel ett arbete som översyn få stå tillbaka något.

Vi får fortsätta de diskussionerna.

Anf. 27 ROLF OLSSON (v):

Herr talman! Jag tycker mig uppfatta en positiv viljeinriktning från justitieministern. Vi kommer självklart att fortsätta att bevaka de här frågorna. Det kan jag försäkra justitieministern och andra.

De frågor som vi har rest i interpellationen är, som vi tycker, principiellt oerhört viktiga. Det var mycket omskakande händelser i Göteborg 2001. Det var väldigt viktiga frågor som restes där. Det kan jag intyga. Jag deltog själv i de stora fredliga demonstrationerna.

Det är tyvärr signifikativt att många demonstranter hittills har dömts och fördömts, men inte en enda tjänstgörande polis eller polischef har fått någon dom mot sig. I hovrättens dom liksom i JO:s utlåtande finns konstateranden om att rättsläget är oklart när de gäller de preventiva ingripandena.

Vi har en bred politisk enighet om vikten av att ändra i de utlevade lagbestämmelserna i brottsbalken om upplopp.

Jag menar att det är hög tid att det händer något mer substantiellt i de här frågorna. Det är väldigt viktiga saker som står på spel. Det är allmänhetens förtroende för rättsväsendet. Det gäller inte minst bland de unga människorna.

Överläggningen var härmed avslutad.

6 § Svar på interpellation 2005/06:14 om ekobrottsbekämpningen

Anf. 28 Justitieminister THOMAS BODSTRÖM (s):

Herr talman! Ulf Sjösten har frågat mig vilka åtgärder jag avser att vidta för att Ekobrottsmyndigheten även i fortsättningen ska kunna utreda omfattande och komplicerade ekobrottsärenden. Han har också frågat mig om jag avser att verka för att ekobrottsbekämpningen samlas i en organisatorisk form.

Jag vill inledningsvis framhålla att bekämpningen av den ekonomiska brottsligheten sedan länge är en prioriterad fråga för regeringen och att Ekobrottsmyndigheten är en central del i den verksamheten.

För att skapa ännu bättre förutsättningar för ekobrottsbekämpningen har regeringen nyligen beslutat att göra en översyn av Ekobrottsmyndigheten. Utredaren ska göra en analys av Ekobrottsmyndighetens uppgifter och organisation, samt en utvärdering av de resultat som myndigheten har uppnått. Utifrån de bedömningarna ska utredaren ta ställning till om myndighetens verksamhet kan anses bedrivas i en ändamålsenlig struktur och organisation. Inrättandet av Ekobrottsmyndigheten är för regeringen en central del i kampen mot den ekonomiska brottsligheten. För regeringen är det därför en utgångspunkt att Ekobrottsmyndigheten bör finnas kvar. Det står dock utredaren fritt att föreslå den organisatoriska lösning som hon bedömer vara den bästa. Det grundläggande syftet ska vara att åstadkomma en så effektiv ekobrottsbekämpning som möjligt.

Inom Ekobrottsmyndigheten pågår ett omfattande arbete för att utveckla arbetsformer, organisation och prioriteringar. Syftet med detta utvecklingsarbete är bland annat att i ännu större utsträckning inrikta myndighetens resurser mot att förhindra och förebygga allvarlig ekonomisk brottslighet. Jag ser givetvis positivt på det utvecklingsarbetet. De åtgärder som vidtas skapar enligt min mening goda förutsättningar för att Ekobrottsmyndigheten i framtiden ska kunna utreda omfattande och komplicerade ekobrott på ett ännu mer effektivt sätt.

När det sedan gäller frågan om i vilken organisatorisk form ekobrottsbekämpningen lämpligen bör bedrivas vill jag naturligtvis avvakta resultatet av den pågående översynen på området. De överväganden som görs inom ramen för översynen kommer att utgöra ett viktigt underlag för regeringens ställningstaganden beträffande den framtida ekobrottsbekämpningen.

Jag kommer givetvis att följa utvecklingen på området för att kunna ta ställning till om det kan krävas några ytterligare åtgärder från min sida.

Anf. 29 ULF SJÖSTEN (m):

Herr talman! Jag vill först tacka för svaret.

Den svarta oredovisade sektorn av den svenska ekonomin har återigen kommit i fokus. Bedömningen av hur stor sektorn är varierar, men de flesta indikerar en omfattning som är betydligt större än 100 miljarder kronor per år.

Ekonomisk brottslighet syns inte så tydligt, men verkar förödande på hela samhällskroppen. 100–150 miljarder kronor per år är, om något, förskräckande.

Utredningen av ekonomiska brott är en komplicerad och svår process som kräver stor kompetens och kunskap hos ett antal rättsvårdande myndigheter och aktörer i samverkan. Det kräver också stor kontinuitet i verksamheten. Vi såg skalbolagsaffärerna på 80-talet där miljarder som fonderats i företags investeringsfonder och förnyelsefonder, allmänna och särskilda, bara försvann. Det visade tydligt på samhällets sårbarhet i relation till den grova ekonomiska brottsligheten.

Miljarderna försvann, herr talman. Vart tog de vägen? Ett antal hamnade i fickorna hos grovt kriminella människor; det vågar jag påstå.

Denna insikt och denna problematik ledde fram till att Ekobrottsmyndigheten bildades den 1 juli 1998. Åklagare och poliser samlokaliseras på försök i de tre storstadslänen. Därefter har också Halland inkluderats i Västra Götalandsregionen när det gäller ekobrottsbekämpningen.

Till detta kommer inrättandet av särskilda skattebrottsenheter med Skatteverket som huvudman. Förundersökningsledningen vid dessa enheter sker via Ekobrottsmyndigheten. I övriga delar av landet bedrivs verksamheten traditionellt via polisdistriktens ekorotlar och särskilda eko-åklagare vid åklagardistriktet.

Herr talman! Den del av ekobrottsbekämpningen som för närvarande växer personellt i Sverige är Skatteverkets skattebrottsenheter. Personalen där utbildas vid polishögskolan och utredningarna leds av Ekobrottsmyndighetens förundersökningsledare.

Organisatoriskt är dock skattebrottsenheterna helt skilda från Ekobrottsmyndigheten och de lokala åklagar- och polisorganisationerna. Detta förhållande underlättar inte flexibilitet och effektivitet i ekobrottsbekämpningen.

Omfattande utredningar kräver resurser, både personellt och kunskapsmässigt. Nu signalerar Ekobrottsmyndigheten i Göteborg besparingar i kölvattnet på större utredningar som har utretts sedan millennieskiftet.

Herr talman! Det är hög tid att avsluta det över sju år gamla försöket med Ekobrottsmyndigheten och göra det till en permanent organisation för hela landet. Det är dags att ta ekobrottsbekämpningen på allvar.

Herr talman! Det svar som jag har fått från justitieministern är som det brukar vara. Det är antingen en utredning eller ett paket. I det här fallet var det en utredning. Var finns de politiska visionerna hos socialdemokratin när det gäller ekobrottsbekämpning, Thomas Bodström?

Det är förödande att ha två organisationer som utreder ekobrott i Sverige på det sätt som det nu bedrivs. Det måste bli en ändring.

Anf. 30 JOHAN PEHRSON (fp):

Herr talman! Frågan om hur man prioriterar ekobrott kan man ställa sig när man frågar sig vad den svenska socialdemokratiska regeringen håller på med. Å ena sidan säger man att detta är en mycket prioriterad uppgift. Å andra sidan erkänner justitieminister Thomas Bodström att det är detta område som man är mest misslyckad på eller, som han själv uttrycker det, minst lyckad på, gissar jag.

Mycket har att göra med den organisatoriska frågan.

Jag ser det som att det är tre saker vi måste göra för att få ett ökat och skärpt fokus på ekobrottsbekämpningen. Det är så viktigt. Om vi är slappa med ekobrottsbekämpningen innebär detta i praktiken att väldigt många människor kan tjäna pengar på att inte vara hederliga, på att inte följa de regler vi har. Det värsta är den signalverkan detta har: Vanligt folk uppmuntras att bete sig mindre nogräknat när de ser hur många grova ekonomiska brottslingar som kommer undan beroende på att man har en väldigt svag organisation.

Jag är mycket glad över att möta folk från Ekobrottsmyndigheten som har en väldigt hög kompetensnivå. Jag tycker att man har gjort en klar uppryckning på senare år vad gäller kvalitet och fokus, att försöka få lite tryck i verksamheten och driva fler mål i mål. Avgörande är dock att vi löser organisationsfrågan.

Då kan man antingen välja det som Ulf Sjösten här fokuserar på och som också Förtroendekommissionen fokuserar på, nämligen att göra EBM giltigt i hela landet. I dag ser det bedrövt ut på de ställen där EBM inte finns. Detta är ett område som rimligen inte kan vara särskilt prioriterat hos många polismyndigheter där jag åker runt och pratar med poliser. De berättar också nästan rakt ut själva att så är fallet. Eller så går vi tillbaka till den modell som jag egentligen föredrar, nämligen att återföra detta till åklagarväsendet. Vi har ju nu ett samlat åklagarväsende med en myndighet. Varför ska då just ekobrotten skiljas ut? Vi vet ju, särskilt efter att ha lyssnat när generaldirektören för Ekobrottsmyndigheten själv berättat om det, att de i många mål har både narkotikabrott, ekobrott och en mängd andra brott att utreda. Det blir en väldig dubbel-administration, mycket kommunikation däremellan och dålig effektivitet som inte gagnar någon.

Jag tror också att vi måste titta på själva regelverket. Regeringen måste komma med förslag om utökad förverkande. Vi måste titta på reglerna om åtalsförhandling, någonting som alla mellan skål och vägg säger förekommer i rättsväsendet i praktiken men som inte finns på papper i vår rättegångsbalk. Detta är någonting som jag efterlyser och som också Förtroendekommissionen lade fram förslag om.

Jag tror att det finns en hel del att göra inom ramen för EU-samarbetet. Där tror jag inte att vi har olika åsikter på något sätt. Låt oss ta med oss de rättsliga frågorna, inte minst på detta område, från den gamla konstitutionen och gå vidare inom ramen för EU-samarbetet! Detta är ju gränsöverskridande verksamhet och någonting som vi måste lösa tillsammans med andra europeiska länder både inom EU och utanför EU:s gränser.

Jag vill också lyfta fram det faktum att man kan förebygga den ekonomiska brottsligheten genom en aktiv ekobrottsmyndighet och aktiva skattebrottsenheter som är ute och träffar företagare, berättar hur de jobbar och lite också förklarar hur man kan göra för att göra rätt så att fokus inte hela ligger på att någon gör fel. Alla begår nämligen inte ekobrott av illvilja; en del begår dem faktiskt av rena misstag. Här finns det mycket att göra.

Sedan tror jag också att man ska minska drivkrafterna för omfattande fusk. Det kan till exempel gälla svartjobb, som är den stora delen av ekobrottsbekämpningen och något som man faktiskt ägnar sig åt. Här vore det välkommet om också justitieminister Thomas Bodström kunde ansluta sig till de alltmer nyktra socialdemokrater som ser att hushållsnära tjänster kanske skulle ha en annan beskattning, precis som vi haft på byggsidan ganska nyligen.

Sammantaget: Se över regelverket! Lös organisationsfrågan! Hänvisa inte till dessa utredningar! Vi har ju tre eller fyra utredningar som pekar på att man inte har nått fram med effektiviteten. Dem kan man inte blunda för.

Anf. 31 Justitieminister THOMAS BODSTRÖM (s):

Herr talman! Jag måste upplysa herrarna om något som ni i och för sig känner till: Varje förändring i lagstiftningen föranleds av en utredning. Om nu Ulf Sjösten tycker att vi bara tillsätter utredningar kan det faktiskt bero på just att vi gör så många förändringar. De följs nämligen också av till exempel propositioner. Jag kan berätta för Ulf Sjösten, så kanske han blir lite gladare, att Justitiedepartementet föreslår en proposition ungefär var tolfte dag. Det är ganska mycket, eller hur? Vi kommer att fortsätta att grundligt utreda saker och ting för att kunna komma fram till de bästa resultaten.

När det sedan gäller Ekobrottsmyndigheten infördes den 1998 och har pågått ett antal år, så det är ganska naturligt att man nu vill utvärdera den: Var detta bra eller inte? Det kan man ju inte veta hundra procentigt säkert förrän man gjort en djupare analys, och det är precis därför vi gör den här översynen.

Jag kan glädja Ulf Sjösten med att min inställning är att Ekobrottsmyndigheten ska vara kvar. Självklart ska vi dock ha den ödmjukhet som krävs och ha en ordentlig översyn där man naturligtvis får komma med olika förslag.

Det intressanta här är ju att Moderaterna och Folkpartiet står så extremt långt ifrån varandra som två partier någonsin kan göra. I samma interpellationsdebatt säger en att nu måste vi permanenta det här; en annan är den person i Sverige som kanske hårdast har drivit att Ekobrottsmyndigheten ska läggas ned, senast vid en debatt vi hade förra

året. Jag tror att det vore bättre om herrarna pratade sinsemellan. Det är ni som står för olika uppfattningar.

Jag lutar närmare åt att vi ska behålla denna myndighet. Jag tycker att man har gjort ett bra arbete generellt. Däremot är det riktigt – det ska man också säga – att vi inte har lyckats på det sätt som vi har önskat. Detta har man nu också tagit till sig från Ekobrottsmyndigheten. Det har funnits alltför stora, komplicerade och omfattande mål som man inte har lyckats driva på det sätt som man kanske hade önskat från början. Nu tycker jag att det har skett en stor uppryckning den senaste tiden, de senaste åren kanske, framför allt med den nya generaldirektören som har kommit med väldigt bra initiativ och organisatoriska förändringar som gör att jag ändå känner mig optimistisk inför framtiden.

Johan Pehrson har dock rätt: Jämför vi detta med andra saker som polis och åklagare har gjort har man inte klarat detta lika bra. Men då ska man också ha en viss respekt för att detta kanske är de mest komplicerade utredningarna och målen och också några av de personer som kanske är de allra svåraste att sätta dit. Det kanske ändå ska jämföras med till exempel en narkotikautredning eller en annan våldsutredning. Det är inte så lätt för Ekobrottsmyndigheten.

Med de förändringar som har gjorts hoppas jag dock att man kommer fram till ett bra förslag. Min utgångspunkt är att man ska ha kvar myndigheten men att de förbättringar och förstärkningar som har gjorts inom myndigheten också ska fortsätta att göras.

Anf. 32 ULF SJÖSTEN (m):

Herr talman! När det gäller förebyggande verksamhet är detta precis lika viktigt inom ekobrottsområdet som inom alla områden där det begås brott. Det har också bedrivits en ganska omfattande förebyggande verksamhet just inom ekobrottsområdet. Ett exempel är PEK, preventiv ekonomisk kontroll, som innebar att man sökte upp företagare i riskzonen för att begå kriminella handlingar inom ekobrottsområdet.

Men det är klart; nu ser vi efterdyningarna av mindre resurser. Ekobrottsmyndigheten i Västra Götaland varslar nu faktiskt fyra av tolv administratörer. Det är ganska kännbart: Fyra av tolv, 30 %, får gå. Det innebär att det jobb dessa utträttade får utföras av någon annan. Jag skulle tro att det som vanligt blir polispersonal som får utföra de uppgifterna.

Herr talman! Bekämpning av ekobrott är enligt Thomas Bodström prioriterat av regeringen. Jag betvivlar i och för sig inte det, men jag konstaterar att vi fortfarande efter drygt sju år har denna försöksverksamhet i gång i Sverige. Det har gått drygt sju år och gjorts ett antal utredningar under tiden, men trots det har man inte lyckats sätta ned foten.

Det som händer i dag är att Skatteverkets skattebrottsenheter växer. Det är dock det enda som växer, personellt och kunskapsmässigt, för närvarande. Detta är inte bra.

Den nuvarande organisationen innebär att vi får olika prioriteringar över landet. Vi får en prioritering i den del som EBM handhar och en prioritering i den del där verksamheten bedrivs traditionellt. Det som lider av detta är ekobrottsbekämpningen i stort. Det blir olika bedömningar och olika prioriteringar. I vissa polisdistrikt kan det vara en å två utredare i tjänst på ekobrottsidan under vissa perioder där det egentligen borde vara nio eller tio. Det är inte acceptabelt, herr talman!

Jag återkommer därför till mina ursprungliga frågor till Thomas Bodström. Det handlar mycket om visionen. Vad har socialdemokratien för vision när det gäller ekobrottsbekämpningen? Är det rimligt och vettigt att säga som jag säger här i dag, att man bör ha en organisation för att utreda samma typ av brott i Sverige? Är det rimligt och vettigt, eller måste det utredas? Det är en viktig fråga, tycker jag.

Vidare: Vad avser justitieministern att göra för att Ekobrottsmyndigheten också i fortsättningen ska kunna utreda stora, komplicerade mål? Man säger ju nu, bland annat från Västra Götaland: Vi klarar inte detta med nuvarande resurser. Ska de målen läggas åt sidan, herr talman?

Anf. 33 JOHAN PEHRSON (fp):

Herr talman! Det måste finnas en orsak till att justitieministern känner sig mest misslyckad på just detta område. Det är ungefär så han uttrycker sig när han redovisar vad han har gjort i tidningen inför den så kallade kvalitetsmässan. Han uttrycker sig så att han är minst lyckad – förstås. Men jag har en annan bild av verkligheten.

Sedan justitieministern tillträdde – det börjar bli några år sedan – har han inte gjort någonting åt denna fråga, trots att det är en försöksverksamhet. Jag och Ulf Sjösten anser att vi ska samla detta. Jag ska ärligt säga att det vore fantastiskt om justitieministern hade någon förmåga att bestämma sig för en egen åsikt. Om han gjorde det skulle jag gladeligen gå till Justitiedepartementet i morgon dag och sitta ned och prata om hur vi ska göra. Det enda som är helt säkert är att vi måste samla *ihop* verksamheten för att få *kraft* i verksamheten. Den enda åsikten Thomas Bodström har är att den ska fortsätta att vara splittrad. Det är inte så imponerande. Om det sedan går att göra EBM brukbar och effektiv över hela landet – ja, okej, jag lyssnar på de argumenten. Alternativet är att återinföra den där den en gång hörde hemma, nämligen i åklagarväsendet – om nu inte Thomas Bodström anser att åklagarväsendet inte kan klara av den frågan. Jag hävdar att det mycket väl kan göra det.

Det saknas ett grepp.

Thomas Bodström berättar att han skriver en proposition var tolfte dag. Ja, herr talman, både du och jag vet att det rasar in propositioner från Justitiedepartementet. Frågan är vad dessa dokument innehåller. Var är den samlade politiken på polisområdet, på åklagarsidan, på domstolarna? Det är bara en massa oavbrutet lappande och lagande. Det är inget att göra sig glad över att man sprutar ur sig propositioner. Något färre med högre kvalitet vore att önska.

Herr talman! För tids vinnande – nu är min tid slut dessutom – ska jag avstå från att diskutera frågan om penningtvätt. Jag har en lista på åtgärder för att minska den typen av ekobrott. Där finns också mycket att önska från regeringen, men det återkommer jag till i en annan interpellationsdebatt.

Anf. 34 Justitieminister THOMAS BODSTRÖM (s):

Herr talman! Ekobrottsmyndigheten påbörjade sin verksamhet 1998. Jag tillträdde som justitieminister 2000. Jag tror inte att man hade tyckt att det var lyckat om jag omedelbart hade sagt att det nu skulle göras en översyn av Ekobrottsmyndighetens två år. Det måste naturligtvis gå ett antal år. Jag är glad att det har gjort det eftersom vi har kunnat se både

positiva och negativa saker. Man kan naturligtvis diskutera var den exakta gränsen går. Ska det vara sju år, sex år eller åtta år? Två år hade inte varit särskilt bra, inte heller tre eller fem och ett halvt år – men kanske lite närmare det. Det kan man alltid resonera om. Men jag tror att vi är överens om att det måste gå en viss tid för att vi ska få ett ordentligt underlag för en översyn.

Johan Pehrson är naturligtvis välkommen att diskutera de olika sakerna. Jag ska inte kritisera alltför mycket. Vi har trots allt en samsyn i många frågor. När det gäller en hel del av de propositioner som kommer var tolfte dag – det kan vara var trettonde dag! – har vi ändå en ganska stor samsyn.

Däremot har vi inte det med Moderaterna. Om man verkligen vill komma till rätta med problemen med grov organiserad brottslighet bör Ulf Sjösten försöka övertyga sina kamrater inom Moderaterna att ansluta sig till det som Folkpartiet och Socialdemokraterna står bakom, nämligen att inte ta bort möjligheten för polisen att kartlägga personer. Det är viktigt. Ulf Sjösten vet hur viktigt det här verktyget är för polisen. Den inställning som Moderaterna har nu äventyrar – om den skulle få gehör – svensk polis möjligheter att arbeta mot grov organiserad brottslighet. Vi ser en mångfasetterad brottslighet där man ägnar sig ena dagen åt narkotikabrott, andra dagen åt människohandel och tredje dagen åt ekonomiska brott. Det är därför så viktigt att vi får de verktygen. Jag skulle möjligtvis få en kommentar om hur Ulf Sjösten ser på saken och hur det kommer sig att Moderaterna har intagit denna fullkomligt obegripliga inställning.

Anf. 35 ULF SJÖSTEN (m):

Herr talman! Jag ska avslutningsvis citera polischefen vid EBM i Borås, min hemstad. Han säger till Borås tidning att för att hinna med enklare bokföringsbrott och andra mängdärenden inom 90 dagar måste redan hårt belastade utredare lägga grövre brott åt sidan. Det kan vara omfattande bolagsplundringar, fusk för mångmiljoner vid bilimport, svartjobbshärvor med mera. Det är förödande om sådana brott blir liggande i flera år efter bästföredatum för att enklare brottslighet ska utredas inom 90 dagar. Ekobrottsmyndigheten gör så för att kunna visa snygg statistik med många uppklarade brott. Då platsar inte riktigt grova och omfattande brott. De blir projekt och hamnar i en annan hög.

Det där är en åsikt. Det är säkert en åsikt av många. Men det kan också vara ett tecken på att just resurserna är små för Ekobrottsmyndigheten, precis som för övriga delar av rättsväsendet. Jag är medveten om att Moderaterna för närvarande inte har mer pengar än regeringen till just Ekobrottsmyndigheten, men vi har lika mycket pengar. Det har vi inte haft tidigare. Vi har mer pengar till rättsväsendet i stort. Med den organisation vi har i dag kommer de faktiskt EBM till del också – trots allt. Så är det.

Herr talman! Jag kan konstatera att det finns en samstämmighet kring vikten av att kraftfullt bekämpa ekonomisk brottslighet. Det har jag aldrig betvivlat. Orsaken till att jag har ställt interpellationen är att regeringen återigen har visat en bristande ”beslutsfäihighet”, en oförmåga att ha just dessa visioner och agera efter dem. Jag tycker inte att vi har fått några svar på vilka eventuella visioner den socialdemokratiska regeringen har i den här debatten i dag heller. Tyvärr.

Jag hoppas att det finns möjlighet att påverka det slutgiltiga resultatet av utredningen. Vi bidrar gärna, Thomas Bodström. Jag återkommer i frågan.

Anf. 36 Justitieminister THOMAS BODSTRÖM (s):

Herr talman! Jag ställde en konkret fråga till Ulf Sjösten som han låtsades att jag inte hade ställt. Å andra sidan var det inte den frågan som var föremål för debatten, men den är nog så central i kampen mot ekonomisk brottslighet. Men Ulf Sjösten och jag kommer säkert att få många tillfällen att diskutera detta. Frågan kvarstår, och svar önskas snarast.

Vi är i det här fallet ganska nära varandra på det sättet att vår utgångspunkt är att Ekobrottsmyndigheten fyller en viktig funktion. Vår utgångspunkt är att den ska finnas kvar. Sedan ska vi ha klart för oss att det inte bara handlar om resurser. Det är väl bra att vi vill satsa på detta. Jag ska inte plåga Ulf Sjösten med att berätta om den stora satsning vi har gjort på rättsväsendet. Det ska du få slippa i den här debatten, men det är ett faktum som du väl känner till.

Däremot är ekonomiska brott i dag inte längre isolerade från annan brottslighet. Det är inte fråga om manschettbrottslingar utan det är fråga om grovt kriminella personer som ägnar sig åt flera olika slags brott och som på olika sätt försöker tvätta pengar med hjälp av ekonomiska brott.

Vi har en viktig funktion att fylla. Det handlar om lagstiftning. Det handlar också om det arbete som faktiskt pågår inom Ekobrottsmyndigheten. Jag tror att Ulf Sjösten skulle tjäna på att ha den inställning som generaldirektören och andra har, nämligen att vi kan göra mycket själva i stället för att tänka att det måste till mer resurser och så vidare. Det går att göra mycket. Det har visats. Det finns saker som återstår att göra för att det ska bli en ännu mer effektiv myndighet.

Myndigheten har funnits i sju år, och man kan inte begära att allt ska fungera perfekt från början. Jag tycker ändå att myndigheten har kommit en bra bit på vägen, och jag ser optimistiskt på framtiden.

Överläggningen var härmed avslutad.

7 § Svar på interpellation 2005/06:9 om personer som vistas i Sverige efter ej verkställda avvisningsbeslut

Anf. 37 Statsrådet BARBRO HOLMBERG (s):

Herr talman! Gunnar Nordmark har frågat mig vilka åtgärder jag avser att vidta för att förbättra situationen, bland annat vad gäller möjligheten till egen försörjning, för människor som lever i Sverige med avvisningsbeslut men där verkställighetshinder föreligger.

Gunnar Nordmark har också frågat mig vilka åtgärder jag avser att vidta för att den som hittar ett arbete ska få möjlighet att stanna som arbetskraftsinvandrare.

Det finns i dag en stor grupp människor i Sverige som har fått ett slutligt beslut om avvisning men som ändå inte lämnar landet. Detta är en situation som naturligtvis inte är bra, varken för den enskilde eller för

samhället. Utgångspunkten måste vara att man ska rätta sig efter de myndighetsbeslut som fattats och vunnit laga kraft.

Det måste emellertid samtidigt vara möjligt att ta hänsyn till omständigheter som tillkommit efter det att ett ärende prövats. Är det så att det uppstått verkställighetshinder av sådant slag att utlänningen inte kan återvända till sitt hemland utan risk för förföljelse, tortyr eller annan omänsklig behandling, finns det därför redan enligt dagens regelverk möjlighet att bevilja uppehållstillstånd.

I vissa fall kan det vara så att det på grund av den aktuella situationen i hemlandet inte är möjligt att med tvång verkställa ett avvisningsbeslut. Hindren kan vara av tillfällig karaktär, men hindren kan också ha funnits under en längre tid. Ju längre tid som går, desto svårare kan situationen bli för den som väntar. Speciellt gäller detta barn. Samtidigt är det förstås så att de personer som är inskrivna hos Migrationsverket, så länge de befinner sig i landet, är tillförsäkrade mat och husrum eller medel för det på samma sätt som asylsökande.

En person som sökt skydd i Sverige får arbeta här utan att ha beviljats arbetstillstånd i de fall Migrationsverket bedömer att dess beslut i ärendet inte kommer att kunna fattas inom fyra månader från ansökan om asyl. Undantaget gäller fram till dess att ett lagakraftvunnet beslut föreligger i ärendet. När väl ett sådant beslut finns ska personen lämna landet och vederbörande kan därmed inte fortsätta arbeta.

Jag tycker detta är en viktig huvudprincip, som dock inte kan gälla undantagslöst. En person som vistats i Sverige en lång tid efter slutligt beslut och inte kan återvända av orsaker som han eller hon inte råder över, till exempel den allmänna säkerhetsituationen i landet, bör också under vissa angivna förutsättningar undantas från skyldigheten att ha arbetstillstånd. Detta betyder att individen ges möjlighet att försörja sig genom eget arbete. Har personen varit undantagen från kravet på ett arbetstillstånd så bör ett fortsatt undantag kunna medges även vid ett beslut om avvisning eller utvisning.

Arbete pågår för närvarande inom Regeringskansliet för att ta fram ett förslag till författning som reglerar möjligheten att arbeta, trots ett slutligt beslut om avvisning eller utvisning.

När det gäller Gunnar Nordmarks fråga om arbetskraftsinvandring beslutade regeringen i februari 2004 att tillsätta en parlamentarisk kommitté med uppdrag att se över det regelverk som styr arbetskraftsinvandring. Syftet med utredningen är att ta fram ett regelverk som medger vidgad arbetskraftsinvandring från länder utanför EU/EES.

Kommittén ska inom ramen för det övergripande uppdraget bland annat studera sambandet mellan regelverket för arbetskraftsinvandring och regelverket för asyl och skyddsbehövande i övrigt, med utgångspunkten att asylrätten inte ska urholkas. Kommittén ska lämna sitt slutbetänkande senast den 1 mars 2006.

Anf. 38 GUNNAR NORDMARK (fp):

Herr talman! Jag ber till att börja med att få tacka för svaret. Jag konstaterar att det uppenbarligen finns en önskan och vilja hos ministern och regeringen att lösa den svåra situationen för människor som befinner sig i Sverige och har fått ett avvisningsbeslut men där det föreligger verkstäl-

lighetshinder. Dessa människor kan under lång tid tvingas leva på ett sätt som inte gäller för oss andra.

Den här frågan var uppe när vi för drygt en månad sedan diskuterade den nya instansordningen när det gäller asylprocessen. Jag ska be att få citera migrationsministern här: ”Ytterligare ett problem som väldigt många har tagit upp handlar om de människor som får ett avslagsbeslut men inte kan återvända av olika skäl. Det handlar om människor som har fått sin sak prövad och där man har bedömt att de inte har asylskäl, samtidigt kan eller vågar många av dem inte återvända till sina hemländer. Det kan handla om att hemländerna inte tar emot dessa människor. Det kan handla om att det blir nya oroligheter i hemlandet, eller det kan vara andra skäl som gör att människor blir kvar i Sverige under väldigt lång tid.” Ministern fortsätter lite senare i sitt anförande: ”Vi ska inte ha ett samhälle där det finns människor som lever i men samtidigt utanför samhället.”

Jag ska också be att få citera en annan person. Det är en människa som lever just på det här sättet, som har fått ett definitivt besked om avvísning men som inte kan avvisas, därför att situationen i hemlandet, Irak i det här fallet, är sådan att svenska myndigheter, och statsministern själv för övrigt, också har gjort bedömningen att man under överskådlig tid inte kan avvisa någon till Irak.

Han skriver: Okej, fem minuter till för en tydlig förklaring, och så bjuder han dig på en kopp kaffe, mellanmjölk och kanske mellanmål om du vill. Han skulle förklara för dig betydelsen av ordet mellanmänniska som lever mellanliv. Titta, han har uppfunnit två ord som tillhör gruppen mellan.

Lite längre fram skriver han: April 2005 kom ett brev från den respekterade svenska myndigheten Utlänningsnämnden med ett beslut om avvísning. Detta innebär att han inte får arbeta längre. Tystnaden fortsatte som en klocka som slutat fungerat och tiden blev noll. Alla tittar på varandra utan en rörelse som om de smittats av en sjukdom som paralyserar alla rörelseorgan.

Så upplever uppenbarligen en människa som befinner sig i Sverige och som inte kan avvisas sin situation.

Det är inte alla interpellationer som man ställer som är efterfrågade och där folk undrar vad som kommer att komma ut av interpellationen, men den här är det. Efter det att jag har ställt den har många frågat mig: Vet du vad det kommer för besked? När kommer ett besked? Vad kommer att hända med oss som bor här i Sverige, inte får arbeta och inte kan avvisas?

Vänner till de här människorna frågar detta. Personer som faktiskt är beredda att anställa dem och upplever att de har behov av de här människornas arbetskraft så länge de finns kvar i Sverige frågar detta.

Jag noterade med tillfredsställelse att ministern, och uppenbarligen regeringen, ser positivt på att man ska kunna förbättra situationen för människor som lever i Sverige med avvísningsbeslut men där det finns verkställighetshinder. Men frågan är ju då, och den är oerhört viktig: När kommer vi att kunna se en förändring så att man får större möjlighet att leva ett normalt liv den tid man befinner sig i Sverige?

Anf. 39 Statsrådet BARBRO HOLMBERG (s):

Herr talman! Jag ska börja med att säga att Sverige skiljer ut sig väldigt mycket när det gäller asylsökandes möjligheter att arbeta. Asylsökande har, som jag sade, möjlighet att få så kallat undantag från arbets-tillstånd, det vill säga att man kan arbeta om myndigheterna bedömer att ärendet ska ta längre tid än fyra månader. I de allra flesta EU-länder har man inte den ordningen, utan där är det förbjudet för asylsökande att arbeta.

Vi resonerar så här: Det är viktigt för människor vad de gör. Det handlar om struktur i tillvaron, möjlighet att försörja sig själv om man kan det och den tillfredsställelse som det ger. Det handlar om att förbereda sig för en eventuell integration eller om att upprätthålla sin yrkeskunskap om man ska återvända till sitt hemland. Det tycker vi är viktigt.

De länder som inte har det ser det så här: Det här är människor som inte har ett uppehållstillstånd, som väntar på besked om de över huvud taget ska stanna. Får de arbeta kommer det att innebära att det blir mycket svårare för dem att återvända.

På något sätt kan man ju säga att båda de här sakerna är rätt, men det handlar om vilken avvägning man gör. Där har vi sagt att det ska vara möjligt för människor att arbeta under den här tiden. Sedan har vi satt den gränsen att när man sedan får ett lagakraftvunnet beslut och ska återvända till sitt hemland upphör den rätten. Det beror naturligtvis på att utlänningslagen inte är någon tvångslag, utan vi utgår ifrån att människor frivilligt rättar sig efter de beslut som myndigheterna fattar. Jag tycker att det är så det ska vara.

Men sedan ser vi hur verkligheten ser ut, nämligen det som Gunnar Nordmark nu tar upp om att det finns många människor som har fått sitt avvisningsbeslut men som ändå blir kvar i landet därför att man till exempel inte kan avvisa med tvång och människor lämnar inte landet eller därför att det har hänt någonting annat. Då blir det i längden en orimlighet, tycker jag, att människor som då kanske har fått ett arbete måste avsluta det och ändå sedan så att säga gå här och inte ha någonting att göra.

Därför förbereder vi en förändring i utlänningsförordningen som ska ge den möjligheten att man ska kunna arbeta fram till den dag då verkställighet kan ske. Det är ungefär så som vi arbetar nu. Jag kan inte nämna något särskilt datum, men jag kan säga att beredningen är i full gång. Det här är en förordningsförändring. Om jag säger att den kommer inom kort så tror jag inte att jag lovar vare sig för mycket eller för lite.

Anf. 40 GUNNAR NORDMARK (fp):

Herr talman! Ja, jag är väl medveten om att vi skiljer ut oss från andra länder i Europa när det gäller att låta personer som har sökt och väntar på besked om asyl arbeta. Jag tror också att vi där har den absoluta majoriteten av de svenska medborgarna med oss. Man kan säga att arbetslinjen är fast förankrad hos svenska folket. Man tycker att människor som vill och kan försörja sig i väntan på ett besked definitivt ska få göra det.

Sedan finns det en del som tycker som jag – ministern och jag har ju ibland varit oense i andra interpellationsdebatter om vad som sker om man som asylsökande får ett arbete, tills vidare eller under lång tid. Men det är en annan debatt än den här.

Den här debatten är oerhört viktig. Vi vet om att vi under lång tid har haft människor i Sverige som har fått sitt beslut om avvisning men som inte kan avvisas, precis som ministern framhåller i sitt svar, därför att det inte finns något land som är berett att ta emot dem eller, i vissa fall, att det vore uppenbart inhumant eller farligt för de här personerna att utvisas till det land som de egentligen ska utvisas till. Ett exempel är Irak. Jag tror att vi är överens där också. Det är inte rimligt under överskådlig tid att människor utvisas till detta land.

Jag hälsar ministrarnas besked med tillfredsställelse, och likaså beskedet att detta kommer att ske i relativ närtid. Det kan också vara viktigt att komma ihåg de debatter som har varit kring den svenska asylprocessen och dem som hamnat mellan stolarna i den gamla och den nya ordningen. Det har vid ett antal tillfällen förespeglats eller getts löften om möjligheter att till exempel kunna stanna kvar och arbeta. Det här är ju människor som inte mår bra. De behöver klarhet och tydlighet.

Att det här är en förordningsförändring och att den ska ske relativt snart tycker jag är ett välkommet besked. Vad betyder relativt snart? Är det under hösten vi kan förvänta oss detta, eller är det längre fram i tiden? Det vore också ett besked som det vore tacksamt att få.

Anf. 41 Statsrådet BARBRO HOLMBERG (s):

Herr talman! Jag är helt överens med Gunnar Nordmark – det är klart att människor inte mår bra av att inte få arbeta. Alla människor vill kunna vara självförsörjande – det tror jag är grunden för välbefinnande. Där är vi helt överens.

Sedan måste man vara medveten om att det också kan vara svårt för en person som kanske har fått ett avvisningsbeslut och fortsätter att arbeta under en tid, och så blir det möjligt att avvisa. Ju längre tid som går, desto svårare blir det, så att säga. Men det är den avvägning som vi har gjort, och jag tror ändå att den är riktig.

När det gäller Irak vill jag bara säga att anledningen till att Sverige inte avvisar med tvång är att FN:s flyktingkommissarie har vädjat till bland annat EU-länderna att inte avvisa med tvång. Det beror inte på att det inte går att återvända till Irak – det vill jag också understryka – utan det beror på att det är hundratusentals människor som faktiskt återvänder och att Irak, som det ser ut i dag, har svårt att klara av allt det återvändande som nu sker från länder i närområdet. Därför vill man att vi väntar med den här typen av tvångsavvisningar, och därför utför vi inte sådana förrän FN:s flyktingkommissariat kommer med något annat besked.

När det sedan gäller förordningsförändringen är jag också väldigt angelägen om att det här ska gå rätt fort. Jag menar att alla åtgärder som vidtas på det här området måste genomföras relativt snabbt eftersom det är så många människor som berörs och det är så många människor som berörs oerhört direkt. De långa tiderna, när det uppstår ett slags vakuum då man vet att det kommer någonting men man vet inte när, är inte bra. Jag kan försäkra Gunnar Nordmark om att vi jobbar så fort vi kan. Återigen: Inom kort kommer en förordningsförändring.

Anf. 42 GUNNAR NORDMARK (fp):

Herr talman! Än en gång: Tack för detta besked!

Sedan kanske man kan ta upp ytterligare en sak i det här sammanhanget, och det gäller de människor som under lång tid har vistats i Sverige med ett besked om utvisning, men där vi har haft verkställighetshinder. Förr eller senare kommer man i en situation där någon bött så länge i landet att det är fråga om att förhållandena har ändrats på ett sådant sätt att man kanske ska överväga om personen ska beviljas uppehållstillstånd i alla fall. Jag vore tacksam om ministern kunde utveckla detta lite också innan vi avslutar denna debatt, som jag ber att få tacka så mycket för.

Anf. 43 Statsrådet BARBRO HOLMBERG (s):

Herr talman! Som vanligt på det här området är det ingenting som är särskilt enkelt. Här har vi ju också, tycker jag, principen om att man ska rätta sig efter beslut som är fattade. Våldigt många människor gör också det och åker tillbaka. Och så finns det människor som inte gör det, som går under jorden och håller sig kvar. Då kan man säga: Nu har de varit här så länge, så nu borde de få stanna.

Precis så ser verkligheten ut. Jag tycker också att man måste se över de möjligheterna, och det är också det vi håller på med just nu.

Men samtidigt måste man också se dilemmat med det. Det finns naturligtvis ett dilemma, därför att det blir ju ändå en särbehandling av människor. Det finns de som rättar sig efter beslutet och åker tillbaka, och det finns de som inte gör det.

Men jag menar också att när det gäller barn framför allt, och barnfamiljer, och när det handlar om barn som kanske har gått i svensk skola i årtal, som kanske inte känner något annat land än Sverige riktigt, som har svenska vänner och så vidare – där får man göra den här avvägningen, och det är också precis det arbetet som vi nu håller på med genom att de barnen och barnfamiljerna får en ny prövning av om det finns verkställighetshinder eller om det har uppstått ett verkställighetshinder.

Överläggningen var härmed avslutad.

Ajournering

Kammaren beslutade kl. 15.57 på förslag av talmannen att ajournera förhandlingarna till kl. 18.00.

Återupptagna förhandlingar

Förhandlingarna återupptogs kl. 18.00.

8 § Svar på interpellation 2005/06:11 om diplomatiska försäkringar

Anf. 44 Statsrådet BARBRO HOLMBERG (s):

Herr talman! Alice Åström har ställt ett antal frågor till utrikesministern. Frågorna är kopplade till avvisningen av en egyptisk medborgare

2001. Interpellationen har både en migrationspolitisk och en utrikespolitisk dimension och har överlämnats till mig för besvarande.

Jag vill börja med att påminna om Sveriges internationella förpliktelser att främja respekten för mänskliga rättigheter. Försvaret av de mänskliga rättigheterna präglar Sveriges agerande i internationella sammanhang och genomsyrar kontakterna med andra länder. Sverige verkar för ett totalt avskaffande av dödsstraff, tortyr och annan grym, omänsklig eller förnedrande behandling eller bestraffning. Regeringen värnar också om möjligheterna för skyddsbehövande människor att söka en fristad i Sverige.

Vi är också bundna av FN:s säkerhetsråds resolution 1373 av den 28 september 2001. Enligt denna ska de anslutna staterna bland annat vägra säker tillflyktsort till personer som finansierar, planerar, stöder eller utför terroristhandlingar eller till dem som tillhandahåller sådana personer tillflyktsorter. Detta ska ske med respekt för de mänskliga rättigheterna.

Förbudet mot att avvisa eller utvisa någon som riskerar att utsättas för dödsstraff eller tortyr är absolut. Diplomatiska garantier kan i undantagsfall användas för att undanröja den personliga risken för den enskilde. Jag kommer att verka för att internationella normer kommer till stånd för hur sådana garantier ska se ut för att vara godtagbara.

Den person som Alice Åström nämner i sin interpellation avtjänar för närvarande ett femtonårigt fängelsestraff i Egypten. Han är avvisad från Sverige med ett tioårigt förbud att återvända hit eftersom det finns misstankar om att han i Sverige var inblandad i terroristrelaterad brottslighet. Skulle han i framtiden ändå komma till Sverige har han möjlighet att i vanlig ordning ansöka om uppehållstillstånd. En sådan ansökan får prövas enligt reglerna i den svenska utlänningslagstiftningen med beaktande av våra internationella förpliktelser. Det finns inga lagliga möjligheter för mig att agera för att återreseförbudet ska upphävas.

Beträffande regeringens ansträngningar för att få till stånd en rättvis rättegång kan följande sägas. Vid tiden för avvisningsbeslutet fanns det uppgifter om att personen i fråga var dömd i sin frånvaro för terroristrelaterad brottslighet. Det var mot den bakgrunden som de garantier den svenska regeringen erhöll från den egyptiska regeringen också innehöll en utfästelse om att han skulle ges en rättvis rättegång. Det var alltså fråga om att den dom som utfärdats i hans frånvaro skulle omprövas. En omprövning av domen ägde också rum i april 2004 i en militärdomstol i enlighet med gällande egyptiska undantagslagar. Sverige har riktat skarp kritik mot förfarandet. Personen i fråga har ånyo begärt att domen omprövas. Sverige har vid upprepade tillfällen framhållit till den egyptiska regeringen att mannen är berättigad till en offentlig rättegång inför en behörig, oavhängig och opartisk domstol och att rättegången därför måste göras om. Egypten bestrider att rättegången inte skulle ha varit rättvis. Sverige anser att rättegångsförfarandet mot mannen innefattar allvarliga brister, och de svenska ansträngningarna för att ge honom en korrekt och rättvis prövning kommer att fortsätta.

När det gäller övrig uppföljning av avvisningsbeslutet kan följande sägas. I samband med att Egypten gav Sverige de aktuella garantierna kom länderna överens om att svenska företrädare skulle tillåtas följa kommande rättegångar och regelbundet besöka mannen i fängelse. Tjäns-

temän från den svenska ambassaden i Kairo har besökt mannen 33 gånger hittills, och besöken kommer att fortsätta under överskådlig tid. Svenska ambassaden diskuterar regelbundet hans hälsotillstånd såväl med fängelseledningen som med honom själv. Det har förekommit vid enstaka tillfällen att ambassadpersonal varit ensam med mannen under samtalen. Det finns inga hinder för hans advokat att besöka honom i fängelset. Det är unikt att ett land följt upp garantier med så omfattande besöksrutiner som förekommit i detta ärende.

Prot. 2005/06:20
25 oktober

Jag vill klargöra att den kommitté som övervakar att FN:s konvention mot tortyr med mera efterföljs inte har möjlighet att upphäva ett beslut fattat av en nationell myndighet eller att döma ut skadestånd eller ersättning för kostnader till den enskilde. Kommittén slår endast fast om det har skett en konventionskränkning eller inte. Något skadestånd med anledning av att kommittén anser att det förekommit en konventionskränkning är således inte aktuellt. Till skillnad från vad som är fallet med Europadomstolens domar är uttalanden från FN:s övervakningskommittéer inte folkrättsligt bindande. Sverige brukar dock välja att följa kommittéernas bedömning av enskilda fall, i den mån detta låter sig göras.

Så till frågan om möjligheten för asylsökande att stanna kvar i Sverige under den tid som ett överklagat beslut om avvisning prövas. Huvudregeln är att en asylsökande har rätt att kvarstanna i Sverige till dess det finns ett lagakraftvunnet beslut om avvisning. I det aktuella fallet var regeringen enda instans i ärendet och det fanns alltså ingen instans som kunde överpröva regeringens beslut i frågan om uppehållstillstånd skulle beviljas. Enligt den nya ordning som riksdagen beslutade om den 14 september i år införs nu en tvåinstansprövning. En viktig förändring är också att i säkerhetsärenden kan Migrationsöverdomstolen avstyrka att ett avvisningsbeslut verkställs. Ett eventuellt sådant beslut måste regeringen respektera.

Anf. 45 ALICE ÅSTRÖM (v):

Herr talman! Jag vill tacka ministern för svaret och börja med det som ministern tog upp om Sveriges internationella förpliktelser för att främja respekten för mänskliga rättigheter, att försvaret av mänskliga rättigheter ska prägla Sveriges agerande i internationella sammanhang och genomsyra kontakten med andra länder samt att Sverige ska verka för ett totalt avskaffande av dödsstraff, tortyr och annan grym, omänsklig eller förnedrande behandling eller bestraffning.

Det är just med anledning av Sveriges internationella förpliktelser som jag ställer denna interpellation, för den 20 maj 2005 fälldes Sverige för tionde gången av FN:s kommitté mot tortyr, alltså för brott mot FN:s tortyrkonvention. Denna gång fälldes Sverige för att vi hade avvisat en asylsökande trots risken för tortyr i hemlandet och för att han blev utsatt för grym, omänsklig eller förnedrande behandling av utländska agenter på Bromma flygplats. Vi blev också kritiserade för avsaknaden av ett effektivt överklagande och för att Sverige undanhållit information från FN-kommittén. Just detta anser jag vara ett brott mot Sveriges internationella förpliktelser.

I ministerns svar sägs att vi är bundna av FN:s säkerhetsråds resolution 1373 av den 28 september 2001, och ministern pekar på att vi ska vägra säker tillflyktsort till personer som finansierar, planerar, stöder eller utför terroristhandlingar eller till dem som tillhandahåller sådana personer tillflyktsorter. I nästa mening sägs att detta ska ske med respekt för de mänskliga rättigheterna. Det finns nämligen ett förbud mot att avvisa eller utvisa någon som riskerar att utsättas för dödsstraff eller tortyr, och det är ett absolut förbud. I och med fällningen av Sverige är det uppenbart att man anser att vi inte följt det som avses med den sista meningen, nämligen visat respekt för de mänskliga rättigheterna.

Eftersom statsrådet i sitt svar också säger att Sverige arbetar för att man i Europarådet ska utforma diplomatiska garantier som kan användas vid utvisningar även till länder där tortyr förekommer vill jag fråga statsrådet: Är statsrådet verkligen beredd att verka för sådana diplomatiska garantier? Eller är Sverige berett att verka för att vi ska följa det absoluta förbudet då det gäller avvisningar där någon riskerar att utsättas för dödsstraff eller tortyr?

Sedan säger statsrådet att Sverige enligt konventionen inte är skyldigt att utbetala något skadestånd.

Det finns också en möjlighet för Sverige att verka för att den här personen får ekonomiskt skadestånd från staten i enlighet med artikel 14 i konventionen vad gäller kränkningar mot hans rättigheter och enligt artikel 3 om konventionsstridiga avvisningar. Där borde Sverige verka för att ge en upprättelse i form av skadestånd.

Jag vill också följa upp frågan om möjligheten till en rättvis rättegång. Det visade sig att de svenska garantierna inte följdes. Han har fortfarande inte fått en rättvis rättegång. Jag vill ställa frågan till statsrådet hur Sverige ska gå vidare när nu Egypten säger att rättegången är rättvis och vi har motsatt uppgift. Hur kommer Sverige att agera för att det ska bli en rättvis rättegång?

Anf. 46 Statsrådet BARBRO HOLMBERG (s):

Herr talman! Jag vill gärna upprepa det som jag sade inledningsvis. Vad som gäller är att alla människor som söker asyl har rätt att få sin sak prövad. Personer som är i behov av skydd ska få det. Förbudet mot att avvisa någon till tortyr är absolut. Därom råder ingen som helst tvekan. Vi ska inte, vi får inte, avvisa någon till tortyr. Samtidigt gäller också FN:s säkerhetsråds resolution om att länder inte får bli en tillflyktsort för personer som planerar eller utför terrorhandlingar. Vi måste hantera båda sakerna.

Innan vi fortsätter debatten om diplomatiska garantier vill jag inledningsvis säga två saker. Det ena är att Sverige inte är det enda land och det första land som har använt sig av diplomatiska garantier vid avvisning av terroristmisstänkta personer. Det har gjorts av flera länder vid ett flertal tillfällen. Just det instrumentet kommer sannolikt också att fortsätta att användas.

Det andra jag vill säga är att det också har prövats av Europadomstolen. Den har inte uttalat något generellt förbud mot garantier som sådana. Europadomstolen har godkänt garantier. Jag ska ge två exempel. Den har godkänt garantier som Turkiet fick av Uzbekistan. Den har också godkänt garantier som Georgien fick av Ryssland.

Sedan har den vid ett tillfälle fällt Storbritannien vid ett utlämnande till Indien, där man hade garantier. Domstolen sade ungefär som så att de garantierna var givna av en person som inte hade kontroll över vad som hände och som man inte riktigt kunde lita till. Men det är ändå så att Europadomstolen inte har gett något generellt förbud.

Det har heller inte FN:s tortyrkommitté gjort. Den har inte uttalat att det bör vara något generellt förbud. Däremot har tortyrkommittén haft synpunkter på, eller kritiserat, utformningen av garantier just i det fall som Alice Åström nu tar upp. Det är viktigt att ha som grund för diskussionen.

En annan sak som är viktig att diskutera är i vilka situationer som garantier har använts och kommer att användas. Det är just de situationerna som jag nämnde inledningsvis. Det är när en stat står inför den situationen att det å ena sidan finns en person som är misstänkt för terrordåd eller kanske efterlyst för terrorbrott och det å andra sidan finns en risk för att den här mannen eller kvinnan utsätts för tortyr vid ett återsändande.

Det är precis den situationen man står inför. Garantierna är avsedda att eliminera – inte att minska – risken för tortyr. Då kan man återsända den personen så att den kan ställas inför rätta. Jag utgår ifrån att Alice Åström håller med mig om att människor som begår terrordåd inte ska beviljas asyl. Människor som begår terrordåd ska naturligtvis lagföras, ställas inför rätta och få sin sak prövad inför domstol.

Anf. 47 ALICE ÅSTRÖM (v):

Herr talman! När det gäller att terroristmisstänkta eller människor som begår terrordåd inte ska få en fristad finns det en möjlighet att ställa människor inför rätta i Sverige för de brott som de eventuellt har begått.

Just när det gäller det här fallet och de diplomatiska garantierna finns det två frågor. Det ena gäller vilken misstankegrad man över huvud taget har när man bestämmer sig för att utvisa till ett land där vi vet att tortyr finns. Den ena av dessa personer blev frikänd och är i dag inte fängslad. Men han har ändå blivit utsatt för kränkande behandling här i Sverige på den svenska flygplatsen, som vi fick kritik för.

Den andra frågan när det gäller diplomatiska garantier handlar i det här fallet om rättegångsproceduren och om man får en rättvis rättegång. Det finns en sak som jag tycker är skrämmande i den här debatten. Man påpekar att den här personen blev dömd till 15 år fastän vi uppenbarligen är helt överens om att han inte har fått en rättvis och rättssäker rättegång. Vi har inte alls något facit för huruvida det egentligen var berättigat att använda sig av utvisningen och diplomatiska garantier.

För mig är det ganska tydligt att det absoluta förbudet mot att avvisa eller utvisa någon måste gälla i första hand och att diplomatiska garantier inte är någonting man ska använda sig av. Där har vi helt olika uppfattningar.

Jag vill också följa upp med konkreta frågor när det gäller den här personen. Jag har också ställt frågor om statsrådet är beredd att verka för att Ahmed Agiza ska få kontinuerliga kontakter och besök av både egyptiska och svenska advokater. Vi vet att han har fått besök. Men han har inte kunnat få det kontinuerligt av både de egyptiska och svenska advokaterna. Likadant är det när det gäller Ahmed Agizas familj. Det handlar om att verka för att den ska få en möjlighet att kunna besöka honom regelbundet.

Dessutom vill jag ställa frågan om statsrådet är beredd att verka för att Agiza får en adekvat medicinsk vård som han behöver. Ministern har i sitt svar också sagt att den svenska ambassadören vid besöken också följer hans hälsotillstånd och att man diskuterar det regelbundet med såväl fängelseledningen som honom själv. Min fråga är: Följer man upp detta och ser till att han får den medicinska vård som han behöver?

Jag vill återigen ta upp skadestandsfrågan. Kommittén slår fast att det har skett en konventionskränkning. Det gäller vårt rättsväsende här i Sverige och de rättssäkerhetsgarantier som finns i Sverige om man blir

anhållen eller häktad. Om det har varit oriktigt och man har blivit utsatt för en felaktig behandling på något sätt har man möjlighet till skadestånd.

Är inte statsrådet och den svenska regeringen beredda att när vi får en tydlig kritik av FN:s tortyrkommitté agera för att ge det skyddet också till de människor som har sökt skydd här i Sverige och som vi avvisar?

Anf. 48 Statsrådet BARBRO HOLMBERG (s):

Herr talman! Det är många frågor. Jag ska se om jag hinner besvara dem.

När det gäller frågan om misstankegrad är regeringen inte någon domstol i dessa ärenden. Regeringen ska inte avgöra om en person har begått terrordåd på andra sidan jordklotet eller i något annat land eller inte. Det som regeringen har att avgöra är huruvida den här personen ska stanna i Sverige eller inte. Det är det beslut som regeringen ska fatta.

När man fattar det beslutet får man inte avvisa någon, ska inte avvisa någon, till tortyr. I det här fallet hade vi väldigt tydlig information från säkerhetspolisen om att det var personer som planerar terrordåd och som också skulle kunna göra det i Sverige. Det var den ena sidan.

Den andra var att vi vet att det förekommer tortyr i egyptiska häkten och fångelser. Därför utfärdade vi garantierna – för att eliminera den risken. Det har vi fått kritik för av FN:s tortyrkommitté. Vi gjorde en felaktig riskbedömning, och det kommer vi inte att göra om. Det är viktigt att säga det.

När det gäller rättegångsproceduren kan jag bara upprepa det som jag sade inledningsvis: Vi har vid ett flertal tillfällen påtalat detta för egyptiska myndigheter. Senast tog utrikesministern upp det i samband med toppmötet i New York. Utrikesministern har skrivit ett brev. Vi har haft en delegation i Egypten. Vi har talat med Egyptens ambassadör här och så vidare. Ambassadören i Egypten har gjort uppvaktningar.

Vi har gjort en rad olika uppvaktningar just när det gäller frågan om att få en oberoende utredning om vad som har hänt. Faktum är att vi ännu inte vet med säkerhet vad som har hänt i de egyptiska fångelserna. Vi har inte information. De egyptiska myndigheterna förnekar att detta har hänt. Vi menar att det är oerhört viktigt, dels för vår del, dels för den här personens del, dels för egyptiska myndigheters del att vi får en oberoende utredning om vad som har hänt. Det är det ena som vi har påtalat.

Det andra är just detta med rättegången. Vi menar att den inte var tillfredsställande och att han borde få en ny rättegång.

När det gäller besök av advokater och familj innebär den information jag har att han har möjlighet att få sådana besök. Han får också regelbundna besök.

Det talades också om medicinsk vård. Hans hälsotillstånd var ganska dåligt för ett antal år sedan. Sedan genomgick han en ryggoperation förra sommaren och får nu regelbunden sjukgymnastik. Hans hälsotillstånd är någonting som ambassadören regelbundet tar upp dels med honom själv, dels med de egyptiska myndigheterna. Vad jag förstår är detta någonting som fungerar.

Han har också läst juridik, och kommer att kunna avlägga juristexamen nästa år. Så ser situationen ut för honom nu.

Anf. 49 ALICE ÅSTRÖM (v):

Herr talman! Jag håller med om att det här ärendet är väldigt stort. Det finns många frågor och det är ett stort frågekomplex. Det är svårt att hinna med under en kort debatt, så det här lär man återkomma till vid ett flertal tillfällen.

Men någonting gör mig orolig när jag tänker på den här fällningen – när vi fälldes den 20 maj. Vi fälldes för att vi hade avvisat en asylsökande trots risken för tortyr i hemlandet. Vi blev också fällda för en grym, omänsklig och förnedrande behandling av den avvisade av utländska agenter på Bromma flygplats. Det var också någonting som hände här i Sverige och som var en följd av hela processen här.

Den svenska regeringen ska inte avgöra om underlaget är rätt, om personer är misstänkta eller vilken misstankegraden är. Regeringen ska alltså bara avgöra om människor ska stanna eller inte. Det förefaller mig märkligt när man går emot det totala och absoluta förbudet mot att avvisa till tortyr. Man använder sig också av diplomatiska garantier. Man granskar inte heller ärendet på ett sådant sätt att man kan bedöma allvaret i det.

Om det nu var så som Säpo säger – att personerna planerade terroråd här i Sverige – så har vi en lagstiftning där vi kan ställa folk inför rätta i Sverige och även fälla dem för detta.

När man ser på ärendet är det uppenbart att det behövs en oberoende utredning och en granskning av vad som har hänt männen. De fick inte heller en rättvis rättegång. Det här visar problemet i att använda sig av diplomatiska garantier. Min förhoppning är att den svenska regeringen och statsrådet ändrar sig och att man inte fortsätter att utveckla arbetet med diplomatiska garantier vid utvisningar där man kan misstänka att människor blir utsatta för tortyr.

Anf. 50 Statsrådet BARBRO HOLMBERG (s):

Herr talman! Jag har först en kommentar när det gäller granskningen av ärendet. Självfallet var detta ett ärende som granskades oerhört noggrant av regeringen. Vi hade information från säkerhetspolisen, och vi gick igenom det oerhört noga.

Samtidigt visste vi, precis som jag sade tidigare, att det förekommer tortyr i egyptiska häkten. Tanken var som sagt att eliminera den risken. Återigen säger jag att vi blev fällda och kritiserade för det. Det kommer vi inte att göra igen.

Men är det inte så att Sverige då har ett särskilt stort ansvar för att se till att utforma miniminivåer, om det går att utforma sådana? Kan inte vi utforma riktlinjer för i vilka situationer man kan använda detta? Hur ska det användas? Hur ska det se ut? Med vem kan man göra det? Vi kan föra den diskussionen inom ramen för Europarådet tillsammans med MR-organisationer. Man kanske kommer fram till att det inte går. Men är inte just vi, som har blivit fällda, ansvariga för att se till att vi får internationella normer på området?

Europarådets kommitté mot tortyr skriver i sin rapport att man kommer att följa utvecklingen och gärna bidrar till diskussionen. Man skriver också att tiden är mogen för en gemensam diskussion om alla aspekter på detta för att se till att användningen av garantier är förenlig med de förpliktelser som följer av förbudet mot tortyr eller annan omänsklig och förnedrande behandling.

Jag menar att Sverige inte kan stå utanför den debatten. Det är en diskussion som vi måste delta i och som vi har ett särskilt ansvar för att delta i.

Överläggningen var härmed avslutad.

Prot. 2005/06:20
25 oktober

*Svar på
interpellationer*

9 § Svar på interpellation 2005/06:26 om Schengenavtalets konsekvenser

Anf. 51 Statsrådet BARBRO HOLMBERG (s):

Herr talman! Kerstin Lundgren har ställt två frågor till mig om ifall

- regeringen har säkerställt att Sveriges hållning enligt Schengenreglerna innebär att visering ska kunna ges till Sverige för ungdomar som saknar barn, egendom eller anställning som garanterar deras återkomst, samt
- om regeringen avser att vidta några åtgärder för att utveckla Schengenreglerna så att det också i denna del blir lättare att fullfölja det uppdrag som gavs i *Politik för global utveckling*.

Låt mig först i stort redogöra för vad som krävs för att en Schengenvisering ska utfärdas.

I Schengenregelverket finns bestämmelser för när en tredjelandsmedborgare ska kunna beviljas visering till Schengenområdet. Sverige deltar sedan år 2001 operativt i Schengensamarbetet och är således skyldigt att följa detta regelverk, som är infört i utlänningslagen och utlänningsförordningen. Därutöver tillämpar varje land sin egen praxis.

Bakom en ansökan om visering kan exempelvis ligga en önskan om att besöka ett land som turist eller att träffa nära släktingar i Sverige.

Ett besök kan också vara föranlett av affärsverksamhet eller en inbjudan av en organisation. En ansökan om visering ska inte bifallas om det kommer fram uppgifter som tyder på att det egentliga syftet med besöket är bosättning.

Generellt krävs förutom giltiga resehandlingar att ändamålet med resan kan styrkas genom till exempel uppgifter om resväg, transportmedel och planerad återresa. Vidare bör medel för att bekosta uppehållet i besökslandet finnas liksom en giltig medicinsk reseförsäkring.

Vid en inbjudan måste det även stå klart att inbjudaren garanterar att stå för alla kostnader om sökanden själv inte har tillräckliga medel för sitt uppehälle i besökslandet. Det måste även framgå och kunna styrkas att inbjudan är riktig, till exempel genom att man visar att den kommer från en seriös organisation. Om det är nödvändigt bör kontroll göras med svenska myndigheter. Nu angivna grundläggande kriterier är desamma för alla Schengenländer och framgår av de gemensamma konsulära anvisningarna samt vår egen lagstiftning.

Herr talman! Ungdomar som deltar i ett organiserat internationellt ungdomsutbyte bör efter vederbörlig prövning kunna beviljas visering till Sverige. Som statsråd varken kan eller ska jag emellertid ingripa i enskilda ärenden. Det är våra utlandsmyndigheter och Migrationsverket

som ansvarar för prövningen av varje enskilt fall i relation till gällande regler.

I ett land där vi inte har en ambassad kan ett annat Schengenland representera oss. Det är i sådana fall detta land som tar de kontakter som behövs och prövar om visering kan utfärdas på våra vägnar.

Min bedömning är att existerande regelverk ger utrymme för att vi ska kunna leva upp till intentionerna vad avser ungdoms- och besöksutbyte i regeringens proposition *Gemensamt ansvar, Sveriges politik för global utveckling 2002/03:122*.

Anf. 52 KERSTIN LUNDGREN (c):

Herr talman! Jag tackar för svaret på mina frågor. Jag tycker dock inte att svaret är så tydligt. Det vore mig främmande, herr talman, att föreslå eller ens antyda att statsrådet skulle ge sig in och ingripa i enskilda ärenden. Däremot är det viktigt att man följer upp och ser hur verksamheten fungerar. Om det finns någonting i det här som skapar bekymmer utgår jag från att Sveriges regering och statsrådet är beredda att vidta åtgärder för att politiken ska hänga ihop.

I det här fallet har något kommit till min kännedom som måhända hänger samman med just att varje land utöver Schengen tillämpar sin egen praxis. Det kan måhända vara det, för i det fall som jag har stött på var det ett annat Schengenland som hade att pröva om ungdomar som inbjudits till Sverige – sex fattiga ungdomar från Dominikanska republiken – skulle få tillträde till ett ungdomsutbyte. Det var en liten organisation, föreningen Sofia, som bjöd in dem som gäster. Det är ett samarbete som bedrivs av en organisation hemma i min kommun, Södertälje, som jobbar med Waldorfpedagogik och utveckling av ekologisk odling och dylikt i tredje världen.

En ungdomsgrupp hade jobbat, tagit initiativ och bjudit in de här ungdomarna. Döm om deras förvåning när de sökte visum och fann att det inte skulle vara möjligt. Det var för att de inte hade någonting som band dem till Dominikanska republiken. De hade ingen egendom, inga barn, inget jobb som garanterade att de kom tillbaka. Därför skulle de inte få visum. Det räckte inte för den svenska organisationen att visa att man garanterade uppehälle här i Sverige och att man hade en programansökan som var godkänd av Forum Syd. Det var risken för avhopp som avgjorde om man skulle få visum eller inte.

Med det betraktelsesättet, herr talman, riskerar man ju faktiskt att de grupper av ungdomar som man önskar ska få kontakt med varandra inte har en chans. Det är ungdomar som saknar egna medel, jobb och barn just för att de är unga som då inte har möjlighet att få delta i den här typen av utbyte. För våra svenska ungdomar som engagerar sig i politik för global utveckling känns det som en hopplös signal när man bara konstaterar att det här är någonting som är fullt okej.

Jag förväntar mig, herr talman, att statsrådet har mer att komma med. Inte kan väl signalen vara att fattiga studenter inte får besöka Europa, inte får delta i ungdomsutbyte, om de kommer till exempel från Dominikanska republiken, som var fallet i den fråga som jag uppmärksammar?

Anf. 53 Statsrådet BARBRO HOLMBERG (s):

Herr talman! Visering är ett instrument som är ett stöd för den reglerade invandringen. Så ser det ut i Sverige, och så ser det ut i alla andra länder som har visering. Men vi ska ha en viseringspolitik, och Schengenregelverket ska vara sådant, att man ska ha så stor öppenhet och så stor rörelsefrihet som möjligt. Det är det som är utgångspunkten. Utgångspunkten ska vara att människor ska kunna komma hit och besöka släktingar, i arbetet eller som turister, och så vidare, och vi ska ha en effektiv organisation så att man inte får vänta i veckor för att få sitt visum. Det ska man kunna få väldigt snabbt. Det är utgångspunkten. Det är också något som generellt sett faktiskt också fungerar. Mellan 85 och 90 % av alla visumansökningar beviljas. Så ser det ut.

Vi ska självklart göra översyner av hur viseringspolitiken fungerar. Det gör vi också. Vi vet att det ser lite olika ut i olika länder. Det är en sak som vi hela tiden diskuterar Schengenländerna emellan, att ett land har en praxis och ett annat en annan praxis. Jag tror att det är väldigt viktigt att vi får en gemensam praxis på det här området.

Jag håller fullständigt med interpellanten om att om ungdomar har blivit bjudna av en svensk organisation som ett led i ett internationellt utbyte bör det naturligtvis räcka för att få en visering. Det framgår inte av interpellationen huruvida man verkligen har dokumenterat detta. Ett problem som vi har är att Sverige representeras av ett annat land i vissa länder. Där krävs det ännu bättre dokumentation, att man verkligen kan dokumentera att det är en inbjudan från en organisation i Sverige och att det handlar om internationellt utbyte och så vidare.

Vi är helt överens. Självklart ska vi ha en sådan viseringspolitik som underlättar internationellt utbyte, framför allt när det gäller ungdomar.

Anf. 54 KERSTIN LUNDGREN (c):

Herr talman! Fru statsråd! Det är bra om vi är överens om att vi ska ha en öppenhet och möjlighet för ungdomar att delta i utbyte. Men då, herr talman, krävs det nog att regeringen ser över hur man tillämpar praxis i olika länder och följer upp de här diskussionerna. Den signal som den här lilla föreningen fick var att visum förutsatte att de personer som så småningom efter mycket krångel fick komma vid hemkomst redovisade att de fanns hemma. Om de inte gjorde det skulle aldrig några nya få visum att delta och komma med i ett nytt ungdomsutbyte.

Det låter som om några länder, i det här fallet Spanien, har en praxis som innebär att man inte jobbar med öppenhet, inte vill bejaka ungdomsutbyte utan har andra utgångspunkter. Det är risken för avhopp som bedöms som mest central och inte att man har papper. I det här fallet var det alldeles uppenbart att det fanns papper som garanterade vad syftet var med resan och officiella handlingar i den delen. Trots detta var inte det intressant. Det som var intressant var att de var fattiga studenter, utan barn, utan jobb och utan ägodelar som band dem till att åka tillbaka till Dominikanska republiken. Av det skälet skulle de inte anses vara berättigade till visum till Sverige. Det kan inte vara rimligt att vår praxis med sin öppenhet när den hanteras av andra länder inom Schengenramen får den här typen av utfall. Då förutsätter jag, herr talman, att man ser över detta från regeringens sida.

Anf. 55 Statsrådet BARBRO HOLMBERG (s):

Herr talman! Vi ska ha en så öppen viseringspolitik som det bara är möjligt. Generellt har vi det. Det sker kontinuerliga översyner av detta. Det är ju i första hand utlandsmyndigheterna som fattar beslut.

Om man får avslag på en visering kan man ju söka igen. Man kan också kontakta en svensk ambassad och söka.

Där vi är representerade av ett annat land är det oerhört viktigt att man har en väl dokumenterad ansökan. Den informationen måste också gå ut.

Sverige kan också bevilja nationella viseringar, och gör också ofta det i just de här fallen när det handlar om ett internationellt utbyte och när det är av särskild vikt för Sveriges del. Därför brukar vi bevilja nationella viseringar. Det kan handla om en person som kommer från ett land där vi egentligen inte godkänner passhandlingarna till exempel. Då kan vi ändå bevilja en nationell visering. Det blir då en visering till Sverige, och inte till hela Schengenområdet. Då tar vi ett särskilt ansvar för den personen.

Detta görs också, särskilt när det gäller internationellt utbyte.

Jag vill återigen säga att jag helt håller med om att det är den riktlinjen vi ska ha. Vi ska underlätta internationellt utbyte, särskilt när det gäller ungdomar.

Anf. 56 KERSTIN LUNDGREN (c):

Herr talman! Precis som att det ska gå ut information om vikten av dokumentation till berörda svenska organisationer är det angeläget att regeringen säkrar att Sverige, där vi företräds av andra länder, har en praxis som inte motverkar det som är vår officiella politik.

Det är viktigt att också den informationen i så fall når ut och att man säkerställer en ordning som gör att detta förverkligas i den prövning som äger rum.

Det finns inte heller någon signal om att man skulle välja andra vägar. I det här läget var det ett blankt nej. Det är också en något knepig hantering. Det är de facto Sverige som företräds i den frågan av ett annat Schengenland. Det är då viktigt att Sverige säkrar att det företrädskapet kan ske på ett bra sätt för dem som vill delta i ett utbyte med svenska organisationer.

Jag förväntar mig att statsrådet efter den här signalen vidtar åtgärder i det syftet.

Anf. 57 Statsrådet BARBRO HOLMBERG (s):

Herr talman! Det måste självklart gå information från Sverige till de utlandsmyndigheter som företräder Sverige i olika länder. Det gör det också. Det sker ständiga samråd mellan utlandsmyndigheterna i de här avseendena.

Vi har också ofta samråd mellan utlandsmyndigheterna så att vi ska kunna harmonisera viseringspolitiken, vilket jag tror är oerhört viktigt.

Jag tror inte heller att Spanien, i det här fallet, skulle ha någon annan politik när det gäller internationellt utbyte. Jag har svårt att tro att de inte skulle vara informerade om att det är viktigt. Det är ju en del av Schengenregelverket att vi ska underlätta internationellt utbyte och ha en öppenhet.

Om man fick den informationen att det är ett internationellt utbyte borde en visering ha kunnat beviljas.

Prot. 2005/06:20
25 oktober

Överläggningen var härmed avslutad.

*Svar på
interpellationer*

10 § Svar på interpellation 2005/06:33 om elever i behov av stöd

Anf. 58 Statsrådet IBRAHIM BAYLAN (s):

Herr talman! Ulf Nilsson har frågat mig vilka åtgärder jag avser att vidta för att elever i behov av stöd ska få den hjälp de har rätt till.

Enligt skollagen ska särskilt stöd ges till elever som har svårigheter i skolarbetet. Rätten till särskilt stöd för elever som är i behov av det är en prioriterad fråga för mig.

Den årliga sammanställningen och analysen av Statens skolverks utbildningsinspektion visar att skolorna fortfarande brister när det gäller att ge stöd till de elever som har störst behov av insatser. Skolverket konstaterar att de möjligheter som finns att förbättra resultaten såsom åtgärdsprogram och särskilt stöd inte tas till vara. Detta är oroväckande.

Regeringen har redan vidtagit åtskilliga åtgärder för att stimulera skolorna att fokusera på basfärdigheterna, det vill säga läs- och skrivförmåga och matematik. Till exempel har en särskild satsning på basfärdigheterna genomförts och Myndigheten för skolutveckling har i uppdrag att återrapportera vilka åtgärder myndigheten har vidtagit när det gäller basfärdigheterna. Dessutom har högskoleförordningen ändrats så att det tydligt framgår att för att få lärarexamen med inriktning mot undervisning i förskola, förskoleklass och grundskolans tidigare år ska studenten ha fördjupad kunskap i läs- och skrivinlärning och i grundläggande matematik.

Regeringen har vidare aviserat i budgetpropositionen för 2005 en förstärkt satsning på skolor i segregerade områden. Under 2006 avsätts 70 miljoner kronor och under 2007 ytterligare 155 miljoner kronor för detta ändamål.

Det är särskilt betydelsefullt för elever i behov av särskilt stöd att personaltäteten i skolan ökar. På initiativ från regeringen har avsatts resurser för att anställa fler lärare och andra specialister i skolan. Statsbidraget till personalförstärkning i skola och fritidshem infördes 2001 och satsningen har varit mycket framgångsrik.

Tidig upptäckt och tidiga åtgärder är av största vikt när det gäller barn i behov av särskilt stöd. Från och med 2005 satsas medel för att kommunerna ska kunna anställa 6 000 fler förskollärare, barnskötare och annan personal på landets förskolor.

I våras beslöt regeringen dessutom om ändringar i skolförordningarna som innebär att individuella utvecklingsplaner ska införas för alla elever redan från första årskursen. Ändringarna träder i kraft den 1 januari 2006.

För en elev i behov av särskilt stöd ska ett åtgärdsprogram utarbetas. I utkastet till lagrådsremiss förtydligas att det av åtgärdsprogrammet ska framgå hur behoven ser ut, vilka åtgärder som ska vidtas samt hur åtgärderna ska följas upp och utvärderas. I utkastet föreslås att beslut i fråga

om åtgärdsprogram ska kunna överklagas till Skolväsendets överklagandenämnd för laglighetsprövning.

Det finns dessutom ett krav på att kommunerna och skolorna lämnar kvalitetsredovisningar varje år. Det är ett viktigt verktyg för att utveckla verksamheten.

Därutöver föreslår regeringen att ytterligare totalt 100 miljoner kronor används för riktade utvecklingsinsatser för att stärka kvaliteten i skolan. De nya resurserna ska bland annat användas till riktade insatser för att stimulera läsning och matematik och förstärkning av det nationella uppföljnings- och provsystemet.

Utifrån ovan nämnda och andra redan vidtagna åtgärder kommer jag kontinuerligt att göra bedömningar om vilka ytterligare åtgärder som behöver vidtas för att eleverna ges ökade möjligheter att få det stöd de har rätt till.

Anf. 59 ULF NILSSON (fp):

Herr talman! Jag tackar skolministern för svaret.

Utgångspunkten för min interpellation var Skolverkets senaste rapport som kom med en del mycket oroväckande uppgifter. Var fjärde grundskola och en tredjedel av gymnasieskolorna är inte tillräckligt bra på att ge eleverna extra stöd. Alltför många elever får inte det stöd de har rätt till.

Det jag tycker är positivt i ministerns svar är att han erkänner att det faktiskt finns brister i den svenska skolan.

Länge handlade tongångarna från regeringen om att förneka verkligheten i skolan. Det senaste året har fakta talat så starkt för att det faktiskt finns problem att det inte går att förneka. Däremot är jag väldigt tveksam till om ministerns förslag räcker för att ge stöd till dem som behöver det mest.

Nu behövs det verkligen handlingskraft. Grundproblemet är att skolan ofta skjuter problemen framför sig. Det är inte så att allt är svart i skolan. Många skolor fungerar bra. Ändå är det 30 000 elever, herr talman, som i år lämnar gymnasieskolan utan betyg eller hoppar av. De barnen, de 30 000 ungdomarna, har ofta varit efter i skolan ända sedan första eller andra klass.

Ofta är det ju de barn som har föräldrar utan studiebakgrund eller föräldrar som inte orkar hjälpa till så mycket som misslyckas i skolan. Tyvärr visar också siffrorna att klassklyftorna på bara fem år har ökat i skolan. Det blir fler och fler barn till lågutbildade som misslyckas – fler nu än för bara fem år sedan, enligt SCB:s statistik. Det borde ju vara tvärtom. Klassresan borde börja i skolklassen, skolministern!

Därför behövs det styrning så att resurserna sätts in tidigt. Det är där vi väntar på förslag från Socialdemokraterna. Enda sättet är, menar jag, att ge både kommunpolitiker och rektorer väldigt tydliga och skarpa riktlinjer.

Det är därför vi från Folkpartiets sida här i riksdagen för fram ett antal väldigt konkreta förslag, som jag egentligen inte har hört skolministern kommentera. Vi sammanfattar dem under begreppet en läsa-skriva-räkna-garanti.

I denna ingår att man inför tydliga delmål i grundskolan, något som inte finns i dag. Man inför ett lågstadium med särskilda lågstadielärare

som är specialutbildade i barns läs-, skriv- och räkneutveckling. Man inför nationella prov senast i årskurs 3. Man inför inte bara en rätt, som skolministern talar om här, för föräldrar att överklaga om stöd uteblir utan också en rätt till skadestånd om skolan inte tar sitt ansvar. Vi vill anställa speciallärare så att elever får hjälp, enskilt eller i mindre grupp. Vi vill ge möjlighet till extra år i skolan, helst redan i tvåan eller trean.

Några sådana här riktigt konkreta förslag har skolministern ännu inte kommit med. Hans förslag är väldigt tunna.

Han nämner att regeringen nu bestämt att lärare för små barn måste vara utbildade i läs- och skrivinläring. Det tycker jag är bra. Det är dock fullständigt obegripligt att det över huvud taget kunde bli så att vi hade en lärarutbildning som har pågått i fem år utan att lärarna för de små barnen behövde lära sig något om läsinläring.

Ministern nämner också pengarna till personalförstärkningar. Det är inte alls klart hur de pengarna har använts. Tvärtom har det kommit kritik: Sedan de började användas kan vi se att antalet obehöriga lärare har ökat i skolan.

Jag och många föräldrar och lärare efterlyser alltså en tydlig kursändring med konkreta förslag och en politik med tydliga mål. Vi ska inte vara nöjda med att det visserligen är bra på många skolor men dåligt på en del. Vi ska ha en likvärdig skola i hela landet. Då behövs det handlingskraft, skolministern!

Anf. 60 STEN TOLGFORS (m):

Herr talman! Socialdemokraterna röstade nej i denna kammare till skärpta examensmål vad gäller läs- och skrivinläring i lärarutbildningen senast i våras. Vart fjärde barn, inte ett år utan varje år, går ut grundskolan utan att nå kunskapsmålen. Detta är Sveriges förmodligen allvarligaste välfärdspolitiska misslyckande någonsin, och det kommer att ge konsekvenser långt in i framtiden.

Vad är det då skolminister Baylan är ansvarig för? Ja, spridningen ökar i skolan. Skolan har tappat i förmåga att kompensera elever för ursprung. Det går sämre för svagpresterande elever nu än det gjorde år 2000. Det är fler som inte lyckas. Det är fler som faller igenom.

Skolverket säger att det finns tydliga tecken på försämringar i elevernas kunskaper och på ökade skillnader. I matematik kan svenska åttor nu lika mycket som sjuor kunde för sju åtta år sedan. I nian är det 17 % av killarna som inte klarar läsförståelsen.

Jag läser i UNT att Ibrahim Baylan säger: Vi socialdemokrater kommer aldrig att acceptera ökade kunskapsklyftor. Men det är exakt och precis det Socialdemokraterna i mer än tio års tid har gjort och fortfarande gör! Det finns systematiska skillnader i elevresultat.

Från Moderaternas sida säger vi tvärtom: Alla elever i grundskolan ska nå målen! Vad är egentligen skolministerns mål för skolan? Det är olika beroende på vilken tidning man läser. Ibland är det treämnesskolan han vill införa med gymnasiebehörighet som enda mål, ibland – ja, vi får väl se i den här debatten.

Vi moderater säger att ingen ska kunna gå osedd genom grundskolan, att varje elev ska ges rätt till stöd och extra undervisning för att nå målen, och skolan ska ges skyldighet att erbjuda eleven det. Det behövs skrift-

liga omdömen som jämför eleverna med mål som grund för dialog med föräldrar. Möjlighet till extra tid, och ytterst extra skolår, ska erbjudas.

Vi inför en kontrollstation vid år 2 vad gäller läsförmågan eftersom denna är avgörande för all annan inläring. I dag kan man bildligt och bokstavligt talat upptäcka på hösten i åttan att killen var dyslektiker. Det är helt oacceptabelt. Vid år 5 har vi en andra kontrollstation i svenska, matte och engelska med obligatoriska nationella prov. Vid år 8 vill vi ha test i samtliga teoretiska ämnen.

Jag har noterat att Ibrahim Baylan numera delar borgerlighetens syn på individuella utvecklingsplaner, dock inte på ett sätt som kommer att ge resultat. Det finns tre problem.

För det första är Baylans planer bara framåtsyftande. De får inte utgå från en beskrivning av elevens kunskapsläge, för då blir det ett skriftligt omdöme. Det är alltså ett sätt att dölja problemen. Systemet för uppföljning och individualisering måste hänga ihop med både mål, delmål, diagnostik, nationella prov, betyg och omdömen som relaterar till målen och *sedan* en utvecklingsplan som är framåtsyftande.

För det andra vill vi moderater att skolan ska vara skyldig att erbjuda åtgärder som inte tar tid från annan undervisning. Då flyttar man nämligen bara runt problemet i skolan. I dag ersätter extra stöd ofta annan undervisning, och det är fel.

För det tredje kan eleven i Ibrahim Baylans värld visserligen få ett åtgärdsprogram, men man kan inte överklaga innehållet, bara om papperet finns eller inte.

Bara namnet individuell utvecklingsplan gör ingen skillnad. Det krävs ett anpassat arbetssätt i skolan. Det krävs lärare som är utbildade för att arbeta på det viset. Det krävs fortbildning av dagens lärare. Där har vi moderater avsatt 1 miljard, 8 000 per lärare, för akademisk fortbildning och fördjupning. Det krävs också bättre utbildning av morgondagens lärare. I dag får lärare tyvärr inte tillräcklig utbildning i hur elever utvärderas eller i hur prov används.

Jag noterar att Skolverket uttryckligen säger att svårigheter i dag upptäcks för sent. De säger att det råder stora brister i stödet till elever. Bristerna gäller att stödbehovet upptäcks för sent, att det inte utreds tillräckligt väl eller att kvaliteten på stödet är för låg. Då undrar jag: Vem är ansvarig för det?

Anf. 61 Statsrådet IBRAHIM BAYLAN (s):

Herr talman! Jag tror att vi alla kan vara överens om att insatser i tidiga år är viktiga. Det är viktigt att både upptäcka och åtgärda brister som kan tänkas finnas i kunskapsutvecklingen hos skolor och elever. En väldigt viktig del av den utbildningsinspektion som Skolverket utför handlar just om att upptäcka dessa brister. Den rapport som Ulf Nilsson refererar till är en del av regeringens arbete med att just stärka uppföljningen i den svenska skolan. Inspektionerna av samtliga 6 000 skolor i Sverige handlar om att tydliggöra de brister som kan tänkas finnas i skolan och också på det viset trycka på förändringar för att förbättra för alla elever i Sverige, oavsett om de har tuffa eller lätta förutsättningar.

Jag tror att vi kan vara överens om att det är viktigt med både tydlighet och en tydlig styrning i de tidiga åren. Jag tror också att vi kan vara överens om att det är bra att regeringen inför individuella utvecklings-

planer redan från första året. Dessa ska vara utformade som ett avtal mellan skolan och hemmet och fokusera just på det stöd och den hjälp elever behöver – från skolan och, vill jag betona, också från hemmet. Jag tror nämligen att det är viktigt att också föräldrarna är engagerade i elevernas utbildning och skolgång.

Det är glädjande att höra att Folkpartiet och Ulf Nilsson uppskattar de resurser som regeringen har tillfört. Jag vet också att Folkpartiet tidigare har ställt sig bakom dessa personalförstärkningspengar. Jag menar att det är väldigt tydligt vad dessa pengar har lett till: De tre första åren har de lett till en personalökning i den svenska skolan med 12 000 lärare och andra specialister. Vi vet också att andelen behöriga lärare ökar i den svenska grundskolan.

Det jag däremot ställer mig frågande till är vad Ulf Nilsson har att säga till sin moderata alliansbroder Sten Tolgfors. Hade det varit en borgerlig regering är det inte alls säkert att dessa personalförstärkningspengar hade kommit till. Moderaterna, som är det ojämförigt största partiet i den borgerliga alliansen, sade nej till dessa öronmärkta personalförstärkningspengar.

Då frågar sig naturligtvis vän av ordning hur mindre resurser, hur lika skolpeng, som innebär en omfördelning från elever som redan har det tufft till elever som har det lätt, ska leda till bättre resultat i Moderaternas skola i Moderaternas Sverige. Hur ska betyg, stämpling av sju- till åttaåringar, leda till bättre resultat? Tillåt mig att tvivla.

Moderaterna pratar nu för tiden om kompetensutveckling. Det är riktigt. Det är viktigt att vi har en kontinuerlig kompetensutveckling i den svenska skolan. Det är också riktigt att det finns ett tydligt ansvar för dem som är huvudmän för den svenska skolan, kommunerna och de fristående skolorna, att kontinuerligt kompetensutveckla sin personal.

Den svenska skolan behöver flera saker. Det ska vara en tydlig uppföljning redan från tidiga år. Vi har pratat om individuella utvecklingsplaner. Vi behöver också införa nationella prov kanske redan från tredje året och sedan kontinuerligt upp i åldrarna. Det är viktigt att vi kan fortsätta satsa på fler lärare och andra specialister i skolan. Det är också riktigt att vi fokuserar på tryggheten och studieron i skolan. Det är en grundförutsättning för lärandet. Det är ett antal åtgärder som regeringen både har vidtagit och kommer att fortsätta att arbeta med för att alla elever ska få bra resultat i skolan.

Anf. 62 ULF NILSSON (fp):

Herr talman! Skolministern talar om extra pengar till personalsatsningar. Han säger att vi är nöjda med dem. Sanningen är den att vi säger ja till pengarna, men vi har varje år motionerat om att de på ett tydligare sätt ska användas för att anställa utbildade, behöriga lärare och förskollärare.

Det har visat sig att vi inte har anledning att vara nöjda med hur personalpengarna används. Om riksdagen beslutar om miljardbelopp till olika ändamål borde det finnas en tydlig tanke bakom beslutet. Pengarna till personalförstärkning verkar inte vila på särskilt genomtänkta förberedelser. Tvärtom har Riksrevisionen kritiserat det vi har sett. Det är oklart hur pengarna delas ut, och det är oklart om de når sitt syfte. Det finns inte någon riktig koppling mellan syftet med personalbidraget och

grunden för utbetalning. Riksrevisionen säger till och med – det blir säkert en senare debatt om det i riksdagen – att det är fråga om bristande kontroll, att utbetalningar sker på felaktiga grunder och att ingen utvärdering har gjorts av om resultaten har förbättrats. Det är verkligen en kraftig kritik mot hur regeringen använder miljonerna.

Man kan diskutera mycket om detta, men för mig är ett av de absolut svåraste problemen i skolan att antalet obehöriga lärare ökar. Regeringens pengar har bevisligen inte hjälpt eftersom det är sämre nu än för fem år sedan. 20 % av de fast anställda lärarna i skolan saknar komplett lärarutbildning. Det är faktiskt så, skolministern, att en förälder inte längre kan räkna med att barnen får undervisning av utbildade lärare i skolan.

Det är naturligtvis bra att Skolverket har blivit bättre och bättre på att utvärdera. Men vitsen med utvärderingar och uppföljningar är att vi ska försöka göra något åt vad vi ser där.

Jag har försökt tänka efter vad det är skolministern egentligen säger. Han säger att det är bra med tidiga åtgärder. Men vad är det i ministerns förslag som visar att det kommer att bli tidigare åtgärder? Jo, i det andra anförandet sade skolministern att han kan tänka sig nationella prov i årskurs 3. Det har Folkpartiet föreslagit i motioner i riksdagen i tre fyra år. Varje år, 2001, 2002 och 2003, har Folkpartiet blivit nedröstat av Socialdemokraterna och stödpartierna. Det är naturligtvis en liten nyhet om skolministern kan tänka sig detta. Jag vet inte vad innebörden är i detta.

Det behövs också mycket mer. Det behövs ordentliga skriftliga områden, skriftligt dokumenterade föräldrasamtal. Det krävs att man gör olika typer av läsutvärderingar, tester och så vidare. Det gäller inte bara nationella prov utan även tidiga diagnostiska prov och så vidare. Det är inte särskilt mycket i det skolministern svarade som tyder på att det kommer sådana förslag. Sedan har vi det övriga jag har räknat upp, nämligen kompetensutveckling så att lärarna blir utbildade till speciallärare och blir experter på att lära små barn läsa och skriva.

För oss i Folkpartiet är kompetensutveckling oerhört viktigt. Därför har vi i vår strängt finansierade budget avsatt 1 miljard extra om året, förutom regeringens extra pengar, till lärares kompetensutveckling. Där ingår bland annat att utbilda speciallärare, som tyvärr har varit ett släkte som försvunnit ur gymnasieskolan.

Skolministern vet att vi har lagt fram olika budgetar att gälla fram till valet, men samtidigt har vi i två tredjedelar av posterna gemensamma förslag. Oenigheten är inte särskilt stor. Tvärtom är enigheten större än vad den är mellan er och stödpartierna, som det verkar just nu.

Anf. 63 STEN TOLGFORS (m):

Herr talman! Skolministerns förskrivna svar räckte nödortfört till en inledning. Sedan var det tomt på svar eller resonemang om elevuppföljning och elever som har problem i skolan. Det är pinsamt tunt, särskilt i en situation där var fjärde elev går igenom grundskolan utan att nå kunskapsmålen.

Sedan faller han tillbaka till sin sedvanliga agenda. Han påstår att Moderaterna lägger fram förslag om mindre pengar. Det är inte sant. Vi lägger fram förslag om 6 miljarder mer på skolan än vad regeringen gör.

Ibrahim Baylan är välkommen tillbaka till den här kammaren när han ligger ens i närheten av de moderata budgetsatsningarna på skolan.

Han hävdar att vi är för en lika skolpeng. Jag föreslår att han sätter sig och läser igenom det hans företrädare Thomas Östros tvingades erbjuda i denna kammare, nämligen att det inte är Moderaternas förslag. Jag vet att skolministern har blivit upplyst om detta upprepade gånger. Det handlar bara om valtaktik och inte saklighet när han påstår detta.

Det finns ingenting kvar i Socialdemokraternas skolpolitiska agenda. Det är fullkomligt tomt. Nödortfikt lånar man förslag av borgerligheten och tömmer dem på innehåll och hävdar att man har något nytt. Man får till och med stryk av sitt eget skolverk.

När Ibrahim Baylan skriver i tidningarna att han vill stävja de tendenser som finns att upprätta rent betygslänkande dokument för tidiga åldrar – Helsingborgs Dagblad den 5 april – säger Skolverket precis tvärtom. Skolverket säger att förbudet mot betygslänkande information riskerar att rikta uppmärksamheten bort från kunskapsmålen så att det i stället blir mer fråga om omdömen av elevens personlighet. Regeringen riktar alltså, enligt Skolverket, uppmärksamheten bort från kunskapsmålen. Jag kunde inte säga det bättre själv.

Om Ibrahim Baylan får som han vill är det okej om en lärare inför ett utvecklingssamtal för sig själv skriver ned hur det går för eleven på ett papper, men det är förbjudet att lämna över det till föräldrarna. Det är så inkonsekvent det kan bli. De som förlorar allra mest på detta är de elever som behöver extra stöd, som osynliggörs, som i dag vandrar osedda genom Sveriges grundskola. Det accepterar inte vi moderater.

Anf. 64 Statsrådet IBRAHIM BAYLAN (s):

Herr talman! Jag delar inte Folkpartiets och Ulf Nilssons synpunkt att dessa pengar endast ska användas till lärare. Det är att blunda för att eleven är en hel individ. Eleven kan också behöva annan hjälp och annat stöd än vad han kan få direkt av behöriga lärare.

Det är också viktigt att resurserna kan användas till kuratorer, till psykologer, till skolbibliotekarier och till sjuksköterskor. Ulf Nilsson känner säkert till att många av de elever som kommer till skolan inte gör det som helt blanka individer. De har med sig sin vardag, sin sociala situation, ibland sina bekymmer samt ibland visioner och drömmar.

För att en elev ska kunna nå våra högt ställda mål om att alla ska få en bra, grundläggande utbildning och nå upp till de mål vi har satt upp, måste det också till hjälp och stöd av andra än bara pedagogisk personal.

Vi kan konstatera att efter de tre första åren av denna personalförstärkningstid har det anställts 12 000 fler i den svenska skolan, varav tre fjärdedelar, Ulf Nilsson, är lärare – pedagogisk personal. Jag känner en viss oro över matematikutvecklingen i den svenska skolan och kunskaperna om matematik när jag hör Ulf Nilsson kalla en ökning från 81 till 83 % behöriga lärare i den kommunala grundskolan för en minskning. 81–83 är vanligtvis, enligt alla matematiska regler, en ökning, Ulf Nilsson!

Sedan har vi detta med skolpengen. Det vore intressant att höra hur moderater och folkpartister har tänkt sig en gemensam politik. Det låter alltid som om ni är överens. Men vad är ni överens om? Det enda jag har hört är denna skolpeng. Ni ska ha en nationell skolpeng. Om den inte är

lika, hur ser den då ut? Om det skulle gå så illa att den borgerliga alliansen får majoritet efter valet, på vilket sätt skulle Sveriges riksdag då besluta om en skolpeng som är differentierad mellan 1,2 miljoner elever?

Jag menar att när vi pratar om en så stor verksamhet blir den med nödvändighet lika. Det innebär de facto en överföring av resurser från elever som framför allt behöver hjälp och stöd till de elever som redan har det lättast. I dag, när kommunerna fördelar resurserna tar man ofta hänsyn till att elever har olika behov och olika förutsättningar. I det moderata Sverige, i den moderata skolan finns inte något sådant utrymme, utan det ska vara en nationell skolpeng.

Jag menar också att det den svenska skolan minst behöver är en pajkastning mellan de politiska partierna. Jag tror att vi i grunden är ganska överens om de högt ställda ambitioner som vi har i Sverige. Jag tror också att vi kan vara överens om att en tidig uppföljning är väldigt viktig. Sedan vet jag att vi inte är överens om hur resurserna ska riktas till skolan. När regeringen föreslog att vi skulle öronmärka pengar till den svenska skolan var faktiskt inte Moderaterna med på det. Moderaterna röstade nej till detta. Det är lätt att säga en massa saker, men när det gäller handling, Sten Tolgfors, är det väl också viktigt att visa vad man går för?

Anf. 65 FÖRSTE VICE TALMANNEN:

Jag vill påpeka att Sten Tolgfors inte har rätt till ytterligare anförande.

Anf. 66 ULF NILSSON (fp):

Herr talman! När vi Folkpartiet har kommit fram till att vi behöver en statlig finansiering för skolan är ett av huvudargumenten att kommunaliseringen har medfört en sådan bristande likvärdighet. Man kan se kommuner som ligger några mil ifrån varandra som lägger helt olika summor på till exempel grundskolan, trots att den ena kommunen, som kanske lägger mindre, har betydligt större problem. Så är det till exempel om man jämför Lund och Malmö där jag bor. Malmö lägger mycket mindre pengar per grundskoleelev.

En skolpeng skulle skapa likvärdiga förutsättningar. Sedan är utgångspunkten för oss att ungefär en fjärdedel av de statliga resurserna skulle öronmärkas för särskilda behov, för nyckeltal som född med annat språk och så vidare, och att de skulle fördelas lokalt. Det är fullt möjligt att göra det. Problemet med kommunaliseringen är ju att vi har fått en mindre likvärdig skola.

Vi har väldigt många obehöriga lärare i skolan. Det finns olika statistik. Den senaste uppgiften jag har sett är 20 %, och då skriver man särskilt att man inte räknar med alla de lärare som faktiskt är lärarutbildade men inte utbildade för det ämne de undervisar i eller stadium de undervisar på. Då blir det ännu fler som egentligen inte är utbildade för det jobb de har.

Det här personalbidraget startades under devisen fler vuxna i skolan. Det säger en hel del om hur man tänkte. Det var inte innehållet, inte utbildningen hos de människor man anställde som var det viktiga, utan det viktiga var helt enkelt att det blev fler vuxna i skolan. Det är egentligen lika dumt som att säga att det behövs fler vuxna på sjukhuset. Det behövs fler utbildade människor. Vi säger naturligtvis också att det är

viktigt att ha kuratorer och så vidare. Vi vill ha mer utbildad personal. Men i verkligheten har inte pengarna använts på det sättet.

Nej, jag märker att vi får vänta på konkreta besked. Jag är rädd för att det inte kommer några besked före valet från skolministern eller från regeringen. Vi får satsa på en kursändring som vi i alliansen föreslår och har gett tydliga förslag för.

Prot. 2005/06:20
25 oktober

*Svar på
interpellationer*

Anf. 67 Statsrådet IBRAHIM BAYLAN (s):

Herr talman! Vi har på många sätt en väldigt bra skola med engagerade lärare, elever, föräldrar och skolledare som gör sitt yttersta för att se till att alla elever får en bra utbildning i Sverige. Jag tror att det är viktigt både för Sveriges framtid och för de individer det handlar om.

Vi kan konstatera att i dag har vi en skola där 10 % av en elevkull inte når behörighet för gymnasiets nationella program. Det är naturligtvis 10 % för mycket. Det är därför regeringen vidtar ett flertal åtgärder som handlar om exempelvis en tidigare uppföljning med individuella utvecklingsplaner redan från första året, nationella prov från tredje årskursen och obligatoriska kvalitetsredovisningar för att också på det viset sätta press på kvalitetsarbetet i alla skolor i landet.

Men jag tror också att vi behöver öka resurserna till den svenska skolan. Vi satsar sammanlagt 15 miljarder under fem år på att se till att det anställs 15 000 fler lärare och andra specialister i skolan.

Jag tror också att det är viktigt att vi vågar se att när vi pratar om 10 % som inte når behörighet för gymnasiets nationella program är det inte 10 % i varje klassrum i varje skola. I många av våra skolor är det näst intill 100 % av eleverna som klarar behörighet till gymnasiet, men i alltför många skolor är det inte ens hälften. Många av de skolorna finns i våra segregerade områden. Därför har regeringen i sitt budgetförslag föreslagit att vi ska satsa 225 miljoner kronor på att just stötta de skolorna och se till att de får bättre hjälp och stöd och bättre metodutveckling.

Det intressanta i detta är ju det största partiet i den borgerliga alliansen säger nej till den här satsningen. Jag menar att det inte handlar om vad man säger, utan att det är vad man gör som är det viktiga.

Överläggningen var härmed avslutad.

11 § Svar på interpellation 2005/06:36 om avgifter i skolan

Anf. 68 Statsrådet IBRAHIM BAYLAN (s):

Herr talman! Torkild Strandberg har frågat mig vad jag tänker göra för att bibehålla möjligheten för skolan att ta ut rimliga belopp till utflykter och besök.

I mitt svar utgår jag ifrån att Torkild Strandberg i sin fråga avsett förhållandena i grundskolan och motsvarande skolformer. Det förslag om ändring av skollagen som Torkild Strandberg tar upp avser nämligen endast dessa skolformer.

I skollagen (1985:1100) slås fast att utbildningen i grundskolan ska vara avgiftsfri. Detta är en av de grundläggande principerna i den

svenska skolpolitiken. Alla elever har rätt till en likvärdig utbildning av hög kvalitet och tillgången till utbildning i grundskolan får aldrig vara beroende av ett hushålls ekonomiska förutsättningar. I skollagens portalparagraf (1 kap. 2 §) stadgas också att alla barn och ungdomar oberoende av kön, geografisk hemvist samt sociala och ekonomiska förhållanden, ska ha lika tillgång till utbildning i det offentliga skolväsendet.

I dagens skollag finns ett undantag från avgiftsförbudet som för grundskolan innebär att det i verksamheten får förekomma enstaka inslag som kan medföra en obetydlig kostnad för eleverna. Med detta avses enligt förarbetena kostnader för något enstaka museibesök eller för en biljett med kommunala transportmedel.

Den senaste tiden har det kommit flera signaler om att det blir allt vanligare med inslag i utbildningen som kostar pengar för eleverna. Det handlar dels om återkommande kostnader för till exempel inträde och mat vid studiebesök och liknande aktiviteter, men även om högre kostnader vid exempelvis skolresor. En enstaka färdbiljett eller inträdesavgift kanske inte är en betungande utgift i sig, men om det är en återkommande kostnad kan den sammanlagda kostnaden lätt bli påfrestande för ett hushåll med känslig ekonomi. Detta är inte förenligt med principen om alla elevers rätt till en likvärdig utbildning.

Studiebesök, utflykter och skolresor kan många gånger vara ett värdefullt inslag i utbildningen och en möjlighet för eleverna att få uppleva något som de annars inte skulle ha tagit del av. Enligt min uppfattning måste det dock vara en självklar utgångspunkt att huvudmannen står för kostnaderna för sådana inslag, även om man också kan tänka sig situationer då eleverna själva bidrar genom att samla in pengar. Detta får dock aldrig ha karaktären av en avgift.

Anf. 69 TORILD STRANDBERG (fp):

Herr talman! Tack, skolministern, för svaret! I det skollagsförslag som skolministern har lagt fram slår man fast att alla avgifter i skolan ska vara förbjudna, otillåtna. Jag tror att vi alla som finns representerade i den här riksdagen är överens om att skolan ska vara kostnadsfri. Vad den här diskussionen handlar om är just de små avgifterna. Det handlar om möjligheten att då och då göra ett museibesök eller att man ska ha möjlighet att göra en utflykt med klassen.

Det skolministern har lagt fram som förslag till ny skollag har tagits på allvar i Sverige, och det måste ju glädja skolministern. Dagens Eko har gjort en rundringning till landets samtliga kommuner, och enligt den enkäten har redan hälften av landets kommuner infört ett sådant här förbud.

Jag kommer från Landskrona i Skåne, och där har skolministerns partivänner tolkat det här förslaget ganska strikt. I min hemkommun förväntas inte längre föräldrar kunna bidra med en matsäck till barnen när det är utflykt eller idrottsdag. Två korvsmörgåsar och kanske en termos choklad betraktas som för mycket. Och diskussionen slutar inte här. Hemma i Landskrona pågår just nu en diskussion om hur man ska betrakta frukt i skolan. Är det okej att föräldrar skickar med en nyttig frukt på förmiddagen till sina barn, eller är också det någonting som ska stoppas och hindras? Nästa steg handlar om någonting som vi kanske allihop kommer ihåg från vår skoltid, nämligen den återkommande skolfotograferingen.

Ska den få förekomma på skoltid, eller bryter det mot regeln om avgiftsförbud i skolan?

Alltså: Det är de här sakerna som nu diskuteras på föräldramötena i Landskrona – inte hur barnen ska bli bättre i matematik eller hur resultaten i engelska ska förbättras. Nej, man diskuterar om en clementin på förmiddagsrasten är okej eller om det i skolministerns Sverige ska förbjudas.

Jag drar två slutsatser av detta. Den första gäller ansvaret för våra barn. Jag tycker att föräldraansvaret i Sverige behöver stärkas. Jag menar att man kan förvänta sig av alla föräldrar att man ska kunna skicka med matsäck när det är idrottsdag. Jag tycker att man kan förvänta sig en clementin på förmiddagsrasten, och jag tycker att 25 kr för ett museibesök är rimligt, om besöken inte sker för ofta.

Den andra slutsatsen gäller ekonomin. Det finns alldeles för många fattiga barn och fattiga föräldrar i Sverige. Fattigdomen håller på att bita sig fast i vårt land. Då väljer skolministern och regeringen att förbjuda symtomen, det som visar att fattigdomen finns i vårt land. Nu ska man förbjuda 25 kr för ett museibesök. 2004 var 420 000 människor i Sverige beroende av socialbidrag. En femtedel av de ensamstående mammorna var beroende av socialbidrag. Detta är ett tecken på denna fattigdom som biter sig fast.

Men problemen slutar ju inte när skoldagen är slut. De här barnen är ju fattiga också på eftermiddagen. De är fattiga när det lackar mot jul, och de är fattiga på sommarlov, skolministern. Och då finns det inga förbud i beredskap. Jag undrar därför: Vad är receptet? Vad är skolministerns politik för att undanröja problemet att vi har för många fattiga barn i Sverige i stället för att försöka dölja symtomen genom att säga att museibesök då och då inte är tillåtna?

Anf. 70 STEN TOLGFORS (m):

Herr talman! Det regeringen i praktiken föreslår är ett skolreseförbud och ett utflyktsförbud som gör även enstaka mindre deltagaravgifter, som är det vi pratar om nu, olagliga.

Skolverket kritiserar skolministern även här. Man menar att det är okej med enstaka inslag som kan ge obetydlig kostnad, men att efterlevnaden av detta, som har varit problemet i Sverige hittills, är en ren tillsynsfråga.

Så varför ska då lagen förändras? Ja, Baylan motiverar det med att en enstaka färdbiljett eller ett inträde kanske inte är betungande men att en regelbundet återkommande kostnad kan vara det. Ja, men lagen säger ju redan att det är fråga om enstaka inslag. Enstaka kan i dag faktiskt tolkas som till och med årligen återkommande, ser man när man ser på landets kommuner.

Förslaget är också, precis som Baylans övriga förslag, fullt av inkonsekvenser. Matsäck kan vara okej, men inte deltagaravgift ens för tunnelbana eller buss till skidbacke, och man får inte betala för en matsäck. Däremot är det helt okej om aktiviteter sker på fritiden.

Jag instämmer med Torkild Strandberg när han ifrågasätter hela tanken. Varför blir barn gladare av att se kamraterna åka slalom på helgen och aldrig själva få möjlighet att pröva? Hur kommer fler att få möjlighet att pröva till exempel att åka skidor om möjligheten i skolan tas bort

Prot. 2005/06:20
25 oktober

Svar på
interpellationer

därför att det där skulle kosta en femtiolapp? Har de bättre råd utanför skolan att åka slalom eller göra utflykter eller resor, de barn som kommer från familjer med svag ekonomi?

Alternativet, om man förbjuder avgifter helt, är att skolan måste ta pengar från undervisningen i stället. Som framgick av den tidigare debatten här har Sverige en skola där resultaten starkt påverkas av socioekonomisk bakgrund. Måste man alltså ta pengar från undervisningen för att täcka det man tidigare fick in i mindre avgifter, ja, då drabbar det just de barn som kommer från socioekonomiskt svaga hushåll, alltså de barn som redan i dag har störst kunskapsbrister i skolan.

Jag instämmer också i Strandbergs analys av att det regeringen ägnat sig åt är att dölja problem. Problemet är fattiga familjer och jobbrist, och det är regeringen ansvarig för. En kvarts miljon barn lever i fattiga familjer. Inte ett enda barn i Sverige, Ibrahim Baylan, kommer att få det ekonomiskt bättre ställt för att du förbjuder även mindre deltagaravgifter i skolan.

Ett annat alternativ man kan tänka sig är att skolan går mot mer av en bullbaksekonomi, där barn och föräldrar i ökande grad tvingas delta i försäljning av bingoletter, jultidningar och hembakta bullar. Hur många föräldrar upplever det tyngande? Vem köper lotterna? Ja, det är klart att det ofta är föräldrarna. Hur många ensamstående mammor kan avsätta mer tid för den typen av aktiviteter?

Man ska också minnas att Skolverket, trots vad skolministern just sade, har haft kritik också emot detta. Man säger att den kostnadsfria utbildningen ska utsluta krav på tjänster som föräldrarna står för. Det är till och med fel att kräva närvaro vid avslutningar, utflykter och skolresor. Regeringen stänger alltså alla dörrar – inte bara en.

Det ligger också en djup inkonsekvens i att regeringen tycker att det är okej med avgifter i förskolan – då handlar det om tusentals kronor – men inte en krona i grundskolan. Ännu mer gäller detta kanske synen på kristna friskoleelever. De kan komma att få betala deltagaravgifter på 60 000–70 000 kr per år, därför att skolministern lägger fram ett förslag där en kristen friskola godkänns för att få verka men inte får offentliga bidrag. Var finns konsekvensen i det?

Detsamma gäller det skolministern sade om att han vill ge alla elever rätt till en avgiftsfri utbildning.

Slutligen, bara för att testa skolministerns resonemang, vill jag ställa en fråga. Jag har förstått att skolministern tycker att det är fel att föräldrar köper miniräknare till sina barn. Men idrottsskor då, som kan kosta tusentals kronor och som man behöver använda i ämnet idrott och hälsa? Vill skolministern förbjuda föräldrar att köpa löparskor för en tusenlapp, till exempel?

Jag delar helt Torkild Strandbergs resonemang om att det här inte har någon ände och att det inte är rimligt. Vi ska ha en avgiftsfri grundskola, men det vi här talar om är mindre deltagaravgifter på 50–100 kr som möjliggör en högre kvalitet på verksamheten för eleverna i skolan.

Anf. 71 LARS-IVAR ERICSON (c):

Herr talman! Jag noterar att Torkild Strandberg använde orden fattiga barn, och det kom mig att tänka på min egen skoltid på 50- och 60-talen, då det naturligtvis också fanns fattiga barn. Men det var ändå så att under

min småskole- och folkskoletid var det trots allt självklart att alla elever deltog i den årliga halvdagsutflykten och att alla föräldrar ställde upp med avgiften för den.

Jag tror att även dagens föräldrar är måna om sina barn och själva är kompetenta att disponera sin ekonomi, och att det finns utrymme för en mindre egenavgift till utflykter och skolresor.

Låt mig då ta fram en egen erfarenhet. När ett av våra barn började på högstadiet så samlades elever, föräldrar, klassföreståndare och rektor för att samtala om möjligheten att göra en resa före nians slut. Alla var överens om att den resan skulle vara inom Sverige, att det skulle vara överkomliga kostnader och att alla skulle kunna följa med. Eleverna skulle då spara, jag tror det var någon hundralapp per termin, och de pengarna sattes in på en gemensam klasskassa. Den som till äventyrs skulle ångra sig och inte följa med på resan skulle få pengarna tillbaka. Dessutom skulle pengar anskaffas genom bullförsäljning, lotterier och andra arrangemang. Skolans rektor tyckte att det här var en viktig resa. Den skulle vara inom Sverige, och det skulle vara viktiga inslag av historia och geografi, så skolan gav också bidrag.

Att få göra en resa tillsammans och jobba tillsammans inför den resan hjälpte till att svetsa samman denna högstadielklass, och det ökade också kontakten mellan föräldrarna. Hela klassen deltog i resan, och de fick ett minne för livet.

När jag nu lyssnar till skolministern tycker jag mig höra att denna kombination av en mindre egenavgift, insamlingsarrangemang och bidrag från skolan inte kan vara tillåtet i fortsättningen. Det rimmar dåligt med en åsikt som vi ofta hör från socialdemokratiska skolpolitiker. De säger nämligen att de vill ha fler vuxna i skolan, mer engagemang från föräldrarna och mer gemenskap mellan vuxna och barn.

Anf. 72 Statsrådet IBRAHIM BAYLAN (s):

Herr talman! Vi har i den nuvarande lagstiftningen haft en princip om avgiftsfrihet, med ett litet undantag där man kan ta ut en obetydlig avgift vid något enstaka tillfälle. Hade detta följts såsom det sägs i lagstiftningen tror jag inte att vi hade haft något större bekymmer med det – inte om det varit fråga om en enstaka avgift någon gång.

Tyvärr har det dock inte varit riktigt så. Jag har haft kontakt med många föräldrar som vittnar om något helt annat. Jag deltog nyligen i ett radioprogram. Där berättade en ensamstående trebarnsmamma om sin verklighet just när det gäller grundskola och avgifter. Hon hade tre barn i grundskoleåldern och redogjorde för de ständiga kraven om insatser hemifrån. En gång, två gånger eller tre gånger under ett skolår gick bra. Det klarade hon. Det hade hon ekonomi för.

Men för den ensamstående mamman med tre barn i grundskoleåldern innebar de ständiga kraven på 100 kr, 200 kr, 150 kr att det blev allt svårare att klara ekonomin. Det blev också allt svårare att förklara för barnen varför de inte kunde vara med. Inte heller ville hon gärna säga det i skolan eftersom hon skämdes för att inte kunna ta ansvar för sina barn, för att hennes barn inte kunde vara med som alla andra. I stället vittnade hon om att hon då och då sjukskrev barnen, när pengarna inte räckte till.

Detta kanske är ovanligt i moderaternas Danderyd och Täby. Det kanske inte är en verklighet som moderater helt känner igen, men för

många människor i vårt land är det en verklighet. Det är en verklighet där man gärna vill ta ansvar för sina barn, gärna vill att barnen känner sig som alla andra, men man kanske inte har de ekonomiska möjligheterna till det.

Då frågar man sig: Var grundtanken bakom en gemensam och sammanhållen skola verkligen att vi skulle stigmatisera barn på grund av deras sociala bakgrund? Jag menar att det inte var det. För mig som socialdemokratisk skolminister är det inte bara fråga om tomma ord när vi säger att vi ska ha en avgiftsfri skola som är till för alla. Det måste också bli fråga om konkret handling. Om vi ser att vi har en lagstiftning som inte riktigt fungerar måste vi handla. Vi måste se till att den svenska grundskolan är öppen för alla och därmed också avgiftsfri och gemensamt finansierad.

Jag hör Centern, Folkpartiet och Moderaterna säga att vi ska ha en avgiftsfri skola, och samtidigt undra om vi inte kan låta det vara möjligt för skolorna att ta ut avgifter. Ska skolan vara avgiftsfri eller ska den inte vara det? Jag menar att den grundläggande tanken med den gemensamma skolan är att ge alla elever en bra och grundläggande utbildning och se till att de kan delta som fullvärdiga individer. Om man öppnar upp möjligheten för skolor att ta ut avgifter riskerar man att hamna i den situation som väldigt många barn och föräldrar hamnat i.

Som sagt, jag tycker också att det här är knepigt – det är viktigt att framhålla. Det är knepigt. Det är klart att det är viktigt att kunna ha social verksamhet i skolan. Det är klart att det är viktigt att kunna göra museibesök. Det är klart att man ska kunna göra utflykter och annat, såsom klassresor. Det är en värdefull del av skolan. Men skolan måste kunna klara av detta inom den gemensamma finansieringen. Vi är ett av de länder i världen, vilket också borgarna ofta framhåller, som satsar mest resurser på skolan. Då borde det rimligtvis också finnas utrymme för den typen av aktiviteter om de ingår i utbildningen.

Anf. 73 TORKILD STRANDBERG (fp):

Herr talman! Skolministern anklagar oss på den borgerliga kanten för att med ena handen, eller hur man nu ska uttrycka det, vara för en avgiftsfri skola och samtidigt säga att det är okej med vissa avgifter. Skolministern behöver inte gå så långt som till den borgerliga alliansen för att hitta exempel på det. I dagens svar på min interpellation säger skolministern: ”En enstaka färdbiljett eller inträdesavgift kanske inte är en betungande utgift i sig men om det är en återkommande kostnad kan den sammanlagda kostnaden lätt bli påfrestande för ett hushåll med känslig ekonomi.” Resonemanget slutar i att det skolministern står för är att totalförbjuda avgifter.

Vi behöver dock inte gå längre tillbaka i historien än till i torsdags då Inger Davidson, som representerar det fjärde benet i den borgerliga alliansen, ställde en liknande fråga till skolministern. Då svarade han: ”Att som förälder kunna bidra till sitt barns skolgång – till en utflykt, till ett museum eller en bussresa – finns inget som hindrar vare sig i dag eller i morgon, vare sig med den gamla eller med den nya skollagen.” Jag undrar lite grann hur skolministern ska ha det. Är det med den nya skollagen okej att ta ut en avgift för ett museibesök eller är det inte det? Är det torsdagens besked eller tisdagens besked som gäller, Ibrahim Baylan?

Låt mig också ta upp det som nämndes om att lagen inte fungerat, att kommunerna inte följt den och att vi därför måste ändra den. Jag är en något främmande fågel när det gäller skoldebatter. Jag har min dagliga verksamhet i justitietskottet. Om man applicerade skolministerns resonemang på min dagliga verksamhet skulle det innebära att vi avskaffade eller ändrade en lag som inte fungerar, att vi inte längre brydde oss om en lag som folk inte följer utan i stället ändrade den. Vi skulle alltså fullständigt ändra förutsättningarna när folk struntade i att följa lagen.

Det är ett märkligt resonemang. Det måste väl vara skolministerns ansvar att se till att kommuner och skolor följer den lagstiftning som vi gemensamt fattat beslut om. Vad har vi ett Skolverk till om de konstaterar att kommunerna inte följer lagstiftningen och sedan glatt sätter sig ned och tittar på när de fortsätter att inte följa den? Är inte det en oerhört passiv hållning, skolministern?

Jag tror att det här beslutet framför allt kommer att drabba dem som har det sämst. De kommer att berövas intryck som de är i större behov av att få än andra. Det är de som inte har råd att själva åka på utflykt till ett zoo eller gå på ett museum, eller som kommer från miljöer där detta inte tillhör vardagen, som kommer att drabbas av att ingen för en billig peng hjälper dem att anordna dessa besök. Det är dem skolministern kommer att beröva de viktiga intrycken.

Sedan raljerar skolministern över varifrån vi kommer och vilka erfarenheter vi har. Jag kommer från en kommun med 38 000 invånare. Drygt 2 000 av dessa invånare är beroende av socialbidrag varje dag. 25 % av barnen som växer upp i mitt Landskrona lever tillsammans med föräldrar som varje dag helt eller delvis är beroende av socialbidrag för att klara uppehållet. Det är en generation som aldrig kommer att lära sig att göra kopplingen mellan utfört arbete, att kunna betala hyran och ha mat på bordet. Och för att rå på detta vill skolministern förbjuda skolresor! Det är ganska ynkligt.

Anf. 74 STEN TOLGFORS (m):

Herr talman! Skolministerns enda besked är att pengar ska tas från undervisningen. Det drabbar de barn som har störst behov av stöd. För dem vill skolministern minska resurserna i skolan ytterligare fast de redan i dag inte får vad de behöver.

Även jag noterade i torsdags att skolministern försökte ta sig ur situationen genom att hänvisa till att frivilliga bidrag skulle vara okej. Skolministern kan ju inte ens sitt eget skollagsförslag! I förarbetena till den nya skollagen sägs: Skolverket har uttalat att även om huvudmannen anger att till exempel deltagande i en resa eller friluftsverksamhet är frivilligt för eleverna, och att det finns kostnadsfria alternativa verksamheter i skolan, kan detta inte anses förenligt med värdegrunden i skollagen. Sedan kommer skolministern till riksdagen och har glömt vad han själv varit med och fattat beslut om.

Nu vet vi i och för sig att det förmodligen inte finns majoritet för den nya skollagen, att den ska förhandlas på nytt och så vidare. Jag noterar dock, precis som Torkild Strandberg, att beskedet varierar beroende på när man frågar skolministern. Han säger en sak och skriver en annan.

Jag fick inget som helst svar vad gäller de kristna friskolorna. Det är tydligen okej att ta ut deltagaravgifter på 60 000–70 000 kr därför att

man godkänner dem för verksamhet men inte för bidrag. Jag fick heller inget svar på var gränsen ska dras vad gäller idrottskläder som eleverna behöver i skolan, till exempel idrottsskor och träningsoveraller.

Jag noterar också att Skolverket säger att de problem som finns i dag – och de finns, påstå inte att vi moderater hävdar någonting annat – är en tillsynsfråga. Det handlar om hur man tillämpar den lag som finns.

Moderaterna vill inte alls öppna för några skolavgifter. Det är väl nästa grej som skolministern nu kommer att åka landet runt och påstå och som är helt felaktigt. Det är den taktik han använder. Men vi vill heller inte ändra lagen.

Skolministern kan inte ens själv reda ut vad konsekvenserna egentligen blir. Här har Skolverket och lärarfack varnat för att förändra lagen, och skolministern kan inte ge svar på tal. Därför behöver lagen inte ändras.

Anf. 75 LARS-IVAR ERICSON (c):

Herr talman! Vad är det egentligen som upprör allmänheten? Ett mått på detta kan man se om man läser insändarsidorna i olika tidningar. Jag har de senaste veckorna följt insändarsidorna i tre skånska tidningar. Jag har då lagt märke till flera insändare som förvånar sig över det som de betecknar som ren och skär klåfingrighet.

Man ifrågasätter från Socialdemokraterna familjernas rätt att själva bestämma över sin ekonomi. Man förhindrar dem att med en mindre summa pengar bidra till en utflykt eller en skolresa. Det är sådana saker som har en positiv inverkan på klassens gemenskap och betyder så mycket för de enskilda eleverna. Att de får vara tillsammans även utanför klassrummet och skolgården är mycket värdefullt.

Jag vill därför vädja till skolministern att myndigförklara föräldrarna att själva få avgöra vad det är som är rimligt. Jag tror inte att det behövs något politiskt förmyndarskap utan mer av sunt förnuft. De enskilda skolorna och de enskilda hemmen är fullt kompetenta att själva bestämma.

Anf. 76 Statsrådet IBRAHIM BAYLAN (s):

Herr talman! Jag tror inte att Sveriges elever, Sveriges föräldrar eller för den delen Sveriges skolor är förtjänta av den typ oseriös debatt som flera av debattörerna för. Det är viktigt att vi är sakliga med varandra. Det förtjänar Sveriges skolor, eleverna och också föräldrarna.

Att ta ut en obligatorisk avgift är inte frivillighet eller att låta föräldrarna bestämma. Det är ändå att ta ut en avgift. Det är vad det handlar om. Det handlar inte om att förbjuda resor. Resor är bra. Det handlar inte om att förbjuda museibesök. Museibesök är bra.

Det handlar helt enkelt om hur vi finansierar den verksamhet som ingår i vår obligatoriska skola. Om vi har verksamhet som gör att vissa elever inte kan delta för att de eller deras föräldrar inte har de ekonomiska förutsättningarna, ska vi då göra som den borgerliga alliansen nu föreslår och blunda för detta och säga: Ja, men de flesta kan ju?

Jag menar att det viktigt att vi har en skola som är för alla och som är öppen för alla. Det är också som mycket riktigt har framhållits här så att i den lag vi har handlar det om enstaka avgifter. Men verkligheten har inte

sett sådan ut. Det är viktigt att inte blunda för verkligheten och hänvisa till en lag.

Det intressanta är när man hör Torkild Strandberg säga: Jag sitter i justitietskottet. Där kommer vi fram till att när en lag inte fungerar ändrar vi den. Det är precis vad vi gör, Torkild Strandberg. Vi föreslår en förändring därför att vi ser att tillämpningen inte fungerar såsom grundtanken var.

Det har vi också märkt på flera sätt genom de frivilligorganisationer som engagerar sig för barns bästa som till exempel Rädda Barnen och Majblomman. Det har vi också till viss del fått veta via de medborgarkontakter vi har både via Skolverket och via departementet.

Det är viktigt att framhålla här att vad vi föreslår är att den svenska skolan ska vara avgiftsfri för att den ska vara tillgänglig för alla oavsett föräldrarnas ekonomiska situation. Den ska vara gemensamt finansierad. Vi bidrar till att öka resurserna för den svenska skolan, och på det viset möjliggör vi också verksamhet utanför skolan.

Det gör vi genom att bidra direkt till den svenska skolan. Vi gör det med 15 miljarder för personalförstärkningar. Vi gör det med 450 miljoner för att stärka det individuella programmet och 225 miljoner för att stärka förutsättningarna i de skolor där man har det sämst.

Vi har också en vilja, en handling och en politik som gör någonting åt de skillnader och de orättvisor vi fortfarande kan ha i världens mest jämlika skola.

Herr talman! Jag menar också att det blir lite oseriöst när man drar in de religiösa konfessionella friskolorna. Detta har ingenting att göra med dem över huvud taget. Här diskuterar vi den paragraf i skollagen som handlar om avgiftsfrihet i skolorna. Konfessionella fristående skolors möjligheter till bidrag eller inte avgörs av Skolverket enligt gällande lagstiftning.

Det vi föreslår i den nya lagstiftningen är att undervisningen ska vara icke-konfessionell. De konfessionella inslagen i skolorna ska vara frivilliga. Det är just för att se till att alla skolor är öppna för alla. Det är väl ändå en princip som vi alla kan vara överens om. De skolor som vi finansierar gemensamt i vårt land ska vara öppna för alla.

Om man har en skola som i princip ska följa läroplaner och kursplaner menar jag också att det rimliga är undervisningen är objektiv och allsidig och inte tendentiös eller för den delen predikande. Att blanda dessa två saker är ganska oseriöst.

Anf. 77 TORKILD STRANDBERG (fp):

Herr talman! Jag vill avsluta med att säga ett par saker. Först och främst tycker jag att ministern ska tänka på att mängder men människor i det här landet i beslutande ställning varje dag tar ministerns inlägg på allvar. Bland annat Ekoredaktionens rundringning har visat att man runtom i landet tar förbudet på största allvar.

På vissa håll där jag kommer ifrån har man dragit det så långt att man vill förhindra två korvsmörgåsar och en termos choklad. Man diskuterar att stoppa frukten på förmiddagsrasten, och fotografering ska inte få förekomma i skolan. Ministern ska betänka det och ha med sig att människor i beslutande ställning faktiskt tar ministerns uttalanden på allvar.

Det får det resultat som vi var inne på tidigare. Föräldramöten, möten i skolor, rektorers tid och lärares tid ägnas åt: Hur ska vi kunna kringgå ett beslut som vi tycker är dåligt så att vi kan åka till museer och göra en utflykt till djurparken? Den tiden behövs för att läggas på annat och inte på att kringgå ett ganska dåligt förslag.

Till sist tycker jag att ministern också ska fundera på hur de allra fattigaste barnen har det. De är fattiga även när skoldagen är slut, och det kommer vi inte åt med det här beslutet. De är fattiga när det är jul och på sommarlovet.

Det finns bara ett svar på det. Det handlar om att 420 000 människor, de 20 % av de ensamstående kvinnorna som inte kunde leva på sin lön utan behövde socialbidrag förra året, måste lyftas ur detta.

Det som skolministern och regeringen föreslår är kosmetika. Att man ska komma åt fattigdomen genom att förbjuda 25 kr till ett museibesök är illa genomtänkt, och ministern bör fundera ett varv till.

Anf. 78 Statsrådet IBRAHIM BAYLAN (s):

Herr talman! Om Torkild Strandberg hade bemödat sig om att läsa förslaget hade han inte behövt oroa sig för kaffe i termos eller för den delen choklad och smörgåsar. I förslaget står det uttryckligen att det kan vara okej att någon gång ha med sig en matsäck. Jag kan rekommendera en läsning av själva förslaget.

Jag tycker att det är bra att man tar detta på allvar. Det är allvarligt varje gång ett barn inte kan delta i skolans verksamhet därför att föräldrarna inte har en sådan ekonomisk situation att de ständigt kan stå med pengar till skolan. Det är en skola som vi alla i grunden är överens om ska finansieras gemensamt, som det låter i varje fall.

Vad ska vi då göra utanför skolan? Den socialdemokratiska regeringen har föreslagit höjda barnbidrag just för att göra det bättre för barnen. Det är ett barnperspektiv som ligger bakom det.

Vi har lagt fram en budget som har fokus på att sätta människor i arbete och se till att fler människor har ett arbete att gå till och en egen lön att leva på. Det är en stark budget. Det handlar om att se till att det blir 55 000 fler i arbete i Sverige under de kommande åren.

Ett arbete är en grundförutsättning för alla. Det gäller både för föräldrarna och för föräldrarnas ekonomi. Men det påverkar naturligtvis också hur barnen har det både hemma och i sin vardag.

Jag tror att det är viktigt att vara tydlig när det gäller det här. Det är klart att det är värdefullt för skolan att kunna göra utflykter. Många gånger kan det också ingå som en del av undervisningen att till exempel besöka ett museum. Detta förslag handlar inte om det. Håll inte på och blanda ihop de två sakerna!

Det handlar helt enkelt om hur detta ska finansieras. Ska det ske genom obligatoriska avgifter eller ska det ske inom ramen för den gemensamma skolan? Som socialdemokrat, som tror på alla elevers rätt till en bra utbildning och ett deltagande i verksamheten, tror jag på gemensam finansiering. Jag tror inte på avgifter för elever och föräldrar.

Överläggningen var därmed avslutad.

Förste vice talmannen anmälde att uppteckningar från EU-nämndens sammanträde fredagen den 7 oktober inkommit.

13 § Hänvisning av ärende till utskott

Föredrogs och hänvisades
Proposition
2005/06:15 till skatteutskottet

14 § Förnyad bordläggning

Föredrogs och bordlades åter
Socialförsäkringsutskottets betänkande 2005/06:SfU3
Trafikutskottets betänkande 2005/06:TU2
Finansutskottets betänkande 2005/06:FiU12
Lagutskottets betänkande 2005/06:LU3

15 § Bordläggning

Anmäldes och bordlades
Proposition
2005/06:39 Vissa skattefrågor med anledning av ny aktiebolagslag, m.m.

Framställning
2005/06:RRS8 Riksrevisionens styrelses framställning angående styrningen inom området sjuk- och aktivitetsersättning

Redogörelse
2005/06:RRS7 Riksrevisionens styrelses redogörelse angående Boverkets och länsstyrelsernas roll i den fysiska planeringen

16 § Anmälan om interpellationer

Anmäldes att följande interpellationer framställdes

den 24 oktober

2005/06:58 av *Staffan Danielsson* (c) till samhällsbyggnadsminister
Mona Sahlin

Åtgärder för att bryta Sveriges oljeberoende

2005/06:59 av *Charine Pålsson* (kd) till statsrådet Ylva Johansson
Aktiv livshjälp i stället för aktiv dödshjälp

2005/06:60 av *Gabriel Romanus* (fp) till statsrådet Morgan Johansson
Åtgärder mot illegal alkoholhantering

2005/06:61 av *Mats Odell* (kd) till finansminister Pär Nuder
Villkoren för den ideella sektorn

2005/06:62 av *Lena Adelson Liljeroth* (m) till justitieminister Thomas Bodström
Kartläggning av människor på Radio Islams hemsida

2005/06:63 av *Peter Althin* (kd) till justitieminister Thomas Bodström

Narkotikatest på barn under 15 år

den 25 oktober

2005/06:64 av *Nina Lundström* (fp) till samhällsbyggnadsminister Mona Sahlin
Diskriminering av bostadssökande

2005/06:65 av *Christer Nylander* (fp) till statsrådet Lena Hallengren

Utveckling av barnomsorgsgarantin

2005/06:66 av *Axel Darvik* (fp) till statsrådet Ibrahim Baylan

Programmålen för naturvetenskapsprogrammet

2005/06:67 av *Börje Vestlund* (s) till justitieminister Thomas Bodström

Fastighetsbolags skatteplanering och ekonomisk brottslighet

Interpellationerna redovisas i bilaga som fogats till riksdagens snabbprotokoll tisdagen den 8 november.

17 § Anmälan om frågor för skriftliga svar

Anmäldes att följande frågor för skriftliga svar framställdes

den 24 oktober

2005/06:210 av *Gunnar Andrén* (fp) till finansminister Pär Nuder
Betaling från staten för investeringar och trafik i samband med försöket med trängselskatt

2005/06:211 av *Liselott Hagberg* (fp) till finansminister Pär Nuder

Översyn av fastighetsskatten

2005/06:212 av *Cecilia Widegren* (m) till jordbruksminister Ann-

Christin Nykvist

Svensk grisproduktion

2005/06:213 av *Gunilla Carlsson* i Tyresö (m) till statsminister Göran

Persson

Regeringens relationer med Tysklands nya förbundskansler

2005/06:214 av *Claes Västerteg* (c) till justitieminister Thomas Bod-

ström

Miljöbrottsbekämpning

2005/06:215 av *Lars Tysklind* (fp) till finansminister Pär Nuder

Fastighetstaxeringens påverkan på markpriset

2005/06:216 av *Anne-Marie Ekström* (fp) till finansminister Pär Nuder

Idrottsskatteutredningen och synen på andra föreningar

2005/06:217 av *Joe Frans* (s) till utrikesminister Laila Freivalds
Situationen på Afrikas horn
2005/06:218 av *Mats Odell* (kd) till statsrådet Ulrica Messing
Passagerartrafik med kulturhistoriskt värdefulla ångfartyg
2005/06:219 av *Hans Backman* (fp) till näringsminister Thomas Östros
Småföretags möjligheter att delta i offentlig upphandling
2005/06:220 av *Hans Backman* (fp) till utbildnings- och kulturminister
Leif Pagrotsky
Kortfilmer och dokumentärfilmer
2005/06:221 av *Marietta de Pourbaix-Lundin* (m) till justitieminister
Thomas Bodström
Expropriationsutredningen
2005/06:222 av *Christer Nylander* (fp) till statsrådet Lena Hallengren
Bidrag till föräldraorganisationer
2005/06:223 av *Allan Widman* (fp) till statsrådet Ylva Johansson
Behovet av husläkare
2005/06:224 av *Cecilia Wikström* (fp) till statsrådet Carin Jämtin
Svält i Malawi
2005/06:225 av *Staffan Danielsson* (c) till jordbruksminister Ann-
Christin Nykvist
Produktion av förnybar rapsolja, RME

Frågorna redovisas i bilaga som fogats till riksdagens snabbprotokoll
tisdagen den 8 november.

18 § Anmälan om skriftliga svar på frågor

Anmäldes att skriftliga svar på följande frågor inkommit

den 21 oktober

2005/06:109 av *Anita Brodén* (fp) till jordbruksminister Ann-Christin
Nykvist
Jaktlagens § 28
2005/06:130 av *Cecilia Widegren* (m) till jordbruksminister Ann-
Christin Nykvist
Svensk äggnäring

den 25 oktober

2005/06:171 av *Jeppe Johnsson* (m) till försvarsminister Leni Björklund
Marinens utbildning av säkerhetssoldater

Svaren redovisas i bilaga som fogats till riksdagens snabbprotokoll
tisdagen den 8 november.

Prot. 2005/06:20
25 oktober

19 § Kammaren åtskildes kl. 19.52.

Förhandlingarna leddes
av talmannen från sammanträdet början till ajourneringen kl. 15.57 och
av förste vice talmannen därefter till sammanträdet slut.

Vid protokollet

SVEN JOHANNISSON

/Monica Gustafson

1 § Justering av protokoll.....	1
2 § Meddelande om frågestund.....	1
3 § Svar på interpellation 2005/06:24 om ombildning av hyresrätter till bostadsrätter	1
Anf. 1 Samhällsbyggnadsminister MONA SAHLIN (s)	1
Anf. 2 NINA LUNDSTRÖM (fp)	2
Anf. 3 MARIETTA DE POURBAIX-LUNDIN (m)	3
Anf. 4 Samhällsbyggnadsminister MONA SAHLIN (s)	4
Anf. 5 NINA LUNDSTRÖM (fp)	5
Anf. 6 MARIETTA DE POURBAIX-LUNDIN (m)	6
Anf. 7 Samhällsbyggnadsminister MONA SAHLIN (s)	7
Anf. 8 NINA LUNDSTRÖM (fp)	8
Anf. 9 Samhällsbyggnadsminister MONA SAHLIN (s)	8
Ajournering.....	9
Återupptagna förhandlingar	9
4 § Svar på interpellation 2005/06:6 om människohandel	9
Anf. 10 Justitieminister THOMAS BODSTRÖM (s)	9
Anf. 11 HELENA BARGHOLTZ (fp).....	10
Anf. 12 CECILIA MAGNUSSON (m)	11
Anf. 13 MARIETTA DE POURBAIX-LUNDIN (m)	12
Anf. 14 Justitieminister THOMAS BODSTRÖM (s)	12
Anf. 15 HELENA BARGHOLTZ (fp).....	13
Anf. 16 CECILIA MAGNUSSON (m)	14
Anf. 17 MARIETTA DE POURBAIX-LUNDIN (m)	14
Anf. 18 Justitieminister THOMAS BODSTRÖM (s)	15
Anf. 19 TALMANNEN.....	16
Anf. 20 HELENA BARGHOLTZ (fp).....	16
Anf. 21 Justitieminister THOMAS BODSTRÖM (s)	17
5 § Svar på interpellation 2005/06:7 om rättspraxis efter Göteborgshändelserna	17
Anf. 22 Justitieminister THOMAS BODSTRÖM (s)	17
Anf. 23 ROLF OLSSON (v).....	18
Anf. 24 Justitieminister THOMAS BODSTRÖM (s)	19
Anf. 25 ROLF OLSSON (v).....	20
Anf. 26 Justitieminister THOMAS BODSTRÖM (s)	20
Anf. 27 ROLF OLSSON (v).....	20
6 § Svar på interpellation 2005/06:14 om ekobrottsbekämpningen	21
Anf. 28 Justitieminister THOMAS BODSTRÖM (s)	21
Anf. 29 ULF SJÖSTEN (m).....	22
Anf. 30 JOHAN PEHRSON (fp).....	23
Anf. 31 Justitieminister THOMAS BODSTRÖM (s)	24
Anf. 32 ULF SJÖSTEN (m).....	25
Anf. 33 JOHAN PEHRSON (fp).....	26
Anf. 34 Justitieminister THOMAS BODSTRÖM (s)	26

Anf. 35 ULF SJÖSTEN (m).....	27
Anf. 36 Justitieminister THOMAS BODSTRÖM (s).....	28
7 § Svar på interpellation 2005/06:9 om personer som vistas i Sverige efter ej verkställda avvisningsbeslut.....	28
Anf. 37 Statsrådet BARBRO HOLMBERG (s).....	28
Anf. 38 GUNNAR NORDMARK (fp).....	29
Anf. 39 Statsrådet BARBRO HOLMBERG (s).....	30
Anf. 40 GUNNAR NORDMARK (fp).....	31
Anf. 41 Statsrådet BARBRO HOLMBERG (s).....	32
Anf. 42 GUNNAR NORDMARK (fp).....	32
Anf. 43 Statsrådet BARBRO HOLMBERG (s).....	33
Ajournering.....	33
Återupptagna förhandlingar	33
8 § Svar på interpellation 2005/06:11 om diplomatiska försäkringar	33
Anf. 44 Statsrådet BARBRO HOLMBERG (s).....	33
Anf. 45 ALICE ÅSTRÖM (v).....	35
Anf. 46 Statsrådet BARBRO HOLMBERG (s).....	36
Anf. 47 ALICE ÅSTRÖM (v).....	37
Anf. 48 Statsrådet BARBRO HOLMBERG (s).....	38
Anf. 49 ALICE ÅSTRÖM (v).....	39
Anf. 50 Statsrådet BARBRO HOLMBERG (s).....	39
9 § Svar på interpellation 2005/06:26 om Schengenavtalets konsekvenser	40
Anf. 51 Statsrådet BARBRO HOLMBERG (s).....	40
Anf. 52 KERSTIN LUNDGREN (c).....	41
Anf. 53 Statsrådet BARBRO HOLMBERG (s).....	42
Anf. 54 KERSTIN LUNDGREN (c).....	42
Anf. 55 Statsrådet BARBRO HOLMBERG (s).....	43
Anf. 56 KERSTIN LUNDGREN (c).....	43
Anf. 57 Statsrådet BARBRO HOLMBERG (s).....	43
10 § Svar på interpellation 2005/06:33 om elever i behov av stöd	44
Anf. 58 Statsrådet IBRAHIM BAYLAN (s).....	44
Anf. 59 ULF NILSSON (fp).....	45
Anf. 60 STEN TOLGFORS (m).....	46
Anf. 61 Statsrådet IBRAHIM BAYLAN (s).....	47
Anf. 62 ULF NILSSON (fp).....	48
Anf. 63 STEN TOLGFORS (m).....	49
Anf. 64 Statsrådet IBRAHIM BAYLAN (s).....	50
Anf. 65 FÖRSTE VICE TALMANNEN	51
Anf. 66 ULF NILSSON (fp).....	51
Anf. 67 Statsrådet IBRAHIM BAYLAN (s).....	52
11 § Svar på interpellation 2005/06:36 om avgifter i skolan	52
Anf. 68 Statsrådet IBRAHIM BAYLAN (s).....	52
Anf. 69 TORKILD STRANDBERG (fp).....	53
Anf. 70 STEN TOLGFORS (m).....	54
Anf. 71 LARS-IVAR ERICSON (c).....	55

Anf. 72 Statsrådet IBRAHIM BAYLAN (s)	56	Prot. 2005/06:20
Anf. 73 TORKILD STRANDBERG (fp).....	57	25 oktober
Anf. 74 STEN TOLGFORS (m).....	58	<hr/>
Anf. 75 LARS-IVAR ERICSON (c)	59	
Anf. 76 Statsrådet IBRAHIM BAYLAN (s)	59	
Anf. 77 TORKILD STRANDBERG (fp).....	60	
Anf. 78 Statsrådet IBRAHIM BAYLAN (s)	61	
12 § Anmälan om inkomna uppteckningar från EU-		
nämndssammanträde	62	
13 § Hänvisning av ärende till utskott.....	62	
14 § Förnyad bordläggning.....	62	
15 § Bordläggning.....	62	
16 § Anmälan om interpellationer.....	62	
17 § Anmälan om frågor för skriftliga svar.....	63	
18 § Anmälan om skriftliga svar på frågor.....	64	
19 § Kammaren åtskildes kl. 19.52.....	65	

Prot. 2005/06:20
25 oktober

Elanders Gotab, Stockholm 2005